

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební kultury

Bc. Petra Dudová

Studijní obor: Učitelství českého jazyka a literatury pro 2. stupeň základních škol minor
a Učitelství hudební výchovy pro střední školy a 2. stupeň základních škol maior

**Československá populární hudba 60. – 80. let
20. století a její přetrvávající mezigenerační
popularita se zaměřením na českou scénu**

**Czechoslovak popular music since 60's till the 80's
of 20th century and its persisting popularity
with the focus on the Czech scene**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Filip T. Krejčí, Ph.D.

Olomouc 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě vlastních poznatků, uvedené literatury a ostatních pramenů, které jsem uvedla dle citační normy.

V Olomouci dne 25. června 2021

.....

podpis studentky

Poděkování

Těmito pár řádky bych velice ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu doktorovi Filipu T. Krejčímu, za jeho odborné vedení diplomové práce, cenné rady, čas pro naše konzultace, ať už osobní či online, a též podporu ve výzkumné části práce. Poděkování patří i mé rodině a všem přátelům za jejich nápomocnost a zapojení se do šíření mého dotazníku, neboť díky nim se výzkumu zúčastnil uspokojivý počet respondentů z různých krajů.

OBSAH

ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 PODSTATA POPULÁRNÍ HUDBY OBECNĚ.....	9
1.1 POPULÁRNÍ HUDBA JAKO HUDBA NEUMĚLECKÁ.....	9
1.1.1 <i>Tradiční populární hudba.....</i>	<i>10</i>
1.1.2 <i>Moderní populární hudba aneb hudba jazzového okruhu</i>	<i>11</i>
1.1.2.1 Pop music.....	13
1.1.2.2 Rock music	14
2 POPULÁRNÍ HUDBA MINULÉHO STOLETÍ NA ČESKÉ SCÉNĚ.....	16
2.1 ZLATÁ LÉTA ŠEDESÁTÁ.....	17
2.1.1 <i>Divadlo jako první krok k úspěchům</i>	<i>19</i>
2.1.2 <i>Média jako záruka popularity.....</i>	<i>21</i>
2.1.2.1 <i>Zahraniční rozhlasové stanice</i>	<i>22</i>
2.1.2.2 <i>Populární hudba v tisku</i>	<i>22</i>
2.1.3 <i>Coververze zahraničních hitů.....</i>	<i>23</i>
2.1.4 <i>Tuzemské rozhlasové stanice ve spolupráci s divadly</i>	<i>25</i>
2.1.5 <i>Golden Kids – „Zlaté děti“</i>	<i>26</i>
2.2 KONEC ŠEDESÁTÝCH LET, ZPÁTKY DO „NORMÁLU“.....	27
2.3 NORMALIZAČNÍ SEDMDESÁTÁ LÉTA	29
2.3.1 <i>Konec nejen Golden Kids</i>	<i>30</i>
2.3.2 <i>Normalizace a umělci</i>	<i>32</i>
2.3.3 <i>Festival politické písně v Sokolově.....</i>	<i>34</i>
2.3.4 <i>Oficiální scéna populární hudby</i>	<i>35</i>
2.3.5 <i>Anticharta Charty 77.....</i>	<i>37</i>
2.4 SAMETOVÁ OSMDESÁTÁ LÉTA	39
2.4.1 <i>Fenomén videa a cédéček.....</i>	<i>41</i>
2.4.2 <i>Československá populární scéna po listopadu 1989</i>	<i>43</i>
3 POPULARITA ČESKÝCH POPULÁRNÍCH PÍSNÍ A JEJICH INTERPRETŮ MEZI GENERACEMI MINULÉHO STOLETÍ.....	44
3.1 ODRAZOVÉ MŮSTKY TALENTŮ MINULÉHO STOLETÍ V ČESKOSLOVENSKU.....	44
3.1.1 <i>Měsíčník Melodie</i>	<i>45</i>
3.1.2 <i>Rozhlasová hitparáda Dvanáct na houpačce</i>	<i>46</i>
3.1.3 <i>Bratislavská lyra.....</i>	<i>47</i>
3.2 SUPRAPHON, KRÁLOVSTVÍ GRAMOFONOVÝCH DESEK	49

3.3	SLAVÍCI ANKETY ZLATÝ SLAVÍK	54
3.3.1	Šedesátá léta	54
3.3.2	Sedmdesátá léta	59
3.3.3	Osmdesátá léta	64
3.4	HEJ, PANE DISKŽOKEJ!	68
4	ČESKÁ POPULÁRNÍ HUDBA MINULÉHO STOLETÍ MEZI GENERACEMI DNES	71
4.1	MÉDIA – TV, TISK, RÁDIO, INTERNET	72
4.2	MUZIKÁLY	73
4.2.1	Od muzikálů k hudebním filmům	73
4.2.2	České melodie minulého století v muzikálovém zpracování	75
4.3	REVIVAL	76
4.3.1	České revivaly a zahraniční tribute bands.....	76
4.3.2	Revivaly českých legendárních interpretů a kapel	77
4.4	REPERTOÁR VEŘEJNÝCH A SOUKROMÝCH UDÁLOSTÍ, PRODUKcí, OSLAV	77
II.	VÝZKUMNÁ ČÁST	78
5	VÝZKUM	78
5.1	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	78
5.2	CÍL VÝZKUMU	79
5.3	VÝZKUMNÉ HYPOTÉZY	79
5.4	VÝZKUMNÁ METODA SBĚRU A ZPRACOVÁNÍ DAT	80
5.5	VÝZKUMNÝ VZOREK	81
5.6	ČASOVÉ ROZLOŽENÍ VÝZKUMU	82
5.7	INTERPRETACE A ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	83
5.7.1	Teoretická část dotazníku	83
5.7.2	Praktická část dotazníku.....	98
5.8	VERIFIKACE HYPOTÉZ S KOMENTÁŘI	102
5.9	CELKOVÉ SHRnutí VÝZKUMNÉ ČÁSTI	106
	ZÁVĚR	111
	RESUMÉ	114
	SUMMARY	114
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	115
6.1	KNIŽNÍ ZDROJE	115

6.2	<i>ELEKTRONICKÉ ZDROJE</i>	117
7	SEZNAM GRAFŮ	121
8	SEZNAM TABULEK	122
9	SEZNAM PŘÍLOH.....	124
	PŘÍLOHY	125
	ANOTACE.....	136

ÚVOD

Hudba je nedílnou součástí života každého z nás, v jakýchkoli podobách, a ty od útlého věku ovlivňují náš hudební vkus. V období dospívání pak hledáme nejen sami sebe, ale i svůj oblíbený hudební styl, a na ten, jímž jsme do té doby byli obklopeni, buďto s odstupem času zapomeneme, nebo se k němu budeme vždy rádi vracet a zůstane tak pro nás nadále oblíbený, populární. Co když ale nastane moment, kdy začneme zcela upřednostňovat novinky z hlediska hudby díky mnoha novým technologiím, stylům a možnostem, a „stará dobrá klasika“ pro nás přestane být chtěnou? Je přeci pochopitelné, že s novou generací přichází mnohé nové a následně populární, vyhledávané.

Stejně tak jsme si ale mohli všimnout, že mezi všemi těmi novinkami ze světa hudby se stále objevují melodie již známé, povědomé, jen třeba v nové verzi, novém podání, jako například remixy, zajímavá aranžmá... Tito dotyční umělci totiž hledají v minulých časech buďtou pouhou inspiraci, nebo se jimi nechají zcela pohltit. Jednoduše řečeno sází na to, co už dříve sklízelo ovace, a tím i věří v oslovení více věkových kategorií. S podobnou myšlenkou postupují i média, mnohá odvětví múzických umění (např. muzikály), která si jsou velice vědomy přetrvávající popularity populární hudby minulých let. Dalším skvělým projektem jsou dnes revivaly, prostřednictvím nichž s námi naše legendy zůstávají a jejich písně opět ožijí. Jsou ale zmíněné faktory tím důvodem, proč se k ikonickým melodiím i samotným interpretům 2. poloviny 20. století vracíme my, generace dnes, jakožto posluchači? Proč vlastně o českých populárních hitech minulého století hovoříme jako o populárních? Je to otázka jakéhosi zvyku skrze naše dětství, kdy právě tyto populární hvězdy poslouchali naši rodiče, prarodiče? Je to snad otázka vlivu médií, která se snaží oslovit nejlépe všechny věkové kategorie, a tím jsou ovlivněny i generace mladší? Jsou zmíněné šlágry s jejich osobnostmi mezi generacemi dnes opravdu stále populární?

Těmto otázkám věnuji pozornost v mé magisterské práci, jež je zaměřena na přetrvávající mezigenerační popularitu konkrétně české populární hudby 60. – 80. let minulého století, pokud tedy přetrvává. Hlavním cílem je pak tuto popularitu mezi jednotlivými, námi oslovenými generacemi zmapovat. Dílčími cíly

je zjistit, jaký konkrétní vztah k české populární hudbě minulého století mají jednotlivé věkové kategorie dnes, zda tyto generace mají nyní s odstupem času ponětí o poslání a událostech vztahujících se k české populární hudbě tehdy, dále v jakých podobách a při jakých příležitostech jednotlivé ročníky dnes vyhledávají české populární písně či jejich interprety minulého století, a nakonec nás zajímá, které hity z kterého desetiletí jsou jednotlivým generacím dnes bližší.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou, jež věnuje pozornost výzkumu, pro který byla zvolena metoda dotazníku. Část teoretická se věnuje tématům, rozčleněným do čtyř kapitol. První kapitola vymezuje pojem *populární hudba*, neboť i z vlastní zkušenosti vím, že mnozí žijí v mylných představách o významu a podstatě tohoto termínu, a proto je tato terminologie nezbytnou součástí práce. Kapitola druhá popisuje dějinné politické události ve spojitosti s čistě českou populární hudební scénou od počátku 60. let až po počátek let devadesátých.

Nutno zmínit, že se práce věnuje především žánrům pop a rock, a to z prostého důvodu – demonstrovat dobový kontrast mezi zástupci oficiálního a neoficiálního proudu. Navíc s touto částí souvisí následující otázky v našem výzkumu – jaké vědomosti mají respondenti o české populární scéně též z hlediska historického.

V třetí kapitole jsou zaznamenány výsledky a umístění jednotlivých anket, soutěží či žebříčků hitpadád, mnohá ocenění, prostřednictvím nichž lze dnes zpětně konstatovat, který interpret a který hit byli v jednotlivých obdobích let 1960-1989 mezi generacemi tehdy populární (měsíčník *Melodie*, rozhlasová hitparáda *Dvanáct na houpačce*, Supraphon a jeho nejprodávanější desky, čtenářská anketa *Zlatý slavík*, festival Bratislavská lyra...). Kapitola čtvrtá popisuje, prostřednictvím koho nebo čeho se můžeme s populárními melodiemi i interprety minulých let setkat v novém tisíciletí – média, fenomén revivalu a muzikálu, veřejné či soukromé události. A poslední, v pořadí pátá kapitola, která je již součástí praktické části práce, se věnuje kvantitativnímu výzkumu – v rámci zpětné vazby oslovených respondentů, narozených v letech 1960-2010, prostřednictvím dotazníků je zaznamenána popularita české populární hudby 60. – 80. let minulého století mezi jednotlivými generacemi dnes.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Podstata populární hudby obecně

Jedním z nejzásadnějších bodů práce je samotné vymezení pojmu *populární hudba*, neboť při jeho objasnění se často setkáváme s mylnými teoriemi o jejím skutečném významu, její podstatě. Nejčastější je domněnka, kdy si populární hudbu vysvětlujeme jakožto *pop*, tedy jeden z mnoha hudebních žánrů. Další častou teorií je, že se jedná o jakoukoli hudbu, jakýkoli žánr, který „je zrovna v kurzu“, je populární mezi posluchači. Zjistěte části nejsou tyto koncepce zcela mylné, ovšem podstatné je vědět, že v případě populární hudby nehovoříme primárně o samotném hudebním žánru nebo o jakékoli písni, jež se zrovna drží prvních příček hitparád, nýbrž o typu *neumělecké nonartificiální hudby* obecně.

1.1 Populární hudba jako hudba neumělecká

Jak už tomu bývá, i tato neumělecká – nonartificiální – hudba má svůj protipól, a sice *uměleckou – artificiální – hudbu*. Obojí lze při vší složitosti hudby označit za jakési její oblasti, sféry. Ve zkratce bychom jejich základní principy mohli klasifikovat na hudbu vážnou x hudbu zábavnou, hudbu uměleckou x hudbu populární. Ivan Poledňák se v řádcích *Úvodu do problematiky hudby jazzového okruhu* k tomuto rozčlenění vyjadřuje následně: „Na jedné straně stojí hudba, která se tradičně pěstuje ve školách, provozuje v koncertních sálích a operních divadlech, hudba vytvářená profesionály, (...) hudba usilující zprostředkovávat závažná myšlenková poselství, hudba, jež mnohdy přímo proklamuje, že nechce bezprostředně sloužit nějakým dílčím, chvílkovým, mimouměleckým cílům, a naopak vyhláší své výsostné umělecké aspirace, (...) hudba žijící v kontextu tzv. ‚krásných umění‘ (...). Na straně druhé pak stojí všechna ta ostatní, ‚jiná‘ hudba, tedy hudba lidová, hudba zhusta neprofesionální, (...) hudba bezprostředně spjatá s potřebami ‚všedního dne‘ a neaspirující na ‚věčnost‘, hudba vycházející z nejrůznějších zdrojů a východisek za účelem dosažení maximálního ohlasu, hudba

bez rozpaků a bez ohledu na tradice využívající výtvarných moderní audiovizuální techniky.“¹ A ačkoli se může na první dojem zdát, že jsou tyto oblasti téměř neslučitelné, pravdou je, že se zmíněné sféry hudby navzájem překrývají a jedna druhou velmi ovlivňuje. Navíc není pravidlem, že by se mnoho uměleckých hodnot nenašlo i v hudbě populární.

Již výše je uvedena oblast, do níž téma magisterské diplomové práce spadá. A konkrétně i hudba nonartificiální má své specifické okruhy, které se v české muzikologii nejčastěji člení na *hudební folklor*, *hudbu jazzového okruhu* a konečně pak *tradiční hudbu populární*.² Důvodem tohoto rozčlenění jsou například délka svého historického trvání, samotné rysy hudby a mnoho dalších kritérií, avšak podobně jako u artificiální a nonartificiální hudby nejsou ani mezi těmito třemi okruhy hranice natolik pevné, aby se vzájemně neovlivňovaly.

1.1.1 Tradiční populární hudba

Jak co nejjednodušeji charakterizovat *tradiční populární hudbu*? Nejspíš tak, že do ní lze zařadit vše, co není folklórem, hudbou artificiální, tedy uměleckou, a co nepatří do hudby jazzového okruhu, ovšem nutno znovu podotknout, že je nyní řeč o populární hudbě tradiční, nikoli moderní.

Bylo tomu tak už dříve, kdy skladatelé či interpreti jakéhokoli formátu začali zcela vědomě brát ohled na kulturní úroveň publika i jeho požadavky s potřebami, a začala vznikat tzv. spotřební, triviální hudba.³

Primární funkcí této hudby se stala funkce společenská – směřovat tak měla k zábavě, oddechu, relaxaci, tanci a někdy měla posloužit jen jako zvuková kulisa.

Neodmyslitelným rysem v provozu a šíření tradiční populární hudby byla komerce. „Právě obecná úspěšnost u posluchačů si vyžadovala stále větší pozornost vydavatelů notových materiálů.“⁴ Později, především po druhé světové válce, bystřili zrak zase vydavatelé gramofonových desek.

¹ POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 10. ISBN 80-244-0180-0.

² KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019, s. 3. ISBN 978-80-261-0906-8.

³ POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 18. ISBN 80-244-0180-0.

⁴ SCHNIERER, Miloš. *Přehled vývoje populární hudby*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2013, s. 23-25. ISBN 978-80-7460-047-0.

A při stálém vývoji tradiční populární hudby po všech směrech a jejích novátorských projevech se o ní časem začalo hovořit jako o *populární hudbě moderní*, historicky nejmladší podoblasti oblasti neumělecké hudby, neboť ona sama se moderní „obnovenou“ skutečně stala.⁵

1.1.2 Moderní populární hudba aneb hudba jazzového okruhu

Moderní populární hudba „mluví“ trochu jinou řečí, než výše uvedená tradiční. Její rysy se prvně objevovaly v jazzu, a z tohoto důvodu ji řadíme již ne do okruhu tradiční populární hudby, nýbrž do hudby jazzového okruhu. Je však důležité upozornit na skutečnost, že existují případy, kdy se právě jazz od ostatní moderní populární hudby osamostatnil, a sice pro svou odlišnou historii, své styly, osobnosti a zkrátka proto, že takový konkrétní jazz, o němž je řeč, rozhodně neprahne po masové popularitě.

Členění moderní populární hudby včetně jejích žánrů je už ovšem mnohem složitější, nicméně i tak se o to Ivan Poledňák ve svém teoretickém spise (již výše zmíněném) pokusil:

1. Taneční hudba.
2. Hudba plnící své poslání v rámci „společenské zpěvnosti“ (většinou patří do oblasti folku).
3. Hudba fungující jako podstatná součást divadelního tvaru, zejména muzikálu („muzikálová hudba“).
4. Hudba tvořící sekundární součást nějakého komplexnějšího projevu (tedy hudba scénická, filmová, televizní...) či hudba tvořící součást nějakého multifunkčního projektu.
5. Hudba podřízená jednoznačně definovaným a konkretizovaným mimohudebním účelům (tj. reklamě, sportovnímu výkonu a dění, vytvoření zvukového prostředí...).
6. Hudba fungující jako doplňková součást společenského dění, zábavy (tzv. party sound).

⁵ POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 19-20. ISBN 80-244-0180-0.

7. Hudba určená především k soustředěnému poslechu a mající i zřetelné umělecké aspirace či přímo uměleckou funkci (jistá obdoba hudby artificiální).⁶

Konkrétnější segmentaci této hudby lze jako další příklad uvést tu dle české hudební publicistiky, v níž se moderní populární hudba často člení na tzv. hlavní písničkový proud a na typ tzv. menšinových žánrů (viz moderní jazz, náročnější rock či šanson) – menšinových proto, poněvadž dříve skrze tehdejší politiku a média byly žánry jako jazz nebo rock v jejich nepřízni. A naopak písničky pop music se přízni široké veřejnosti těšily, jelikož byly režimu politicky zcela neškodné a měly jakési ukonejšivé poslání.⁷ Miloš Schniener se ve svém *Přehledu vývoje populární hudby* vyjádřil ještě otevřeněji: „Hovoří-li se někdy o masové kultuře, pak je to právě ‚pop‘, který tuto otázku pojmenovává.“⁸

Dnes se u nás, v českém prostředí, při zmínce o populární hudbě hovoří jako o soudobé produkci tzv. moderní populární hudby, vyznačující se zvukovým a tónovým ideálem, převažující homofonií (jednohlas), dobře zapamatovatelnou a výraznou melodií, relativně jednoduchou harmonií, téměř vždy typickým instrumentářem a v neposlední řadě jedinečným „drivem“ (feeling).⁹

Ani po stránce žánrové není populární hudba nikterak chudá. Lze vyzdvihnout minimálně dva neodmyslitelné, jež se do populární hudby obecně řadí, a těmi jsou *pop* (*pop music*) a *rock* (*rock music*). Tyto žánry se vzájemně prolínají a jejich vymezení je značně neurčité. Oba ale vychází především z jazzové hudby. „Zrodily se ve 20. a 30. letech v USA. Mají celou řadu subžánrů: muzikál, folk, country, moderní šanson, world music, rap, techno hudbu atd. Melodická složka původně těží hlavně z ruské, židovské a černošské hudby, složka rytmická z hudby černošské a tradiční evropské populární hudby. (...) Písně mají převážně přehlednou hudební formu, nejčastěji jsou to různé typy malé písňové formy. Pokud chtějí být

⁶ POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 22. ISBN 80-244-0180-0.

⁷ POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 26. ISBN 80-244-0180-0.

⁸ SCHNIERER, Miloš. *Přehled vývoje populární hudby*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2013, s. 116. ISBN 978-80-7460-047-0.

⁹ KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019, s. 65. ISBN 978-80-261-0906-8.

komerčně úspěšné, zaujmou melodickým nápadem, tzv. feelingem a zajímavým aranžmá.“¹⁰ A právě to bylo a stále je jedním z hlavních kritérií populární hudby pro úspěch v předních příčkách hitparád a mezi posluchači.

1.1.2.1 Pop music

Hudba označující se za *pop music* je charakteristická svou výraznou pěveckou melodií s účelem zalíbit se co nejširšímu okruhu posluchačů. „Hlavním cílem popu je komerční úspěch, což s sebou přináší hudební prostředky, které jsou ve většině případů velmi jednoduché – stálý neměnný beat, přehledně strukturovaná melodie, nenáročná textová složka a často záměrná konvenčnost. Značná část popové produkce je určena k tanci. V tomto stylu nalezneme množství opravdu neumělecké hudby.“¹¹

Jako nástin pár typů či podob takovéto pop music můžeme uvést pár příkladů: běžná písničková produkce interpretovaná hvězdami aktuální scény populární hudby (aktuální hity), nenáročná poslechová instrumentální hudby neboli „party sound“, běžná standardní hudba bez vyšších uměleckých ambicí – určená především k tanci, „moderní dětské písničky“, písně muzikálové či malých hudebních scén, a nesmíme nezmínit typickou „doprovodnou“ hudbu jakožto „výplň“ televizních pořadů, reklam...¹²

Velice oblíbenými byly tyto populární písně při prvních diskotékách, a to na přelomu 70. a 80. let, kdy primárním nebylo poselství samotné písničky, nýbrž její vybízení k pohyblivosti, k tanci spolu s její elektronickým zvukem. Stejně tak úroveň diskotékové hudby závisel a dodnes závisí i na jejím zprostředkovateli, tedy diskžokeji (DJ), a jeho konkrétním zaměřením.¹³

¹⁰ KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019, s. 4. ISBN 978-80-261-0906-8.

¹¹ Tamtéž.

¹² POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 74. ISBN 80-244-0180-0.

¹³ HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 52. ISBN 978-80-244-2025-7.

1.1.2.2 *Rock music*

V neposlední řadě spadá do odvětví populární hudby *rock*, jenž se vyznačuje výbušností, zvýrazněnou rytmikou až polyrytmikou, převažující jsou rychlá tempa, častým je užívání dvanáctitaktového půdorysu, nápaditá melodika v rozsahu od jednoduchých rychlých až pomalým baladickým melodiím. „Projev zpěváků je často živelný, s patrnou snahou vyprovokovat k pohybu nebo zpěvu také diváky. Výrazná hlučnost produkce může působit výrazně psychofyziologicky.“¹⁴

Nicméně rock už na rozdíl od popu komerčně zaměřený není, alespoň ne primárně.¹⁵

„Základem tohoto stylu je elektrifikované městské blues (rhythm & blues), které se formovalo ve 20. a 30. letech v USA, z kterého se v 50. letech zrodil rokenrol.“¹⁶ Do té doby jsme však v Československu neměli ani ponětí o tom, co rokenrol je, přestože na Západě byl vrcholem populární hudby. Časem si však našel cestu i k nám. Nejprve se o umělcích s takovým žánrem hovořilo jako o twistových skupinách, a později se ujalo označení *big beat* [bigbít] namísto původního rokenrolu, a to z prostého důvodu – zní to přístupněji, ne tolik americky.¹⁷ Tuzemskými průkopníky bigbítu byli například Pavel Bobek nebo Jiří Suchý, a již v druhé polovině 50. let u nás začaly vznikat první kapely v duchu bigbítu – Synkopy 61, The Blue Effect, Framus Five, The Matadors... Teprve v 70. a 80. letech nacházíme v Československu první podoby pravého rocku.

Začátky žánru bigbítu – rocku u nás nebyly vůbec snadné už z toho důvodu, že tento žánr přicházel ze Západní Evropy, což samo o sobě vyvolávalo nedůvěru, a snad i proto se s ním Čechoslováci nejprve seznámili prostřednictvím zahraničního

¹⁴ HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 27. ISBN 978-80-244-2025-7.

¹⁵ HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 52. ISBN 978-80-244-2025-7.

¹⁶ KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019, s. 4. ISBN 978-80-261-0906-8.

¹⁷ LINDAUR, Vojtěch a KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. Praha: Albatros Media a.s., 2010. s. 14. ISBN 978-80-259-0023-9

rozhlasu. Hladký vývoj od takového „drzého“ žánru, který neměl v plánu někomu sloužit, se tedy pochopitelně nedal čekat.¹⁸

Oba zmíněné žánry časem začaly být téměř k nerozeznání, a to v okamžiku, kdy do hudby pronikla elektronika, avšak stále zůstávalo mnoho indicií pro jedinečnost a odlišnost každého z nich.

¹⁸ HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 33. ISBN 978-80-244-2025-7.

2 Populární hudba minulého století na české scéně

Po nástupu Komunistické strany Československa (dále jen KSČ) v roce 1948 bylo známo, že jestliže režim plně podporuje pracující lid, bude tak stejně podporována i kultura, pochopitelně za předpokladu, že bude uspokojovat potřeby režimu. Hlavním pilířem pro podobu umění tehdy byly teorie Andreje Alexandroviče Ždanova a taktéž teorie socialistického realismu, kdy měl skladatel čerpat primárně z lidových zdrojů a obecně tvořit pro lid. Pro kontrolu profesionálních tvůrců a případně i potřebnou cenzuru jejich tvorby byl v květnu 1949 zřízen *Svaz českých skladatelů*. Podobná pravidla a kontroly se pak týkaly i pořadatelů koncertů, a jestliže ti všichni – tvůrci i pořadatelé – vycházeli režimu vstříc, mohli si pak být jisti finanční podporou pověřených orgánů.¹⁹

Co se týče hudebníků populární hudby, ti do zmíněného Svazu zprvopočátku spadali jen okrajově, a to i z důvodu, že v tehdejší Československu stále ještě podoba populární hudby tak, jak ji známe od let 60., ještě provozována nebyla.

Stejně důležitou se o téměř deset let později stala i agentura *Pragokonzert*, zastřešující produkci koncertů českých umělců v zahraničí a naopak pořádání zahraničních uměleckých těles v Československu (pod jeho záštitou se u nás představili například Louis Armstrong, Ray Charles, Tina Turnerová, Elton John, Suzi Quatro a mnoho dalších). Agentura tak vyjednávala s několika jinými agenturami z celého světa. Zároveň její náplní byla i propagace těch, jež zastupovala. „Vlajkovou lodí exportní flotily československé pop music pak v 60. letech byl Karel Gott.“²⁰

Ovšem i takový Pragokonzert měl své pevné podmínky. Pro zastupování se touto agenturou při svém oficiálním či legálním koncertování byly zapotřebí zdárně složené rekvalifikační zkoušky se získáním statusu profesionála prvního stupně. Součástí takových zkoušek bylo ověřování muzikantské schopnosti jednotlivců, jejich prezentovaného repertoáru a politické uvědomělosti, přičemž právě ta mnohdy

¹⁹ JAKUBEC, Jaroslav – ŠVAŘÍČEK, Stanislav – ŠOLC, Miroslav. *Komunistická strana Československá a kultura*. Praha: Svoboda, 1983, s. 13-18.

²⁰ *Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music*. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

u organizace převažovala nad prokázanou profesionalitou zpěváků a hudebních skupin.

Jak už bylo výše nastíněno, slovo pop/pop music u nás ještě v letech 50. zdaleka neznamenal to, co znamenalo o pár let později. Ve světě už své postavení a svou podobu hudba populární měla, ale díky komunistickému režimu se do Československa stěží dostala. Podobně i nastupující rokenrol bylo možné poslouchat jen díky zahraničním rozhlasovým stanicím. „Zatímco svobodný svět začínal tančit rokenrol, u nás vyrůstaly železné hranice, vymývaly se mozky a všechno se plánovalo.“²¹ Tuzemská scéna se nesla v duchu swingu a obecně se místo termínu „pop“ užívalo označení „taneční hudba“. Hudební orchestry u nás hrály ve stylu amerických big bandů. Písně se ale nesly v duchu budovatelském, ovlivněné tzv. svazáctvím, a ideálně ve sborovém provedení s tematikou míru, lásky, růžové budoucnosti – to vše nejlépe v ruštině.

Jednoduše řečeno, nic neřešící texty byly jistotou, jak se vyhnout cenzuře. A podobně tomu bylo i v projevu zpěváka: ten pečlivě vyslovoval a artikuloval jednotlivá slova textů, v obličejí měl optimistický výraz lehce přihlouplého úsměvu, při produkci strnule stál a téměř se nepohnul – pak nebyl jediný důvod budit v sobě sebemenší podezření vůči čemukoli. Tomu všemu však mělo být co nevidět jinak, volněji, barevněji, emočněji.²²

2.1 Zlatá léta šedesátá

„Málokterá dekáda přinesla takové revoluční události, hudbu, módu a kulturu, jako šedesátá léta. Synonymy obsahu a atmosféry období, které spoluutvářela právě zrozená subkultura, se stalo hnutí hippies, ‚flower power‘, láska, drogy, svobodné

²¹ ŠEBO, Juraj. *Zlatá léta šedesátá*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2012. s. 15. ISBN 978-80-7207-869-1.

²² Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

myšlení, vývoj techniky, odpor proti válce, studentské nepokoje, sexuální revoluce.“²³

Často se setkáváme s pojmenováním „zlatá léta šedesátá“. Avšak bylo tomu tak skutečně, po celou dobu a všude? Pravdou je, že Československo prožívalo období relativně uvolněného režimu, a to jak v oblasti kultury, tak z hlediska ideologie, tedy alespoň na nějakou chvíli, v určitém časovém rozmezí. Kultura a obecně umění pak neměly fungovat doslova jako prostředek k šíření ideologie, leč k nápomoci rozvoje sociálních vztahů či k přeměně člověka a jeho světa – to vše dle tzv. *Akčního programu* z počátku roku 1968, tedy z období, kdy mnozí věřili v už jen lepší zítřky. Do té doby ale u nás stále figurovaly instituce, které chtěly mít věci pod kontrolou.

K výše zmíněnému Svazu českých skladatelů či agentuře Pragokonzert bylo jako další zřízeno i *Pražské kulturní centrum* (v lednu 1962). Zaměřovalo se na evidenci a též na rekvalifikaci umělců působících v Praze. Středisko, podobně jako Pragokonzert, zprostředkovávalo produkce umělců v Praze i mimo ni, a současně utvářelo estrádní, hudební nebo též literární pořady, jež zprostředkovávalo zájemcům pořadatelům.²⁴

Obdobně si režim střežil i dění za železnou oponou, rozdělující naši zemi od té západní, neboť jejich kulturu stále vnímali jakožto nebezpečnou pro zdravý vývoj socialistického člověka – alespoň takto to bylo neustále deklarováno. Zároveň si uvědomovali, že hudba není pouhou zábavou, ale i silným nástrojem identifikace a sebepoznání, a že „hrát, poslouchat nebo tančit už znamená někým být, nějak se chovat, smýšlet a budovat si názor.“²⁵ Přesto však nikdo nezabránil změnám, které se v 60. letech týkaly právě české populární hudby.

Swingové taneční produkce a jejich stále častější odvracení se od jazzu přerůstalo v typ hudby, jež bychom už mohli označit za hudbu populární. Její funkce

²³ ŠEBO, Juraj. *Zlatá léta šedesátá*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2012. s. 188. ISBN 978-80-7207-869-1.

²⁴ SVATOŠOVÁ, Hana a Václav LEDVINKA. *Město a jeho dům: kapitoly ze stoleté historie Obecního domu hlavního města Prahy (1901-2001)*. Praha: Obecní dům, 2002, s. 176-187. ISBN 80-86339-12-2.

²⁵ *Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music*. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

už taktéž nebyla primárně taneční, nýbrž poslechová, čímž ale zůstala závislá na masových médiích, koncertních vystoupeních a na samotné přitažlivosti pěveckých hvězd.²⁶

„Celkovému rozvoji této hudby odpovídal i samotný vzestup zájmu českého obyvatelstva o moderní populární hudbu vůbec: z někdejších 16% podle sociologického výzkumu v roce 1947, až na 68% v roce 1963.“²⁷ A s „novou dobou“ přichází i nové osobnosti. Nutno však zmínit, že tomu tak bylo prozatím jen v Čechách a na Moravě. Slovensko dosud stále „spalo na vavřínech“...

2.1.1 Divadlo jako první krok k úspěchům

Většina neokoukaných tváří české populární scény rozvíjela svůj um v divadlech malých forem, což byl fenomén své doby. Základním kamenem bylo věhlasné divadlo Semafor ve spolupráci s písničkáři Jiřím Suchým a Jiřím Šlitrem. A třebaže bylo divadlo finančně chudé, bohatství nacházelo ve svých hitech.

Právě v Semaforu objevujeme první hvězdy, jejichž charisma bylo založeno na energickém gestu – divoký Waldemar Matuška a vznešená Eva Pilarová. Ze spojení těchto dvou interpretů pak vzešel ne jeden duet, za zmínku však stojí minimálně jejich první, *Láska nebeská* z roku 1961.²⁸

Že se oběma dařilo a populárními byli s každým hitem víc a víc, bylo znát i při pilotním ročníku čtenářské ankety časopisu *Mladý svět*, Zlatý slavík, kdy se absolutním vítězem stal právě Waldemar, a Eva obsadila místo třetí (rok 1962). Někteří odborníci zastávali názor, že Matuška vyhrál pro svou symbolizaci určité revolty proti strnulosti a pedantnosti. Svůj názor k Waldemarově popularitě měl i televizní konferenciér, Vladimír Dvořák: „Mladí lidé bývali dosud trošku zakřiknutí a měli jen málo příležitostí dávat hlasitě a spontánně najevo své

²⁶ KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. Praha: Academia, 1998, s. 288-294. ISBN 80-200-0634-6.

²⁷ KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. Praha: Academia, 1998, s. 291. ISBN 80-200-0634-6.

²⁸ Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

nadšení, protože nadšení, které má dát člověk najevo na tlesnutí vychovatele, to není to pravé nadšení pro mladé lidi.“²⁹

V roce 1962 měla anketa při prvním ročníku prozatím jen dvě kategorie, a sice zpěváckou a písničkovou. Žádná budovatelská či pokroková píseň si však nezískala srdce hlasujících, jako ta o lásce nebeské.

Matuška s Pilarovou ale nebyli jediní, jimž skladatelská dvojice Suchý – Šlitř skládali jeden hit za druhým. Spolupráci započali i s nováčkem Kalem Gottem, kterému zásluhou jejich hitu z roku 1963, *Oči má sněhem zaváté*, začala jeho popularita nabírat rychlosti, díky níž přebírá po Waldemaru Matuškově zlatého slavíka hned při jeho druhém ročníku.

Časem se nové tváře začaly zviditelňovat i v jiných divadlech, než v Semaforu. Populární bylo například *Večerní Brno*, *Apollo* bratří Štaidlů, v němž vedle Karla Hály, Pavlíny Filipovské či Yvonne Přenosilové působil i spoluzakladatel divadla, Karel Gott, dále olomoucký *Dex* neboli *Divadlo experimentu* (jehož základnu tvořila skupina madých divadelníků ze zaniklých olomouckých divadel malých forem³⁰), ostravské *Waterloo* se svými členy jako například Hanou Zagorovou, Marií Rottrovou nebo Věrou Špinarovou. Dalším neméně úspěšným byla plzeňská *Alfa*, v níž působila mimo jiné Marta Kubišová s Václavem Neckářem, a v neposlední řadě musíme zmínit pražské divadlo Rokoko, kam právě Marta s Václavem zanedlouho přešli a vytvořili tak kolektiv spolu s nově příchozí Helenou Vondráčkovou. Později příchozí Jitka Zelenková či sourozenci Hana a Petr Ulrychovi byli těmi, kteří kolektiv Rokoka začali obměňovat.³¹

A tak, jak tomu je dnes, bylo tomu i tehdy, že většina herců zpívá a většina zpěváků hraje. Takových příkladů je mnoho: od filmových muzikálů jako *Starci na chmelu*, *Kdyby tisíc klarinetů*, *Trhák*, až po hudební pohádky – *Šíleně smutná princezna*, *Popelka* a mnoho jiných.

²⁹ MOTÝL, Ivan. *Taková byla 60. léta: obrazy z let 1960 až 1969*. Praha: Empresa Media, 2018, s. 143. ISBN 978-80-88207-18-4.

³⁰ Pozvánka do Dex klubu — Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Copyright © 1967 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1117288659-pozvanka-do-dex-klubu/>

³¹ Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

Další změny v období let šedesátých můžeme zpozorovat už v samotném prezentování interpretů. Ještě v 50. letech lze u interpretace písně zpozorovat pouhé mrknutí oka či lusknutí prstu. Důvodem byly omezené technické podmínky – nikdo se proto nesměl u mikrofonu hýbat. Mnoha umělcům ale tato strohost začala v jejich projevu překážet, a tak mikrofon zkrátka vzali ze stojanů a po nudném „štronzu“ z padesátek nebylo ani památky. Podobných vzpour, nepatrných rebelií proti ustáleným zvyklostem, ať už ve zpěvu, v písňových textech nebo v samotné hře orchestru, bylo však více. Styl provozování popu už zkrátka tíhl k západnímu stylu života.³²

Nejen pohybové schopnosti, ale i osobitá image, všeobecná umělecká i lidská osobnost a především dokonalá přednesová technika byly dominujícími úlohami, zaručující popularitu interpretů a kapel. Přesto ale bylo nutno zapotřebí spolupráce rozhlasu, televize a Supraphonu, jestliže se umělec chtěl dostat do podvědomí populace. V opačném případě bylo velice snadné padnout v zapomnění...³³

2.1.2 Média jako záruka popularity

Jak už bylo naznačeno, nedílnou součástí hudebního provozu byla jak hudební publicistika, tak obecně média, nejen ta primárně hudební. Opět se ale vrátíme k 50. letům, od nichž se vše odvíjelo i po této stránce.

Již od samého začátku prvních podob jak české, tak slovenské populární hudby bylo zcela běžné, že se přes veškerý dozor státu přejímaly a přijímaly vlivy ze zahraničí. A přestože ideologie zastávala názor „všechno zlo pochází z prudkého rytmu“ nebo „kde se tančí pomalu, tam se tančí slušně“, pomalým nebyl ani jeden z žánrů, který byl v té době populární – dixieland či rokenrol. Lze tedy konstatovat, že zcela zásadní vliv na utváření československého popu měla zahraniční hudba, již bylo možné slyšet na vybraných zahraničních stanicích.

³² Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

³³ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966, s. 155, [12] s. obr. příl. Život kolem nás; sv. 61.

2.1.2.1 Zahraniční rozhlasové stanice

Jedním z hlavních zahraničních zdrojů beatových novinek bylo vysílání Rádía Luxembourg, prostřednictvím něžž bylo československé obyvatelstvo informováno mimo jiné i o politickém životě na Západě i Východě. Oblíbeným ale bylo především vysílání moderní populární hudby. Hudební nabídka našeho Československého rozhlasu dosud zahrnovala pouze písně lidové, dechovku, swing a estrádní programy. Tuzemští posluchači ale chtěli víc. A to nabízela například i Svobodná Evropa v rámci pořadu *Hudební odpoledne*.

Všechny zmíněné stanice se však co nevidět utápěly v uši drásajícím šumu – signál vysílání byl na popud režimu přerušován rušičkami. Zmíněná média byla totiž zakázanými, stejně jako Hlas Ameriky, jehož vysílání pro Československo bylo označováno doslova za „štvavou vysílačku“.³⁴

2.1.2.2 Populární hudba v tisku

Když už hudba nemohla být slyšet, tedy ta za železnou oponou, mohli se o ní mnozí alespoň něco dočíst. Takovými periodiky byly například hudební měsíčník *Melodie*, týdeník *Mladý svět*, známý i pro svou čtenářskou anketu Zlatý slavík, dále *Hudební rozhledy*, jejichž obsah byl tvrdě podřizován politické linii KSČ, a za zmínku stojí i *Pop Music Express*, vycházející až koncem šedesátek. Je ale jasné, že číst si o hudbě zdaleka nestačilo. Lidé chtěli víc, chtěli hudbu slyšet, chtěli ji hrát, chtěli jí žít.

Od 60. let tu sice byla možnost posluchačů domácího nahrávání a přehrávání zvuku, a to především díky nové technologii té doby, jímž byl kufříkový pásový magnetofon *Sonet Duo* (Tesla). Mnozí se naučili po připojení se k rozhlasovému přijímači, televizi či gramofonu zcela v amatérských podmínkách hudbu nahrávat a kopírovat. O kvalitě těchto prvotních nahrávek ale mnohdy nemohla být řeč.³⁵ A tak se stalo, že českoslovenští interpreti a kapely začali nacvičovat vedle svého repertoáru i ten zahraniční, třebaže jej znali jen z rádií nebo desek.

³⁴ *Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music*. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

³⁵ Tamtéž.

2.1.3 Coververze zahraničních hitů

Přejatým zahraničním hitům s drobnými úpravami, především tedy po textové stránce, říkáme *coververze*. Ty se staly vskutku významným poslem západní kultury v prostředí socialismu, minimálně do té doby, než se situace z hlediska režimu začala lehce uvolňovat. Ve zkratce řečeno, coververze plnily přímo osvětovou funkci, neboť svět ještě nebyl tolik propojený.

Dle *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby* lze tento fenomén vysvětlit jako „novou nahrávku úspěšné skladby, kterou předtím v původní nahrávce zpoučarizoval jiný interpret.“³⁶ A nenapodobovaly se pouze písně samotné, ale ve většině případů i celková image.

Není překvapením, že první coververzí, kterou ihned zařadil do svého repertoáru, byla ta Karla Gotta s doprovodem kapely Olympic – jednalo se o beatlesovský hit *From Me To You*, v české verzi pak *Adresát neznámý*, s textem Jiřího Štáidla.

V případě „coverů“ se jednalo buďto o doslovný překlad textů zahraničních písní, nebo se přejala pouze melodie a myšlenka písně vznikla zcela nová, dle potřeby či idey interpreta, textařů.

Další krásný text, tentokrát Zdeňka Rytíře ve spolupráci s Václavem Neckáře, obsahuje píseň *Kdo vchází do Tvých snů, má lásko* – v originále Peter Sarstedt (*Where Do You Go To My Lovely*) – opět se jednalo o doslovný překlad, snad jen s výjimkou, kdy Zdeněk Rytíř vnesl do tématu písně naději, jež v původní verzi schází.³⁷

Nepřejímaly se však pouze popové písničky. Z repertoáru heavy metalové kapely Black Sabbath pochází něžná coververze v podobě písně Marie Rottrové, *Lásko, voníš deštěm* (*She's Gone*), s českým textem Jaromíra Nohavici.³⁸

A tak se stalo, že československé publikum mnohdy znalo západní hity nejprve v české verzi, s českým textem, a teprve až časem v originále. Výjimečně se

³⁶ MATZNER, Antonín. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 1, Část věcná. Vyd. 2., dopl. Praha, 1983.

³⁷ Stručný průvodce normalizačními coververzemi aneb hledání světla v černých chvílkách československého popu. *Wave.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 2018 [cit. 24. 4.2021]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/strucny-pruvodce-normalizacnimi-coververzemi-aneb-hledani-svetla-v-cernych-7666212>

³⁸ Tamtéž.

setkáváme i s případy, kdy domácí interpreti nazpívali píseň v jeho původním jazyce, bavíme-li se o „zlatých šedesátkách“. Dnes už je zcela běžné, že většina úspěšných zahraničních hitů má své velmi kvalitní coververze v podání umělců i amatérů, mnohdy až v konkurenčním provedení vůči jeho původnímu interpretovi.

V polovině 60. let se udála velice významná změna coby zrušení cenzury a obecně požadavků režimu vůči svobodnějším hudebnímu životu. Česká populární scéna začala svobodněji působit někdy na přelomu roku 1967/1968, kdy se čeští zpěváci začínali výrazně politicky angažovat, a někteří z nich dokonce byli symboly Pražského jara – Marta Kubišová, Karel Černoš i sám Karel Gott.

K tomu všemu bylo častějším než kdy jindy účinkování našich interpretů v zahraničí. Mnozí si za hranicemi našeho státu vytvořili stejně tak pevné fanouškovské zázemí, jaké jej po návratu čekalo i doma.³⁹

Například Karel Gott hostoval půl roku v Las Vegas a byl taktéž mezi zpěváky show v kanadském Montrealu. Waldemar Matuška, Hana Hegerová a Yvonne Přenosilová byli úspěšnými zase v pařížské Olympii. A Helena Vondráčková sklízela úspěchy nejen za svůj hlas, ale i svůj půvab – při festivalu Zlatý kohout v jihoamerickém Rio de Janeiru se dostala až do finále s písní *Vzdálený hlas* z tvůrčí dílny Karel Svoboda a Zdeněk Rytíř, a k tomu všemu získala titul nejkrásnější dívky festivalu.⁴⁰

Co se médií v onom „období tání“ týče, značně poklesla i míra rušení vysílání zahraničních stanic, a navíc bylo možné vyslechnout si skrovný příděl západního popu a rocku též na vlnách Československého rozhlasu. I tak ovšem přezpívané hity ze zahraničí tuzemskými interprety zůstávaly stále mezi vyhledávanými, žádanými.

³⁹ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 48. ISBN 978-80-86983-56-1.

⁴⁰ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 37. ISBN 978-80-86983-56-1.

2.1.4 Tuzemské rozhlasové stanice ve spolupráci s divadly

V tomto období jsme se i u nás konečně dočkali prvních pořadů v podobě hodinových přehlídek domácích a zahraničních písniček v rámci vysílání Československa II.

Pořady *Dvanáct na houpačce* a *Mikrofórum* se československým posluchačům konečně otevřelo okno i do světa současné zahraniční hudby, přičemž se široká posluchačská obec přesvědčila, že existují desítky dalších vynikajících zpěváků a skupin, o nichž dosud neměli zdání.⁴¹

Vysílání Československa II ovšem nebylo jediným, jež si začalo vytvářet vlastní ráz svých programů. Krajské rozhlasové stanice se rozhodly navázat spolupráce s členy místních divadel, s nimiž následně natočili mnoho vlastních snímků pro svá vysílání. Tak například v Plzni vzniklo mnoho takových ve spolupráci s tehdejšími členy divadla Alfy, Martou Kubišovou a Václavem Neckářem, v Ústí nad Labem se jednalo o spojení s pražskými interprety, a v neposlední řadě – Ostrava, pyšníci se součinností Ostravského rozhlasového orchestru, sexta Ivo Pavlíka a beatové skupiny Synkopa.⁴²

V budově Rokoka a karlínského studia A se navíc pracovalo na aktuálním zvuku nahrávek pro řady českých popových melodií. „Své síly zde spojily dvě generace hudebníků: Taneční orchestr československého rozhlasu neboli TOČR na jedné straně, a rocková skupina Mefisto na straně druhé.“⁴³

U Mefista se ale pozastavíme. Právě tato kapela přispěla spolu s TOČRem k postupné modernizaci zvuku českého popu a nejen to. Působení Mefista včetně Olympic přispělo k vyvrácení rocku na československé půdě – v případě Mefista se jednalo o komornější skupinu s charakteristickými zvukomalebnými efekty kytar. Olympic pro změnu patří k našim rockovým kapelám s nejdelší existenční kontinuitou.⁴⁴

⁴¹ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966, s. 151, [12] s. obr. příl. Život kolem nás; sv. 61.

⁴² ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966, s. 152-153, [12] s. obr. příl. Život kolem nás; sv. 61.

⁴³ Pop Story: Žánry a styly – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320003/>

⁴⁴ KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. Praha: Academia, 1998, s. 330. ISBN 80-200-0634-6.

2.1.5 Golden Kids – „Zlaté děti“

Co se naopak českého popu týče, mnozí publicisté, kritici a teoretici si se vznikem oné české pop music spojují mnohé rozdílné okolnosti, události či osobnosti. Svou představu má i publicista a producent Jaromír Tůma: „Já bych nespojoval pop music s Waldemarem Matuškou nebo přesládlým Karlem Gottem. Nástup popu bych viděl spíše v takové formaci, jako byli Golden Kids – to byla pop music skutečně moderního stříhu, a za nimi Bob Vondráček.“⁴⁵

Jejich cesty tehdy spojilo velice uznávané pražské divadlo Rokoko, konkrétně hra Jana Schneider *Čekání na slávu*. Jindřich Brabec uskupení mladých začínajících hvězdiček toho času komentoval následovně: „Tato trojice znamená mnoho ve vývoji divadla. Tvoří (spolu s ostatními) základnu budoucích muzikálových možností této scény.“⁴⁶

České pěvecké trio, oficiálně působící od 1. listopadu 1968, nabízelo v rámci svých produkcí program, zahrnující písničky každého zvlášť – každý měl svůj blok, a nakonec se posluchači dočkali i hitů společných. Žánrově se jejich repertoár, jež jim psal Bohuslav Ondráček a Jan Schneider, pohyboval od šansonů a písni popu, až k hlasovému a pohybovému vyjádření rockových rytmů. „Zlaté děti“ pak vystihovalo motto, s nímž přišel již zmíněný skladatel, aranžér a producent Ondráček: „Helena má v hlase slunce, Vašek smích a Marta zase slzy.“⁴⁷

Trojice hostovala jak u nás, tak v zahraničí, a to v jazyce příslušném pořadatelské zemi. I z tohoto důvodu jakési větší zaneprázdněnosti interpretů si za své členy muselo Rokoko najít „náhradníky“ – ti byli svou vizáží až neuvěřitelně podobní třem předchozím (možná že i záměrně). Jednalo se o Valérii Čižmárovou, Milana Klipce, Jitku Zelenkovou a později se divadlo rozrostlo i o sourozence Ulrychovy.⁴⁸

⁴⁵ Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

⁴⁶ MATZNER, Antonín. *Golden kids – 40 let s legendou*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 49. ISBN 978-80-86983-40-0.

⁴⁷ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 50. ISBN 978-80-86983-56-1.

⁴⁸ Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

Takto osvědčené spojení, též přezdívané jako „zlatá kůzlata“, se objevovalo i v jiných uměleckých odvětvích – kdo by neznal například prince Václava a jeho šíleně smutnou princeznu Helenu ze stejnojmenné filmové pohádky Bořivoje Zemana z roku 1968?

2.2 Konec šedesátých let, zpátky do „normálu“

Přestože Golden Kids sklízeli nespočet úspěchů a pozitivních ohlasů mezi posluchači i pořadateli, začali zkrátka působit v období, které nejen jejich prezentování posléze přestalo přát.

Ačkoli představa Pražského jara byla pro mnohé, a především pro umělce, nadějná, veškeré snahy o reformy režimu narušil příjezd vojsk Varšavské smlouvy v noci z 20. na 21. srpna právě roku 1968. Je pravdou, že během prvního půl roku pobytu vojsk u nás česká populární hudba zůstávala stále stejná. Avšak s počátkem nového desetiletí už Československo a tuzemskou populární scénu nevyjímaje čekaly mnohé až radikální změny. Nastal čas tzv. normalizace trvající až do roku 1989.

Představy státu o české populární scéně byly takové, že měla začít připomínat tehdejší uhlazené interprety ze Sovětského svazu, interpretující angažované či politické písně, oslavující ideologii a totalitní režim. To však zprvu bylo pro mnohé téměř nepředstavitelné a stále doufali, že začínající svobodě přeci nemůže být zase konec.

„Odras dobových nálad po vpádu spřátelených armád si lze demonstrovat na příslušných dílech populárního seriálu *Píseň pro Rudolfa III.* Jeho původně zábavný formát je najednou vážný a vyjadřuje pestrou škálu emocí – zoufalství, vzdor a taky trochu naděje, že snad není vše ztracené. (...) Na několika schématech a tématech pak tuzemský pop demonstroval svůj postoj. Nejvýraznější bylo téma malé země s touhou žít v klidu.“⁴⁹ Toho si režim pochopitelně nemohl nevšimnout, a netrvalo dlouho a seriálu byl brzy konec.

⁴⁹ Pop Story: Muzika a politika – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/218542151320005-popstory-ii/>

Dalším symbolem (z hlediska populární hudby) odkazujícím na vpád vojsk, byl mezi řadou písní vznik protestsongů – ikonický *Běž domů*, Ivane Jaromíra Vomáčky, ale později též píseň *Modlitba pro Martu*, jejíž interpretka, Marta Kubišová, se sama stala symbolem oné okupační události. K tomuto ale později.

I pro tyto výtržnosti, které by se mohly začít objevovat i v médiích, vláda ihned po návratu našich politiků z Moskvy zřídila *Úřad pro tisk a informace* (dále jen ÚTI), a to 30. srpna 1968. Jednalo se o první krok zpět od uvolnění. Úřad se měl věnovat kontrole, samotnému chodu a usměrňování činnosti tisku, rozhlasu a též televize. Ředitelem byl jmenován Josef Vohnout. Zřízení ÚTI však nebylo dostatečným opatřením, a proto o pár dnů později vzniká *Vládní výbor pro tisk a informace*, jenž měl především zabezpečovat dodržování předpisů a požadavků vládní politiky pro práci v těchto médiích. Cenzura byla tímto znovu obnovena.⁵⁰

Obnoveno bylo i rušení signálu západních rozhlasových stanic. Přesto ale Mnichovská centrála rádia Svobodná Evropa zřídila pro československé posluchače telefonní záznamník, prostřednictvím nějž si volající žádali mnohé informace, například o důvodech srpnové invaze či o zahraničních aktuálních hitech.⁵¹

Z hlediska kultury se zpočátku zdálo, že alespoň chod kulturních zařízení a služeb se bude i nadále držet již dříve navrženého Akčního plánu, podporovaného Ministerstvem kultury a kulturním oddělením Ústředních výborů KSČ. Nicméně časem i tito zastánci demokratického socialismu postupně ze svých politických pozic mizeli a byli nahrazeni jinými, stejně jako ideály o svobodném chodu kultury.⁵²

Na otázku, jak to bylo s následným omezováním a zákazy vůči populárním zpěvákům, byl tehdy tázan sám „zlatý slavík“, Karel Gott, jehož zpověď zaznamenal

⁵⁰ RŮŽIČKA, Daniel. Cenzura aneb Úřad pro tisk a informace: TOTALITA. *Totalita.cz* [online]. Copyright ©1999-2021 [cit. 7. 5. 2021]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/cenzura_04.php

⁵¹ *Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music*. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

⁵² MERVART, Jan. *Kultura v karanténě: umělecké svazy a jejich konsolidace za rané normalizace*. Praha: NLN, s.r.o., Nakladatelství Lidové noviny, 2015, s. 24 - 25.

mimo jiné i titul Roberta Rohála, *Legendy československé populární hudby: 70. a 80. léta.*: „Nikdo nic konkrétně nezakazoval. Ale oni to ideologové po roce 1969 měli chytře promyšlené. Písemně nic nezakazovali, ani písně, ani interpreta, nikdo nikdy neviděl oficiálně na papíře slova ‚zakazujeme‘ nebo ‚nesmí na obrazovku‘. Avšak pořadatelé věděli, koho smějí angažovat a koho ne, a my jsme se to jednoduše naučili chápat (...).“⁵³

Zdaleka ne všichni měli ovšem tolik pochopení. Ne každý se přiklonil k podpoře normalizačního režimu. A přesně to byl případ Marty Kubišové, jíž dokázal režim zcela zdiskreditovat jakožto nepohodlnou interpretku.

2.3 Normalizační sedmdesátá léta

„Sedmdesátá léta minulého století byla obrazně řečeno oázou ticha před blížící se bouřkou globalizujícího se světa. (...) Byly to velmi ideologické roky. Rodily se v nich budoucí změny ideologické, společenské, kulturní, technické a hospodářské, které se dotkly nejen Evropy, ale i celého světa.“⁵⁴ (...) Situace nebyla taková, jak jsme si ji představovali. I božský Kája zpíval *Je jaká je*, a možná při tom nemyslel jen na tu svou vyvolenou...“⁵⁵

S novým desetiletím a upevněním režimu, nová kultura a podoba populární scény. Faktem je, že politika jako taková doprovází populární hudbu snad od nepaměti. Již za první republiky byly politické události námětem mnoha šlágrových textů. Ovšem tentokrát to bylo „buď – (a)nebo“.

V tomto smyslu byla populární scéna rozdělena na 2 hudební proudy:

- oficiální populární hudba – ta se stala jedním z prostředků ideologie; obsah této roviny pop music se ve většině případů věnoval nenáročným tématům z běžného života, doprovázených jednoduchými a snadno

⁵³ ROHÁL, Robert. *Legendy československé populární hudby: 70. a 80. léta.* 1. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 46. ISBN 978-80-247-5364-5.

⁵⁴ ŠEBO, Juraj. *Normálne 70. roky.* 1. vyd. Bratislava: Albert Marenčin - Vydavateľstvo PT, 2009, s. 9. ISBN 978-80-8114-001-3.

⁵⁵ ŠEBO, Juraj. *Normálne 70. roky.* 1. vyd. Bratislava: Albert Marenčin - Vydavateľstvo PT, 2009, s. 41. ISBN 978-80-8114-001-3.

zapamatovatelnými melodiemi; kladnou stránkou na této tvorbě bylo, že podtext písní nebyl odtržen od reality a vnímal každodenní radosti a strasti obyčejných lidí (často se v této situaci používal termín *angažovaná píseň* nebo též *politická*); mezi představitele oficiálního proudu se řadily buďto zcela nové tváře (např. Pavel Liška, Pavel Bartoň či Aleš Ulm), nebo interpreti již známí, kteří si však svou kariéru museli zasloužit, a to veřejnou podporou režimu a jeho přizpůsobení se (Karel Gott, Helena Vondráčková a mnoho dalších),

· neoficiální populární hudba (též underground) – do tohoto proudu spadali tací umělci, jež se režimu zkrátka odmítli přizpůsobit, ba dokonce s ním měli jisté problémy; takovým se pak možnost veřejného vystupování uzavřela, jejich produkce byly zakázány, včetně prodeje desek dotýčných; jediná možnost, jak se z této zakázané zóny vymanit, byla veřejná omluva režimu a následné přijetí jeho podmínek; v opačném případě se pak tito dříve populární zpěváci objevili zřídka při příležitostných vystoupeních v malých podnicích, anebo se zkrátka rozhodli pro emigraci (např. Yvonne Přenosilová a Karel Kryl – oba se pak v zahraničí rozhodli pro spolupráci se Svobodnou Evropou).

2.3.1 Konec nejen Golden Kids

Jednou z neoficiálních interpretů, z níž si režim doslova udělal odstrašující případ všem ostatním, byla již zmíněná Marta Kubišová. Z éteru zmizel její hlas, z novin i z obrazovky její tvář. Důvodů bylo vícero. V první řadě byla jednou z těch, která odmítla podepsat podporu normalizačního režimu, i po nátlaku StB. V druhé řadě byla v letech 1968 a 1969 zlatou slavicí ve čtenářské anketě časopisu *Mladý svět* – nejpopulárnější zpěvačka a zároveň sex-symbol populární scény, tedy lidem velice na očích (a uších). A v neposlední řadě situaci napomohl i její hit *Modlitba pro Martu*, který byl po čase vnímán jako narážka a vyjádření odporu vůči okupaci Československa.⁵⁶ I pro tyto důvody se režim rozhodl pro její kompromitaci v podobě aféry s pornografickými fotografiemi Marty Kubišové (což bylo po pár měsících prokázáno a vyhodnoceno jako falešná fotomontáž).

⁵⁶ ČABOVÁ, Katarína. *Československá populární hudba 70. a 80. let a totalita*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2018.

Nebyla to ale pouze Marta Kubišová, které situace začala lecco komplikovat. Ještě na počátku 70. let byla členkou legendárního tria Golden Kids – to se ale kvůli zdiskreditování Marty na léta rozpadlo. Přestože se jí zbylí členové, Neckář a Vondráčková, snažili očistit z falešného nařknutí, už i samotní pořadatelé věděli, kterých interpretů se produkce konat mohou a kterých nikoli. A tak Marta sama své kolegy nechala jít dál, bez ní.

„Moje drahé děti, Heleno a Vašku, (...) je mi jasné, že do konce sezony 1969-1970 si už nezazpívám. (...) Vzhledem k tomu, že čin, který se stal na naší skupině, hlavně na mně, se nedá odčinit jenom pouhou omluvou, hodlám být tedy naprosto důsledná a dám si, podobně jako oni, na čas. Nemohla bych si to dovolit v případě, že bych byla členkou jakékoli skupiny. (...) Proto si myslím, že by bylo dobré z důvodu, abyste zachránili kapelu, a vůbec lidi, kteří s námi spolupracovali, a abyste udělali již vlastní program beze mne. (...) Sen o ‚neporazitelné trojičce‘ budeme muset na delší dobu opustit. Vaše Marta.“⁵⁷

Na stranu druhou, vedle „výstrahy“ pro všechny netolerující potřeboval režim též svého „miláčka národa“, někoho jako vzor všem ostatním. A tím byl mimo jiné bez pochyb Karel Gott.

Během jeho prodlouženého pobytu v Německu v roce 1971 se členové Ústředního výboru KSČ zalekli, že by se mohlo jednat o emigraci, především pak po článku západního tisku, pojednávajícím o váhání zlatého slavíka z Prahy nad emigrací. A tak sám generální tajemník ÚV KSČ, Gustav Husák, poslal do Frankfurtu zcela zřetelný list: „Milý Karle, my se na Vás nezlobíme. Vraťte se, prosím Vás, nazpět, uděláme pro Vás vše, co si budete přát. My pomůžeme Vám, Vy pomůžete nám,“ cituje Milan Kundera ve svém románu *Kniha smíchu a zapomnění*.⁵⁸

Ne každý ale měl takové štěstí, jako Karel. Například Waldemar Matuška si musel před KSČ napravit reputaci, když při svých trampských baladách nenápadně

⁵⁷ MATZNER, Antonín. *Golden kids – 40 let s legendou*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 105-106. ISBN 978-80-86983-40-0.

⁵⁸ Údajnou myšlenku nad emigrací tehdy ovšem sám Karel Gott veřejně popřel.

nabádal k emigraci. Paradoxem však pak bylo, když i přes svou „nápravu“ později sám emigroval.⁵⁹

Mimochodem, o Waldemarově emigraci vznikl i následující vtip: „Telefonuje Matuška Gottovi – ‚Tak jak se Ti, Karle, doma daří?‘ ‚Nemůžu si stěžovat, příteli,‘ říká Gott. ‚Já si stěžovat můžu, ale nemusím,‘ odpovídá v emigraci svobodný Matuška.“⁶⁰

Ani Karel Černoch si ve výsledku raději za svým nestál. Nejprve během festivalu Bratislavské lyry z roku 1969 prezentoval píseň s jejím původním nevhodným textem, ačkoli měl možnost jej interpretovat ve verzi jiné, neprovokativní. Kvůli tomuto činu jej následně čekal chvilkový distanc, a ačkoli byl v mnohých očích právě pro svou odhodlanost při zmíněném festivalu hrdina, v roce 1971 svou zlatou Lyru vrátil, nešetřil sebekritikou ani omluvami, a cesta na scénu mu byla opět umožněna.⁶¹

2.3.2 Normalizace a umělci

System normalizace byl zkrátka nastolen jasně. A stejná pravidla s podmínkami platily i v mediální oblasti, jelikož režim měl pod kontrolou veškeré tuzemské dění, zvláště pak to kulturní, a ovlivňoval i samotnou podporu, včetně financování, jednotlivých umělců. Jedním z hlavních vlivných médií té doby byl rozhlas.

Roku 1971 vznikla v rámci Československého rozhlasu *Ústřední redakce politického zpravodajství a publicistiky* za účelem kontroly rozhlasového vysílání v rámci ideologické linie. V oblasti populární hudby vznikla v témže roce zpravodajsko-publicistická stanice *Hvězda*, jež vedle zpravodajství vysílala i hudební pořady obsahující právě československou populární hudbu, ale i zahraniční,

⁵⁹ ŠEBO, Juraj. *Normálne 70. roky*. 1. vyd. Bratislava: Albert Marenčin - Vydavateľstvo PT, 2009, s. 228. ISBN 978-80-8114-001-3.

⁶⁰ ŠEBO, Juraj. *Reálne 80. roky*. 1. vyd. Bratislava: Marenčin PT, 2010, s. 7. ISBN 978-80-8114-056-3.

⁶¹ Pop Story: Muzika a politika – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/218542151320005-popstory-ii/>

ovšem jen v případě, že v zemi, v níž daná píseň vznikla, panoval komunistický režim.⁶²

Další novinkou z hlediska organizace hudební tvorby a jejích představitelů bylo zřízení *Svazu československých skladatelů a koncertních umělců* (1970-1989) – ten měl nahradit již zrušený Svaz českých skladatelů, a v rámci svých tří oblastí (oblast skladatelská, oblast koncertního umění a oblast hudební vědy) pořádal mnohé hudební akce stranického charakteru. Ve spolupráci se svým vydavatelstvím *Pantonem* dohlíželi i na vydávání hudební tvorby.⁶³

Pod přísným dohledem byl i tisk – jako ukázkový příklad uvedeme vydávání novin, kdy ve skutečnosti byly obsahově jedny a tytéž, třebaže pod vícero názvy.

Podobně stát vlastnil i všechna profesionální nahrávací studia, lisovny desek a vydavatelství, a to až do roku 1989. Co však zůstává stejné, je trend kopírování. V 70. letech se ale celý proces nahrávání, kopírování a distribuce značně zjednodušil díky kazetám, které začaly být „v kurzu“.⁶⁴

Mnohem větší zpřísnění ale čekalo při rekvalifikačních zkouškách. V období před normalizací představovaly pouhou formalitu. To se ale brzy změnilo ve skutečné čistky mezi interprety či kapelami, a jednalo se tak o odraz dění na politické scéně a v Československu obecně. Všichni zúčastnění, kteří chtěli legálně a oficiálně vystupovat, museli prokázat své nadání, nezávadný repertoár a především shodné politické názory s režimem. „V roce 1974 proběhly rekvalifikační zkoušky pro 3066 evidovaných umělců a 379 nově evidovaných. U zkoušek neuspělo 2135 (!) interpretů.“⁶⁵

Mezi těmi, kteří neměli u komise rekvalifikačních zkoušek šanci, byli mimo jiné i představitelé žánru rocku, přestože se ve většině případů jednalo o profesionály

⁶² BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 342-345. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁶³ ZAPLETAL, Petar. Svaz českých skladatelů a koncertních umělců. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Poslední revize 25. 7. 2013, [cit. 9. 5. 2021]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_det&id=1003551.

⁶⁴ *Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music*. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

⁶⁵ ČABOVÁ, Katarína. *Československá populární hudba 70. a 80. let a totalita*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2018.

vysoké úrovni. Jedním z mnoha dalších důvodů nevhodnosti rockové hudby byl její repertoár. Někteří rockeři tak tento verdikt řešili emigrací a tím mnohdy došlo k dočasnému rozpadu kapel (př. Rebels, Framus Five aj.), jiné museli umlčet s následnými postihy (v tomto případě odkazujeme například na skupinu The Plastic People of The Universe nebo též Katapult). Další možností bylo připojení se k oddechové populární hudbě středního proudu, jinými slovy „dělat křoví“ sólovým zpěvákům⁶⁶ – k této cestě se nakonec přiklonili i Olympici, jenž se spojili s nováčkem české populární scény, Jiřím Kornem. V neposlední řadě bylo východiskem nechat se zaměstnat v rozhlasových či televizních orchestrech.⁶⁷

2.3.3 Festival politické písně v Sokolově

Co však bylo zárukou, jak se režimu zavděčit a moci tak v rámci oboustranného kompromisu umělecky působit, byla účast na různých akcích podporujících socialistický režim – příkladem takovéto veřejné angažovanosti byl i Festival politické písně v Sokolově (později též v Martině), a to jak v případě interpretů oficiálního proudu, tak i těch, jež se chtěli ze své „nepohodlnosti vykoupit“, což byl případ třeba zmíněného Katapultu: „V jistém období měl Katapult zakázané vystupovat v Praze. Ze své nepohodlnosti se vykoupil účastí na festivalu politické písně v Sokolově. Svazákům z Prahy se program líbil a došlo tak k dočasnému povolení hraní na omezeném území.“⁶⁸

První ročník onoho festivalu, který byl schválen Ústředním výborem Socialistického svazu mládeže, Ústřední radou odborů v Praze, Ministerstvem kultury ČSR a pochopitelně Okresním výborem KSČ v Sokolově, se uskutečnil roku 1973. Pro představu, mezi prvními zúčastněnými byla kapela Olympic s Jiřím Kornem, Waldemar Matuška, Jitka Zelenková, Josef Laufer, nováček populárního rybníčku Pavel Liška nebo Marie Rottrová. „Bylo to pozvání s nátlakem. Říkala jsem si, že si rychle musím najít písničku, než mi bude nějaká trapná přidělena, tak jsem začala pátrat ve sférách muziky, kterou jsem v té době dělala, a tou byl soul.

⁶⁶ SVATOŠOVÁ, Hana a Václav LEDVINKA. *Město a jeho dům: kapitoly ze stoleté historie Obecního domu hlavního města Prahy (1901-2001)*. Praha: Obecní dům, 2002, s. 188.

⁶⁷ Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

⁶⁸ ŠEBO, Juraj. *Normálne 70. roky*. 1. vyd. Bratislava: Albert Marenčin - Vydavateľstvo PT, 2009, s. 283-284. ISBN 978-80-8114-001-3.

A našla jsem si písničku *Stop the war now*, kterou zpíval James Brown, americký černošský soulový zpěvák. Zdeněk Borovec mi na ni napsal text *Válku ne!* – a je to skvělá písnička,“ vzpomínala zpěvačka Rottrová v rozhovoru pro reportáž České televize z roku 2018 o 45. výročí od prvního ročníku festivalu.⁶⁹

Jak je asi již patrné, texty písní k příležitosti tohoto festivalu pojednávaly o boji za mír, budování socialismu, nic náročného, nic provokativního.

2.3.4 Oficiální scéna populární hudby

Takových parametrů se pochopitelně drželi zástupci oficiálního proudu populární hudby. Texty populárních písní za normalizace se utápěly v banálních tématech a obloukem se vyhýbaly realitě.

Normalizační doba s sebou ovšem přináší i pozitiva v podobě nových tváří nejen české populární scény. „Začátkem sedmdesátek se na populární scéně ukázaly takzvaně rozjásané mladé tváře, jako byli Jiří Hromádka, Pavel Bartoň, Aleš Ulm, a naprostým vrcholem byl kavárenský pěvec Pavel Liška, který se jako málokdo soustředil výhradně na ruský repertoár,“⁷⁰ komentoval hudební publicista Jan Rejžek v prvním díle pořadu České televize, *Pop Story*. Tato neposkvvrněná generace tak zaplnila hudební prostor uprázdněný zákazy.

Častějším též byl zrod populárních hvězd z dřívějších sboristů či instrumentalistů kapel – jako příklad uvedeme Vítězslava Vávru, známého jako „zpívajícího bubeníka“, poněvadž právě za bicími začal nejprve vynikat. Anebo král diskoték Michal David, začínající jako klávesista v Krocích Františka Janečka.

Nebyli tu ale pouze zástupci čistě pop music. Vedle nich se začali prosazovat i interpreti pohybuující se na pomezí hlavního proudu a rocku, jako Jiří Schelinger, který se ve spolupráci se skupinou Františka Ringo Čecha snažil pop ve spojení s rockem přizpůsobit k obrazu svému, později též Jana Kratochvílová nebo Petra Janů. Podobně, avšak v duchu jazz-rocku, si srdce posluchačů získala nově působící

⁶⁹ „Jen řekni Sokolov.“ Před 45 lety se konal první Festival politické písně. *ČT24 – Česká televize* [online]. Copyright ©1996-2021 [cit. 28. 4. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2421259-jen-rekni-sokolov-pred-45-lety-se-konal-prvni-festival-politicke-pisne>

⁷⁰ *Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize.* www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

kapela Michaela Kocába, Pražský výběr, jež byla označována za „novou mladou hudbu“, a to i pro svou recesi, nadsázku, nevšední humor a ironii.⁷¹

Další novinkou po stránce žánrové byl tzv. *bubble-gum*, neboli podžánr popu pro ty nejméně náročné občany. A právě s touto podobou populární hudby u nás po pobytu v Americe, jež jej ovlivnil, prorazil bubeník František Ringo Čech. I on sám pracoval se zahraničními podklady, na něž napsal rádoby vtipné české texty, jako legendární *Žárlivý kakadu*. „František říkal – ‚Co maj Češi nejraději? No přeci dechovku, a z ní konkrétně polku. Tak jim uděláme dechovku s kytarama!‘“⁷² komentoval v pořadu pro Českou televizi Viktor Sodoma, který svého času s Ringem spolupracoval.

Obecně se mnozí interpreti v tomto nejistém čase uchýlovali k mnoha jiným subžánrům popu, jímž byl i country-pop, ve kterém našli klid např. Waldemar Matuška spolu s tehdejší opakovanou zlatou slavicí, Nad'ou Urbákovou, dále folk a již zmíněný jazz.

V 70. letech bylo dle legislativy pro každého oficiálního interpreta nutné zastoupení uměleckým vedoucím, jež vedl doprovodnou kapelu, a ta pak pod jeho jménem doprovázela pár konkrétních zpěváků. Pomyslným klanům, do nichž ikoničtí jedinci spadali, se přezdívalo „stáje“.

Těmi, jež zastupovali hvězdy české populární hudby, byli Ladislav Štáidl (zastupující Jitku Zelenkovou, ale především a primárně Karla Gotta), Karel Vágner (ve spolupráci s Hanou Zagorovou, duem Stanislav Hložek a Petr Kotvald), Petr Hannig (po boku nejen Vítězslava Vávry) a František Janeček (neboli Kroky Františka Janečka s členy Michalem Davidem, Nad'ou Urbánkovou, Pavlem Horňákem, Ivetou Bartošovou...). Součástí poslání zmíněných kapelníků byla i komunikace s tajemníkem kulturního oddělení ÚV KSČ, Miroslavem Müllerem, který měl díky svému postavení velký vliv mimo jiné na spolupráce Supraphonu a Pantonu.⁷³

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Pop Story: Žánry a styly – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320003/>

⁷³ VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010, s. 53-54. Šťastné zítřky; sv. 3. ISBN 978-80-200-1870-0.

Spolu s uvedenými kapelami vznikaly i takové, jejichž vznik záměrně inicioval *Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže*, jako třeba Plameny v čele s Jiřím Štědrněm, Janou Matysovou a Helenou Vrtichovou.⁷⁴ Ti však pro mladou generaci nebyli tím „pravým šálkem kávy“.

Co však nenechalo mnohé sedět, byla nově příchozí vlna *disko-hudby*. Nemáme na mysli diskotéky obecně, poněvadž ty u nás měly své ohlasy již nějakou chvíli. Nicméně chyběla jim ta správná hudba pobízející přímo k tanci, a i tu nyní Čechoslováci měli!

Ačkoli se česká populární scéna stále rozrůstala o nové tváře i subžánry popu, přesto jí brzy začali konkurovat Slováci, neboť ti stavěli především na původní tvorbě a navíc díky blízkosti Vídně se pevněji drželi tempa hudební doby, na rozdíl od Čechů.⁷⁵

2.3.5 Anticharta Charty 77

Že měl režim vskutku veškeré dění ve svých rukou, lze demonstrovat i na okolnostech ohledně *Charty 77* a následné tzv. *Anticharty*, v rámci níž si socialismus opět podrobil vedle ostatních umělců i interprety oficiální populární scény, jejichž podpisem veřejně vyjádřili svou loajalitu.

Vše započala iniciativa občanů, již byli znepokojeni z nedodržování lidských a občanských práv tak, jak bylo v roce 1975 podepsáno tehdeším československým prezidentem Gustavem Husákem na mezinárodní konferenci v Helsinkách. Dalším z mnoha impulzů pro vznik *Charty 77* byly represe československých mocenských orgánů z roku 1976 proti undergroundové skupině The Plastic People. A obecně vzato se řadě umělcům jen stěží dostávalo práce, jestliže jim rovnou nebyla zakázána. Proto se spojili aktéři onoho dokumentu jako Václav Havel, Jan Patočka či Jiří Hájek, a podpisy dalších, mezi nimiž právě i mnozí umělci vyjádřili souhlas s celou myšlenkou (včetně populárních zpěváků), se začaly

⁷⁴ Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

⁷⁵ Tamtéž.

hromadit. Později jako mluvčí Charty 77 vystupovala právě režimem utlačovaná Marta Kubišová.⁷⁶

„Bylo to jako blesk z čistého nebe a vlastně po dlouhé době se Československo dostalo na přední stránky novin – do New York Times, v italských novinách – což si myslím, že přispělo k hysterii, jelikož další den se odehrálo zasedání předsednictva ÚV KSČ, na kterém Gustav Husák vystoupil podle zápisů s kritickým projevem, a na základě debaty se rozhodli pro represii, propagandistickou kampaň a nejrůznější šikany,“⁷⁷ objasňuje v dokumentárním filmu Pavla Křemena pro České televize pod názvem *Anticharta, mechanismus loajality* historik, Petr Blažek. Do celé operace byla též zapojena Státní bezpečnost, prokuratura, média, umělecké svazy a významné kulturní instituce.

Jednou z prvních protireakcí ÚV KSČ byl článek *Rudého práva* dne 12. ledna 1977 s titulkem „Ztroskotanci a samozvanci“, odkazující na autory a signatáře Charty 77. Vyvrcholení této kampaně se datovalo na pátek 28. ledna 1977 dopoledne, kde se v historické budově Národního divadla očekávala účast všech představitelů československého uměleckého odvětví - zástupci spisovatelů, dramatických umělců, skladatelů, hudebních umělců, architektů a výtvarníků. Bylo zcela jasné, že neúčast tohoto „setkání“ by mohla ovlivnit jak profesní, tak soukromý život kteréhokoli jedince, nehledě na to, že celý ceremoniál byl pod drobnohledem kamer, vysílajících v přímém přenosu Československé televize. Veškerý nesouhlas se „zvratnou činností“ chartistů byl vyjádřen při prohlášení „Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru“, jehož se ujala předsedkyně Svazu československých dramatických umělců, členka ÚV KSČ a herečka, zasloužilá umělkyně, Jiřina Švorcová. Účastníci na závěr shromáždění podepisovali „Provolání československých výborů uměleckých svazů“, což na některé působilo jako pouhá prezenční listina, která však později byla neoficiálně označovaná jako Anticharta – a to mnohé šokovalo.⁷⁸

⁷⁶ VLČEK, TOMÁŠ. Charta 77: TOTALITA. *Totalita.cz* [online]. Copyright ©1999-2021 [cit. 14. 5. 2021]. Dostupné z: <http://totalita.cz/vysvetlivky/ch77.php>

⁷⁷ Anticharta, mechanismus loajality. *YouTube* [online]. Copyright © 2021 [cit. 12. 5. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Lb5F38nsvgs&ab_channel=Dokumentyazaj%C3%ADmavosti

⁷⁸ Celostátní shromáždění kulturní fronty v Národním divadle. *Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 6. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/141559-celostatni-shromazdeni-kulturni-fronty-v-narodnim-divadle/27745110142/>

O týden později, 4. února 1977, se stejná událost konala v užším okruhu umělců, a to pro textaře, hudebníky a interprety populární hudby, aby i z jejich strany byla patrná podpora zmíněného Provolání. „Přítomni byli i ředitelé uměleckých agentur, vydavatelství, Československé televize a Československého rozhlasu. Ze stranických funkcionářů na setkání dohlíželi vedoucí kulturního oddělení ÚV KSČ, Miroslav Miller, a český ministr kultury, Milan Klusák.“⁷⁹ Zde se proslovu ujali Karel Gott a po jeho boku též Eva Pilarová, která na svou účast nevzpomíná v dobrém. „Bála jsem se odmítnout, věděla jsem, že tím bych se zpíváním skončila. Zpívání – to byl můj život. A brala jsem to nejen jako ponížení, ale jako bezmocnost spojenou se zbabělostí.“⁸⁰ Slovo si též vzali populární hudebníci – Karel Svoboda, Karel Vágner, Ladislav Štáidl a zpěvák Jiří Korn. I tentokrát se před odchodem počítalo s podpisy zúčastněných, jestliže chtěli dále působit.

Ačkoli se může zdát, že se jednalo opět o nový podnět k následujícímu temnému období, vše po chvíli „zajelo zpátky do starých kolejí“ tak, jak tomu bylo již od poloviny 70. let, kdy se mnozí s normalizačním systémem smířili a naučili žít – i proto straničtí zástupci nerozuměli důvodu k rozvíření vln signatáři Charty 77. Ti si ovšem impulzů pro dokument byli vědomi a za žádných okolností nepřestli doufat a usilovat o slíbené, avšak dosud nenaplněné.

2.4 Sametová osmdesátá léta

„Přišla léta osmdesátá. Na jejich začátku nic nenasvědčovalo tomu, že koncem dekády dojde k větším změnám (podobně jako tomu bylo v letech šedesátých). Ještě do poloviny 80. let se režim zdál zabetonovaný navždy. (...) Období lze rozdělit na dvě poloviny: první polovina byla stále normalizační, v druhé začalo období odlevy. Doba s sebou nesla znamení, že vývoj společnosti se zastavit nedá. (...) Postupně se vše začalo uvolňovat, přestože kontrola nezmizela a nezmizel ani strach z toho, zda něco přijde, anebo nepřijde.

⁷⁹ VLČEK, TOMÁŠ. Charta 77: TOTALITA. *Totalita.cz* [online]. Copyright ©1999-2021 [cit. 14. 5. 2021]. Dostupné z: <http://totalita.cz/vysvetlivky/ch77.php>

⁸⁰ Anticharta - protest umělců proti Chartě 77. *ČT24 — Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 7. 5. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1464655-anticharta-protest-umelcu-proti-charte-77>

(...) Právě přes poselství kultury jsme cítili to, co nebylo znát ve veřejném životě. A lidé tvořící kulturu netrpělivě vyčkávali, poněvadž ve vzduchu bylo cítit, že režim pomalu ztrácí dech.“⁸¹

Do té doby, než nastal úplný zlom režimu, jsme byli ve všem, co se hudby týče, asi o 10 let opoždění, neboť disko, metal či punk měly všude jinde největší popularitu už v 70. letech, zato Češi se těmto žánrům věnují až o celé jedno desetiletí později. A to se ví, že nová hudba, tak jak se tomuto hudebnímu odvětví začalo přezdívat, měla především u mladší generace velké ohlasy. Bylo až předvídatelné, že takoví hudebníci, ale i samotní jejich fanoušci, naopak nenajdou souznění s režimem. Kapely těchto žánrů byly zakazovány jednak pro své anglicky zpívané a protikomunistické texty, dále pro napodobování hudebních vzorů ze Západu, a ani vzhled aktérů spolu s jejich nadšeci nebyl vyhovující – dlouhé vlasy, výstřední oblečení... Mnozí se zkrátka ztotožnili s metalisty, jiní byli za „depešáky“ podle britské kapely Depeche Mode, a vedle nich se našli i „pankáči“ – zastánci žánru punku.

I naši bratři Slováci jsou oproti nám, co se hudební tvorby týče, stále napřed. Čeští interpreti – př. Karel Gott, Helena Vondráčková, Hana Zagorová – totiž stále sází převážně na převzaté světové šlágry (a vlastně díky nim se našinci mnohdy nevědomky setkávají s plejádou hitů zahraničních, jak už jsme dříve uváděli), zatímco Slováci boří haly se svým vlastním repertoárem. Kdo by neznal nesmrtelné hity jako *Reklama na ticho*, *Biely kvet* nebo též *Láska je tu s nami?* Popularita uvedených melodií sloveských interpretů je též znát ve výsledcích ankety Zlatý slavík. V kategorii zpěváka došlo po naprosto suverénním vítězství po celou dobu 70. let a podobně i let 60. k nečekanému převratu, když si v roce 1982 odnesl zlatého slavíka Miroslav Žbirka, jenž se i v následujících ročnících držel předních příček, a o tři roky později si chuť absolutního vítězství kategorie vychutnal i Peter Nagy, tedy v obou případech interpreti slovenští. Úspěchy sklízely i slovenské kapely, kdy v roce 1989 naprosto ovládly anketu Slavíka, z toho skupina Elán bodovala už od počátku osmdesátek.⁸²

⁸¹ ŠEBO, Juraj. *Reálne 80. roky*. 1. vyd. Bratislava: Marenčin PT, 2010, s. 10-14. ISBN 978-80-8114-056-3.

⁸² ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008. ISBN 978-80-86983-56-1.

Tak či onak, populární scéna je stále rozdělena na hudební proud oficiální a neoficiální (což je i nadále znát ve výše zmíněné anketě). Režim si svých bezproblémových hvězdiček náležitě hýčkal, a to v podobě lukrativních honorářů, vyhraněného prostoru v televizi i rozhlase, a možnostmi přivýdělku za železnou oponou.

Zato představitelé neoficiálního proudu byli stále na vyhotoveném seznamu interpretů a pražských kapel (především těch rockových), jejichž hudba byla ideově a politicky závadná. Nicméně i přesto se jim v těchto letech dařilo veřejně vystupovat, na čemž už je patrné částečné uvolnění.⁸³ A ačkoli ještě tito „výtržníci“ nebyli vidět a slyšet skrze média tolik, co zástupci oficiální populární hudby, fanoušci je směli podpořit alespoň při produkcích na festivalech (anebo v klubech, kde umělci byli buďto osobně, nebo prostřednictvím playlistu DJ).

Při venkovních akcích se Československo též poprvé stává i místem koncertních zastávek populárních světových hvězd – těch v té době aktuálních.⁸⁴

2.4.1 Fenomén videa a cédéček

Novinkou z přelomu let sedmdesátých a osmdesátých, a též velkým přínosem obzvlášť pro popularitu pop music, bylo *video*. Díky videu bylo daleko přístupnější zhlédnout videoklipy populárních hitů a pro jejich množství vznikaly i samostatné televizní stanice – ze zahraničí stojí za zmínku *MTV*, a z těch tuzemských již na konci 70. let vysílal *Televizní klub mladých* hudebně zábavný pořad *Hitsaráda*, za nímž stála dvojice Karel Šíp a Jaroslav Uhlíř. Náplní pořadu byla přehlídka hudebních klipů, pro něž se následně hlasovalo prostřednictvím korespondenčních listů.⁸⁵

Dalším takovým pořadem na televizních obrazovkách byl v roce 1984 hudební čtvrtletník *Sejdeme se Na výsluní*, v němž bylo prezentováno celkem 9 hudebních novinek. Součástí vysílání byly i rozhovory s umělci.

⁸³ LEDVINKA, Václav, ed. a SVATOŠOVÁ, Hana, ed. *Město a jeho dům: kapitoly ze stoleté historie Obecního domu hlavního města Prahy (1901-2001)*. Vyd. 1. Praha: Obecní dům, 2002, s. 193-199. ISBN 80-86339-12-2.

⁸⁴ ŠEBO, Juraj. *Reálne 80. roky*. 1. vyd. Bratislava: Marenčin PT, 2010, s. 13. ISBN 978-80-8114-056-3.

⁸⁵ Pop Story: Zvuky a média – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320002/>

Role moderátorů se ujali Karel Hořice a Helena Vondráčková. „Zatímco šest titulů uvedli renomovaní interpreti, zbývající tři pak zazpívala trojice reprezentantů nastupující pěvecké generace. V prvním díle se tehdy představili Vojtěch Šmíd, Iveta Bartošová a Petr Sepéši.“⁸⁶

Polovina 80. let s sebou přinesla novinku v podobě prvních kompaktních disků (CD), hovorově *céděčko*. Doba se posunula dál a s příchodem let devadesátých již téměř většina interpretů vydávala své novinky na céděčkách – vinyl tak byl odsouzen k zániku.

Jako problém se pak ukázalo, že lze CD vypalovat, kopírovat. „To byla rána. Ale u nás se kopírovalo vždycky. I ve světě se kopírovalo. Ale na rozdíl od toho světa, u nás to, že si lidi za bolševika kopírovali muziku, pomáhalo té muzice žít,“⁸⁷ vzpomíná Josef „Zub“ Vlček ve druhém dílu *Pop Story*.

S natáčením nejen céděček neodmyslitelně souvisí i nahrávací studia. Už na konci 70. let se někteří nadšenci rozhodli pro zhotovení vlastního domácího hudebního studia. Vytvoření si takového studia však představovalo své překážky: drahá technika a k tomu nutnost vhodných prostor. Když už se ale zadařilo, majitelé těchto studií mohli sklízet ovoce. Na počátku 80. let se pro tento krok rozhodl i kapelník svého úspěšného orchestru, Ladislav Štáidl: „To bylo nejlepší rozhodnutí, který jsem kdy v životě udělal. Protože jsem se mohl vzbudit ve tři hodiny ráno a jít si sám nahrávat a tvořit.“⁸⁸ Nebyl však sám. Tento nápad se zalíbil též Karlu Svobodovi, jehož nahrávací studio patřilo k těm nejvytíženějším a nejvyhledávanějším, dále Karlu Vágnerovi nebo Martinu Kratochvílovi. Taková soukromá studia měla hned několik výhod, především pak tu, že je vlastnili nadšenci snažící se svou práci dělat co nejlépe, a svému „zákazníku“ se vždy věnovali tak dlouho, jak jen bylo potřeba.

⁸⁶ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 137. ISBN 978-80-86983-56-1.

⁸⁷ *Pop Story: Zvuky a média – Česká televize*. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320002/>

⁸⁸ Tamtéž.

2.4.2 Československá populární scéna po listopadu 1989

Události počínající 17. listopadem 1989 představovaly pro historii Československa mnoho změn, a z hlediska umělců jistě především těch pozitivních. Komunistický režim se potýkal s největším převratem svého působení, čemuž jistě dopomohla i hospodářská a politická krize, trvající od poloviny 80. let. Lidstvo obecně čekala celospolečenská změna.

Jednou z osobností Sametové revoluce vedle Václava Havla byla opět i Marta Kubišová, která po téměř dvaceti letech zase veřejně vystoupila a tentokrát zcela záměrně s písní *Modlitba pro Martu*, jež od toho okamžiku symbolizuje i tento významný moment.

Velké změny pocítili i představitelé tzv. normalizačního popu, kteří se do té doby museli pevně držet předem stanovených struktur. Na scénu se zpět již svobodně vrací rock a všichni interpreti si tak můžou hrát, co chtějí.

Některé „vlastovky“ z emigrací se vrací do své domoviny nastálo, jiné jen na chvíli, neboť se už nadobro usadily za železnou oponou, která však s nástupem 90. let mizí stejně jako umělecká nesvoboda.

3 Popularita českých populárních písní a jejich interpretů mezi generacemi minulého století

Obliba českých interpretů či kapel minulého století a jejich hitů je a vždy byla záležitostí čistě individuální. Přesto se ale už před půl stoletím organizovaly různé soutěže, ankety, vygenerovávaly se žebříčky úspěšností v rámci různých hitparád, akcí a mnohého dalšího, díky čemuž jsme i dnes zpětně schopni orientovat se v popularitě tehdejších legendárních umělců a jejich hitů, a to nejen těch českých.

3.1 Odrazové můstky talentů minulého století v Československu

Tak jako dnes se už i dříve pořádaly talentové soutěže, jejichž vítězům se otevřely brány k nevídaným možnostem, ačkoli stále to byly možnosti daleko skromnější, oproti těm dnešním. Každopádně cesta k vysněné popularitě byla jasná, alespoň na chvíli. Dále pak záleželo na samotném interpretovi, jak se svým talentem naloží, a později též jak se bude veřejně vyjadřovat, jak bude schopen se podřídit.

Příkladem pomyslné „startovací čáry“ ke kariéře zpěváka byly pěvecké soutěže, s jejichž podstatou se vlastně setkáváme dodnes. Kdo by ve 21. století dosud neznal fenomén *Česko Slovenská SuperStar* nebo podobně *Česko Slovensko má talent*?

Jednou z nejznámějších tehdy byla soutěž *Hledáme nové talenty*, kdy při jejím ročníku zahájeném v roce 1963 zazářila a nakonec s písní George Gershwin, *The Man I Love*, i zvítězila mladičká Helenka Vondráčková.⁸⁹

Další podobnou možností cesty k vysněnému cíli, avšak na diametrálně odlišném principu, byla účast v soutěži *Hledáme písničku pro všední den*, pořadatelé organizovanou již od konce 50. let. V tomto případě sice byla důležitou písnička a nikoli interpret, ovšem povědomí o něm, jestliže dosud nebyl známý, mohlo být v mžiku jiné. „Obecenstvo s hlasovacími lístky v rukou pozorně sledovalo všechny

⁸⁹ MATZNER, Antonín. *Golden kids – 40 let s legendou*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 12-14. ISBN 978-80-86983-40-0.

soutěžní písničky. Soudilo přísně, ale objektivně, a posléze právem rozhodlo.“⁹⁰ Prostřednictvím tohoto na sebe pro změnu v roce 1962 upozornil světem prozatím nepolíbený Karel Gott.

Významných jmen mezi dalšími soutěžícími, jež jsou dnes už velmi dobře známé, bylo jistě mnoho, avšak pro pouhý příklad postačí výše zmínění.

Mnohé další kroky začínajících interpretů vedly do divadel – „na prkna, co znamenají svět.“ Ovšem tomuto tématu je věnováno pozornosti v předchozí druhé kapitole, konkrétně podkapitole *Divadlo jako první krok k úspěchům*.

3.1.1 Měsíčník *Melodie*

A když už se dostavil první úspěch, ať už v pěvecké soutěži nebo při jakékoli jiné příležitosti, bylo na čase, aby se o daném interpretovi začalo psát, začalo vědět. Této úlohy se ujal mimo jiné český odborně laděný hudební měsíčník *Melodie*, který právě ve své rubrice *Mladé hlasy* od roku 1963 do srpna 1993 (a následně od roku 1994-2000) podrobně mapoval domácí, ale i zahraniční umělce populární a jazzové hudby.

Tento časopis, známý jako *Melodie – časopis, který hraje*, nezahrnoval pouhé studie a odborně zaměřené články, nýbrž informoval své čtenáře o pořádaných koncertech, festivalech, poskytoval rozhovory s lidmi z hudební branže, samotné profily domácích i zahraničních interpretů, a stejně tak recenze aktuálních hitů a alb.⁹¹

Měsíčník taktéž nabízel zajímavé hudební ankety a soutěže, a v neposlední řadě jeho tým zveřejňoval tzv. *Tipy Melodie* jakožto výroční ceny redakce, kdy ocenění byli ti nejlepší, co česká populární hudba nabízela. Za rok 1978, kdy se takové ocenění konalo poprvé, byli oceněni Václav Neckář, Petra Janů, Jiří Stivín, Jazzový orchestr Československého rozhlasu a skupiny Marsyas

⁹⁰ Hledáme písničku pro všední den (1959) — Archiv ČT24: Devítkové květny — iVysílání. *Česká televize* [online]. Copyright © 2019 [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116288585-archiv-ct24/219411058210019/obsah/697801-hledame-pisnicku-pro-vsedni-den-1959>

⁹¹ JEŽKOVÁ, Vladimíra. *Časopis Rock&Pop na pozadí současné české hudební publicistiky*. Bakalářská práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, 2009, s. 23-25.

či Combo FH. Typy Melodie neboli Ceny hudebních kritiků pokračovaly i v následujících letech.⁹²

Nicméně ani tyto řádky časopisu se nevyhnuly Ústřednímu výboru KSČ, už pro výraznou popularitu časopisu. Smutná léta byla pro *Melodii* v letech osmdesátých, když bylo propuštěno původní obsazení redakce, a to se ví, že řádky nové sekce žurnalistů nebyly už tolik poutavé a svobodné, jako předtím.

3.1.2 Rozhlasová hitparáda Dvanáct na houpačce

Při poslechu mnohých stanic rádií dnes je všem dle jejich výsledných žebříčků různých hitparád jasné, které hity jsou u posluchačů momentálně „in“. Podobně tomu tak bylo už před pár desítkami let.

Vůbec první československou rozhlasovou hitparádou byla od roku 1964 idea manželů Miroslavy a Jiřího Černých, *Dvanáct na houpačce*, kteří ji jak sami připravovali, tak následně i uváděli. První vysílání pořadu rozhlasové stanice Československo II, slyšícího i na středních vlnách, padlo na 13. prosince 1964.

V rámci pořadu vždy zaznělo 12 písní, z nichž 8 postoupilo z předchozího kola a 4 nové přibyly.⁹³

Hitparáda *Dvanáct na houpačce* (později *Třináct* a chvíli údajně i *Čtrnáct*) rychle získala na popularitě i proto, že o vítězích rozhodovalo korespondenční hlasování publika, nikoli verdikt odborné poroty.

Vysílání populární hudby v Československém rozhlase bylo v 60. letech ve znamení nejen *Houpačky*, ale od roku 1965 i dvouhodinového *Mikrofóra*, každodenního vysílání pro mládež. Jednalo se o přehlídku nejen domácích, ale i zahraničních písní, a široké posluchačské obci se tak konečně otevřelo okno i do světa současné zahraniční hudby.⁹⁴ To vše jen díky Jiřímu Černému, který do soutěže nasazoval rovným dílem populární písně z domácí i zahraniční produkce. Svou myšlenkou tak významně ovlivnil velkou část tehdejší teenagerské populace.

⁹² ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 101. ISBN 978-80-86983-56-1.

⁹³ KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. Praha: Academia, 1998, s. 25. ISBN 80-200-0634-6.

⁹⁴ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966, s. 151, [12] s. obr. příl. Život kolem nás; sv. 61.

Bohužel, jak je známo – „vše dobré jednou končí“, a někdy bohužel s donucením. Když v éteru 30. března 1969 zazněla a rovněž vyhrála skladba Jaromíra Vomáčky, *Nezapomeň si tu klobouk* (známá spíše jako *Běž domů, Ivane*), kterou zároveň Černý po srpnové okupaci připravil též v rámci vydání alba Karla Kryla, *Bratříčku, zavírej vrátka*, normalizace ani v případě Houpačky na sebe nenechala dlouho čekat. Následovalo okamžité zrušení pořadu.

Jiří Černý se ale nenechal zastrašit a zanedlouho přichází s novým komentovaným pořadem, tentokrát již na jiné platformě. *Antidiskotéky* vedl na bázi poslechových přednášek, v nichž zprostředkovával informace o aktuálním hudebním dění nejen u nás. Pomocnou ruku se nebáli nabídnout ani Karel Gott či Hana Hegerová, kteří Černému čas od času vozili pár desek ze Západu.

Takovým formátem poslechových diskoték se později nechalo inspirovat mnoho dalších hudebních publicistů.⁹⁵

3.1.3 Bratislavská lyra

Velmi populárním byl československý hudební festival populárních písní, Bratislavská lyra, na nějž se od roku 1966 sjížděli jak čeští, tak slovenští umělci, kteří ovšem v té době ještě nebyli tolik výrazní a prosazení, jako obecně scéna česká. I to bylo primárním důvodem k zorganizování festivalu, jelikož Slováci začínali být vcelku rozhořčeni neustálým upřednostňováním českých umělců před slovenskými, zvláště pak samotnou hlavou státu, Antonínem Novotným. Hudební kritik Jiří Černý se v dokumentu České televize o Zlaté lyře ke zmíněnému utlačování našich „bratrů“ vyjádřil takto: „Vědělo se, že Slováci už mají plné zuby Novotného, který je bohužel ve své hlouposti dovedl pozurážet, aniž by chtěl. Takže cokoli se dalo udělat tak, aby z toho Slovensko mělo radost, bude to dobré pro poměry v celé republice.“⁹⁶

A tak někdy v polovině 60. let přišli ředitel Lyry, Ján Siváček, spolu s dramaturgem projektu, Pavolem Zelenayem, s nápadem realizace tohoto tří denního hudebního festivalu, a kde jinde, než právě v Bratislavě, v sále Parku kultury a oddechu, řídicí šéfem PKO, Jozefem Pokorným.

⁹⁵ *Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music*. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

⁹⁶ Zlatá lyra – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2015 [cit. 22. 4. 2021]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11229675313-zlata-lyra/315292320220001/>

Princip festivalu spočíval v přihlášení těch nejlepších písní a umělců převážně již známějších, ale i těch, kteří se teprve po účasti na festivale zviditelnili tak, jak se na opravdovou hvězdu sluší a patří. Do prvního ročníku se vytipovalo 24 nejlepších písní v poměru 1:1 – 12 českých a 12 slovenských písní.

„Prvé festivalové ročníky zaznamenávaly jisté politické uvolnění. Pozornost proto příznačně vzbuzovaly především takové písničkové tituly, které svou uměleckou náročností i lyrickým zaměřením jakoby úlevně zdůrazňovaly oproštění od předchozích ideologických tlaků a naopak návrat k pocitům individuálně motivovaným, zároveň však i lidsky všeplatným.“⁹⁷

Pro samotný chod festivalu, pozorovaný vždy také v přímém přenosu, byly zajištěny pochopitelně ty nejlepší festivalové orchestry, jimiž tehdy beze sporu byly ty české – Orchestr Karla Vlacha a TOČR pod vedením Karla Krautgartnera a Jiřího Vobruby. Jako moderátorská česko-slovenská dvojice vystupovali Vladimír Dvořák a Jarmila Košťová.

Pomyslnou „třešničkou na dortu“ byli každý rok hosté ze Západu. Ti se soutěže festivalu nezúčastňovali, zato přijeli rovnou se svou vlastní produkcí. Svým způsobem lze Bratislavskou lyru též označit jako za turistickou atrakci, přičemž touto myšlenkou se částečně nechali organizátoři inspirovat podobnými festivaly ze zahraničí.⁹⁸

Během prvního ročníku se z českého ne malého rybníčku umělců umístili Karel Gott s hitem *Mám rozprávkový dom* (zlatá Bratislavská lyra), Helena Vondráčková a Marta Kubišová s písní *Oh, baby, baby* (stříbrná cena) nebo Waldemar Matuška a *Už modrej činžák zhas* (bronzová Lyra). V dalších ročnících se pak umístili i Eva Pilarová (zlatá Lyra 1967 s písní *Requiem*), Marta Kubišová (zlatá cena 1968 za píseň *Cesta*), Karel Černoš (zlatá Lyra 1969 s hitem *Píseň o mé zemi*) a také Nad'a Urbánková, která se v témže roce umístila s písní *Mosaznej džbán*, s níž si vyzpívala stříbrnou Bratislavskou lyru. I v následujících letech se čeští interpreti stále drželi předních příček, tentokrát se už o ně ale dělili se slovenskými umělci, začínajícími se více prosazovat.

⁹⁷ KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. Praha: Academia, 1998, s. 289. ISBN 80-200-0634-6.

⁹⁸ Zlatá lýra – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2015 [cit. 22. 4. 2021]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11229675313-zlata-lyra/315292320220001/>

Úspěšné melodie spolu s jejich zpěváky po zúčastnění se na festivale zařadil pak mezi svůj repertoár i Československý rozhlas, což bylo dalším krokem a plusovým bodem pro jejich popularitu mezi posluchači.

Není ovšem pravdou, že by Bratislavská lyra byla jediným populárním festivalem na úrovni. Stejně tak známými a těmi, co něco znamenaly, byly Festival politické písně v Sokolově a později i v Martině, Detvianská růža, Zlatý palcát (s vojenskou tematikou), Děčínská kotva či Bystrické zvony.⁹⁹

3.2 Supraphon, království gramofonových desek

Mít osobitý hlas a k němu krásné melodie je jistě pevný základ pro zářnou kariéru zpěváků. Dalším krokem k dosažení vrcholu popularity by mělo být vydávání svých vlastních desek, singlů.

Historicky nejvýznamnější hudební vydavatelství českých gramofonových desek je beze sporu Supraphon, prvně zaregistrovaný již v roce 1932. V poválečné době byl jeho posláním export melodií, prostřednictvím něž se šířila česká, tehdy především klasická hudba (Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, Leoš Janáček...). Jeho zmíněná funkce se ale s odstupem let měnila, a to natolik, že se jím nakonec začal označovat český gramofonový průmysl obecně. Za ta léta lze mezi jeho repertoárem dohledat nejen nespočet českých (československých) hitů minulého století, ale taktéž i velmi cenná mluvená slova.

„Supraphon samozřejmě navazoval na tradici předválečnou, kdy zde existovalo několik značek, jako Esta, Ultrafon. Velmi důležitý byl začátek, tedy aspekt, že se současně začala budovat síť prodejen Supraphonu, který se časem dostal na síť 150 vlastních prodejen,“ říká Karel Arbes, obchodní ředitel Supraphonu v letech 1974-1991.¹⁰⁰ Kapacita výroby desek následně průběžně stoupala.

Začátkem 60. let se gramofonový průmysl rozvíjel až tryskovou rychlostí, včetně svého státního monopolního tahouna. Supraphon se stal výrobním podnikem (Gramofonové závody – SUPRAPHON, 1961), a nakonec i samostatným

⁹⁹ ŠEBO, Juraj. *Normálne 70. roky*. Bratislava: Albert Marenčin - Vydavateľstvo PT, 2009, s. 274. ISBN 978-80-8114-001-3.

¹⁰⁰ Pop Story: Zvuky a média – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320002/>

vydavatelstvím (SUPRAPHON n. p., 1969), což vedlo ke zvýšení vlastních prodejen ve své zemi, neboť rostl počet gramofonů v domácnostech, a stejně tak poptávka po prodeji desek.

V letech 70. pak v rámci normalizace čekaly i gramofonový průmysl, a v tehdejší Československé socialistické republice existovala pouze tři státní hudební vydavatelství – Panton, Opus a největším zůstal Supraphon.¹⁰¹

Jak už bylo zmíněno, Supraphon zůstal i nadále oblíbeným u zahraničních obchodníků (spolu s Pantonem). Na prodej desek však mimo tuzemsko dohlížel podnik Artia, což byla původně akciová společnost pro import a export kulturního zboží, přičemž zahraničním zájemcům své sazby zvyšovala.

Žádanými interprety byla Helena Vondráčková, Waldemar Matuška, Eva Pilarová, Karel Gott nebo Marie Rottrová. „Vývozní alba zpěváků pop music byla přetextována a přezpívána v jazyce cíleného trhu. Někdy se překládalo doslovně, jindy textaři tvořili díla, která se obsahem lišila.“¹⁰²

Nač ale gramofonové desky? Jejich masová výroba měla vícero důvodů. Hudba se šířila rozhlasem, svým vysíláním poptával gramodesky, a jeho vlivu následně od poloviny 50. let sekundovalo „vlastní dítě“ rozhlasu – televize. Ta pro svá vysílání, tehdy při jednom jediném vysílacím kanálu, potřebovala playbacky k obrazovým ztvárněním písníček – dnes možno označit jako primitivní podobu videoklipů.

Důvodem zmínky právě o Supraphonu je možnost zpětně poukázat na ty nejprodávanější, tedy nejžádanější hity či samotné interprety prostřednictvím uchovaných záznamů. Vraťme se proto zpátky do let šedesátých. Od jejich počátku táhnou prodejnost nosičů nahoru konkrétně jednotlivé singly. O úspěchy interpretů u svých posluchačů a později i v mnoha anketách nerozhodovala pouhá prezentace zpěváků v médiích, ale také jejich produkce, které tehdy vycházely na vinylových singlech a LP deskách.

¹⁰¹ MÜLLER, Jan – PRAJZLER, Petr. *Budování československého gramofonového průmyslu po druhé světové válce 1945-1963*. Ústí nad Labem: Statutární město Ústí nad Labem, 2017, s. 96. ISBN 978-80-86646-57-2.

¹⁰² *Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music*. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

Ještě dříve, než byla v šedesátých letech oficiální anketa Zlatý Slavík, v němž vítězná umístění měli v rukou sami čtenáři, tedy „hlas lidu“, dala se úspěšnost interpretů vyvodit dle nejvíce prodaných supraphonských nahrávek.

V letech 1960-1962 byli z oblasti populární hudby, včetně „lidovek“, nejúspěšnější dvojicí Milan Chladil a Yveta Simonová, dále v pořadí popularity následovali Jiří Vašíček, Jarmila Veselá, nebo Miroslav Šuba či Judita Čerovská.

Co se týče nejprodávanějších hitů gramofonových desek za období 60. let, pořadí vypadalo následovně:

- za období 1959-1965: ***Včera neděle byla*** (Pavčina Filipovská)
 - Děti z Pirea*** (Yveta Simonová a Milan Chladil)
 - La Paloma*** (Marta Kubišová)
 - Kdo to ví, kdo to ví*
 - Babičko, nauč mě charleston*

- v letech 1964-1966: ***Dominiku*** (Judita Čerovská)
 - Jó, třešně zrály*** (Waldemara Matušky)
 - Červená řeka*** (Helena Vondráčková)
 - Zlaté střevíčky*
 - Roň slzy*

- 1966-1967: ***Pohádka o konvalinkách*** (Yveta Simonová a Milan Chladil)
 - Sbohem, láska*** (Waldemar Matuška)
 - Zlatá náušnice*** (Karel Gott)
 - Vratký prám*
 - Ša-la-la-li*¹⁰³

Pozastavíme se u období let 1968-1969, které pro tehdejší Československo znamenalo mnohé, co se dějinných událostí týkalo, ale stejně tak to bylo jedno z nejúspěšnějších období „zlatého tria“ Golden Kids, jejichž interpretům

¹⁰³ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008. ISBN 978-80-86983-56-1.

se Supraphon rozhodl udělit cenu jakožto nejprodávanějším interpretům z hlediska desek. Dvě stříbrné desky obdrželi Marta Kubišová s kolegou Václavem Neckářem, a zlatou získala Helena Vondráčková. Po těchto úspěších začaly „zlaté děti“ podepisovat smlouvy i s jinými, zahraničními agenturami a gramofonovými společnostmi, jako například se Západním Německem.¹⁰⁴

S první polovinou 70. let se oblíbení interpreti singlů desek z let šedesátých částečně „střídají“ s novou nastupující generací. I nadále ale byl zájem, a ne-li větší, o melodie těch, jejichž hlas na nějakou dobu strana utlumila.

Nejprodávanější na singlech Supraphonu v tomto období byly *Zelená je tráva* (Skupina Františka Ringo Čecha), *Jak mám spát* nebo *Ptačí hnízda* (Helena Vondráčková), *Malý přítel z města N.* (Jaromír Mayer), *Žárlivý kakadu* (Viktor Sodoma), *Kávu si osladím* (Karel Gott), *Kdo vchází do tvých snů, má lásko* (Václav Neckář), *Závidím* (Naďa Urbánková), *Koukej, se mnou si píseň broukej* (Petra Černocká), *Josefína* (Petr Spálený), *Holubí dům* (Jiří Schelinger a Faraon), *Léta letí* (Valerie Čižmárová) či *Náš dům zní smíchem* (Hana Zagorová).¹⁰⁵

A na desky kterých zpěváků byla největší poptávka? V druhé polovině 70. let, konkrétně v období 1977-78 byli nejžádanějšími Karel Gott s Hanou Zagorovou, dále Jiří Schelinger s Helenou Vondráčkovou, a v neposlední řadě Waldemar Matuška s Hanou Hegerovou, kteří sice už neobsazovali přední příčky ankety Zlatého slavíka, nicméně o jejich hity byl zájem stále neupadající.

Osmdesátá léta s sebou přináší vedle dalších nespočet oblíbených alb nejen českých interpretů (neboť na populární scéně jsou stejně tak oblíbení a úspěšní už i Slováci) jedno speciální, na němž se podílelo hned šest českých zpěváků. Více album přiblíží recenze Františka Horáčka z časopisu *Melodie* (1980): „Aby bylo jasno, *Hvězdolet* není plavidlo z vědecko-fantastických románů, ale označení pro desku, kterou nazpívalo společně šest našich právě ‚letících‘ hvězd: Helena Vondráčková, Hana Zagorová, Marie Rottrová, Václav Neckář, Jiří Korn

¹⁰⁴ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 51-52. ISBN 978-80-86983-56-1.

¹⁰⁵ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 73. ISBN 978-80-86983-56-1.

a Jiří Schelinger. Šok z toho, že všichni zpívají sbor, moc nevyšel – i ve vícehlase totiž zůstávají individualitami, a to i co se týče tónbrů, takže výsledek zní trochu jako míchaný kompot. Mnohem líp deska vyhlíží, nazíráme-li na ni jako na autorskou benefici Bohuslava Vondráčka a Zdeňka Borovce (...).“¹⁰⁶

Oblíbenými samostatnými hity v první polovině osmdesátek byly ty, jejichž interpreti se zdárně drželi předních příček Slavíka, a sice *Mýdlový prince* (Václav Neckář), *Šťěstí* (Marie Rottrová), *Dlouhá bílá žhnoucí kometa* (Jana Kratochvílová), *Jsi prostě nejlepší* (Lešek Semelka), *Až...* (Katapult), *Zdá se* (Hana Zagorová) *Snad vím, co mám* (Lenka Filipová), *Já už jdu* (František Ringo Čech), *Paráda* (Karel Zich), *Přestáváš snít* (Turbo) a další.

Za zmínku jistě stojí dívčí idolové Petr Kotvald a Stanislav Hložek. Jejich hity *Sandokan*, *Sen můj a Lízin* či *Dajána* sklidily nemalé ohlasy, nicméně jako opravdový triumf se ukázal singl autorů Karla Vágnera a Pavla Žáka, *Holky z naší školky*. „Byla to první skladba v historii naší populární hudby, které se na deskách prodalo více než milion kusů.“¹⁰⁷ Jestli to náhodou nebylo i tím, že v písni idolů dívčích srdcí zazněla právě mnohá jména fanynek – Majdalenka, Apolenka s Veronikou...

Situace na trhu alb v druhé polovině 80. let zrcadlila úspěch interpretů v anketě Zlatý slavík, jíž právě v tomto období kralovala Petra Janů a Dalibor Janda – nejúspěšnějšími alby byla právě ta jejich, *S láskou*, *Kde jsi?*... Vedle nich se dařilo coby v prodeji alb i Michalu Davidovi (*Bláznivá noc*), Heidi Janků (*Úplně všechno*), sourozencům Ulrychovým spolu s Javory (*Příběh*), Haně Zagorové (*Živá voda*) a jiným.

K celé části věnované Supraphonu a jeho „trhu“ zbývá pouze konstatovat, že na oblibu českých populárních zpěváků minulého století nelze nahlížet pouze skrze výsledky oficiálních anket či aktuálně hraný repertoár oficiálních médií. Mnoho jmen muselo zmizet stejně jako jejich hlas. Ovšem písňě těchto ikon národa tu stále zůstávaly, stejně jako možnost si je šikovným způsobem opatřit.

¹⁰⁶ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 112. ISBN 978-80-86983-56-1.

¹⁰⁷ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 130. ISBN 978-80-86983-56-1.

3.3 Slavíci ankety Zlatý slavík

Kdo by jen mohl tušit, že úspěšnost české pěvecké populární ankety, jež započala už na začátku 60. let minulého století, bude růst a setrvávat spolu s posluchači české populární hudby i v novém tisíciletí?

Zlatý slavík, jehož název byl v letech 1996-1998 poupraven na Český slavík, a od roku 1999-2017 na Český slavík Mattoni, se v roce 1962 stal nejprve pouhou výzvou k svobodnému hlasování mladých čtenářů časopisu, který se věnoval nejrůznějším tématům, jako filmu, módě, ale především hudbě a zahraniční či domácí kultuře. Bonusem v hudební sekci časopisu navíc byly i texty s notovými zápisy oblíbených písní. A vlastně už v tomto případě čtenáři snadno poznali, co je momentálním hitem či novinkou.¹⁰⁸

Asi málokdo ví, že za touto myšlenkou nad anketou stojí tehdejší redaktor zmíněného časopisu *Mladý svět*, vycházejícího v letech 1959-2005, Ladislav Smoljak. Čtenářská anketa vznikla v době, kdy přicházela nová generace zpěváků a skladatelů ovlivněných rokenrolem a nastupující érou bigbitu.

3.3.1 Šedesátá léta

Během prvního ročníku Zlatého slavíka se napočítalo celkem 797 respondentů hlasujících pro svého oblíbeného interpreta/interpretku a oblíbený hit – to byly dvě pilotní kategorie, pro které čtenáři a posluchači v prvních letech hlasovali a jejichž výsledky byly zveřejněny na začátku následujícího roku. Slavnostní předávání se konalo 15. února 1962 v Divadle Jiřího Wolкера. A jakou měla cena podobu? Některé možná překvapí, že cena, jíž dnes mnozí znají v podobě mohutné pozlacené sošky, měla svou původní podobu coby pozlaceného dětského pískátka známého z poutí.¹⁰⁹

„Boj o Zlatého slavíka byl tehdy velmi napínavý. Na jedné straně stáli profesionální, tradiční a ze spousty nahrávek široké posluchačské veřejnosti důvěrně známí zpěváci jako například Yveta Simonová či Milan Chladil. A na straně druhé

¹⁰⁸ KNAPÍK, Jiří, FRANZ, Martin a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967*. Praha: Nakladatelství Academia, 2012, s. 567. ISBN 978-80-200-2019-2.

¹⁰⁹ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 8-10. ISBN 978-80-86983-56-1.

favoriti semaforového publika, tedy především Jiří Suchý, který podle hudebního kritika Jiřího Černého vytvořil ze svých malých hlasových a velkých hudebně poetických prostředků novou pěveckou etiketu, a přiměl posluchače, aby ji přijali a začali zpěv měřit novými hledisky.¹¹⁰

Jen pro představu o počtu bodů třech nejúspěšnějších zpěváků: v prvním ročníku získal Waldemar Matuška 775 bodů, druhá Yveta Simonová 572 bodů a třetí Eva Pilarová obdržela bodů 551. A jestliže bychom měli zmínit nejúspěšnější kapely, v tomto ročníku převládající kytarové, byly to právě Olympic, Sputnici a Komety, co se držely nejsilnějších pozic. Mezi nejoblíbenější melodie patřily *Láska nebeská*, známá v podání Waldemara Matušky a Evy Pilarové, *Dříve než na louce*, interpretovaná Yvettou Simonovou, *Píseň pro Zuzanu* s hlasem Waldemara Matušky a další.

V roce 1964 už existovala zvlášť kategorie pro pány zpěváky a zvlášť pro zpěvačky. V tomtéž roce lze vysledovat začátek jinak rekordní stálosti Karla Gotta na první pozici příčky úspěšnosti, a naopak lehký pokles popularity Waldemara Matušky, jehož příčinou byla údajná zpěvákova výtržnost při natáčení filmu *Kdyby tisíc klarinetů*. Nově příchozí stálíci předních pozic umístění se stala mladičká Helena Vondráčková, tehdy prvně vítězíci v pěvecké soutěži *Hledáme nové talenty* – vedle tohoto jejího ocenění začali rok co rok přibývat i Slavíci.¹¹¹

Dalšími nováčky ve 4. ročníku ankety za rok 1965 byli i budoucí členové legendárního tria Golden Kids (spolu s Vondráčkovou), Václav Neckář a Marta Kubišová. Úspěšnost interpretů tohoto seskupení lze zpozorovat i v následujících letech, kdy se konkrétně v kategorii zpěvaček na prvních třech místech držely právě Marta s Helenou. O svou popularitu ani nadále nepřicházela Eva Pilarová.

Následující tabulky, poskytující možnost nahlédnutí umístění výhradně českých populárních zpěváků, a od konce 70. let též českých populárních kapel, záměrně nemají originální podobu, kterou je možno dohledat například v titulu Roberta Rohála, *Slavíci a slavice*, a to z důvodu zaměření práce na čistě českou populární scénu. Jednotlivá pořadí jsou však zcela zachována.

¹¹⁰ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 9. ISBN 978-80-86983-56-1.

¹¹¹ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 8-9. ISBN 978-80-86983-56-1.

V originální podobě pak lze zhlédnout umístění českých umělců spolu se slovenskými, po odstupu jednoho desetiletí i slovenských kapel. V tabulkách je v každé kategorii zaznamenáno vždy 5 nejúspěšnějších českých interpretů a kapel české populární scény.

Ještě v šedesátých letech byli ve velké přesile čeští umělci, nicméně s koncem 70. let a po celou dobu osmdesátých se naši zpěváci chtěli nechtěli o své pozice museli dělit, ne-li střídat, se slovenskými pěvci a skupinami.

kategorie	Zpěváci a zpěvačky
1.	Waldemar Matuška
2.	Yveta Simonová
3.	Eva Pilarová
4.	Jiří Suchý
5.	Milan Chladil

Tabulka č. 1: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1962 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci a zpěvačky
1.	Karel Gott
2.	Waldemar Matuška
3.	Eva Pilarová
4.	Jiří Suchý
5.	Josef Zíma

Tabulka č. 2: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1963 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Eva Pilarová
2.	Josef Zíma	Yveta Simonová
3.	Milan Chladil	Jana Petřů
4.	Waldemar Matuška	Helena Vodráčková
5.	Jiří Suchý	Hana Hegerová

Tabulka č. 3: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1964 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Helena Vondráčková
2.	Waldemar Matuška	Yveta Simonová
3.	Václav Neckář	Eva Pilarová
4.	Jaromír Mayer	Marta Kubišová
5.	Milan Chladil	Yvonne Přenosilová

Tabulka č. 4: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1965 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Marta Kubišová
2.	Waldemar Matuška	Eva Pilarová
3.	Václav Neckář	Helena Vondráčková
4.	Pavel Novák	Yveta Simonová
5.	Karel Hála	Yvonne Přenosilová

Tabulka č. 5: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1966 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Waldemar Matuška	Eva Pilarová
2.	Karel Gott	Helena Vondráčková
3.	Pavel Novák	Marta Kubišová
4.	Václav Neckář	Yvonne Přenosilová
5.	Petr Novák	Hana Hegerová

Tabulka č. 6: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1967 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Marta Kubišová
2.	Waldemar Matuška	Eva Pilarová
3.	Václav Neckář	Helena Vondráčková
4.	Karel Černocho	Yvonne Přenosilová
5.	Pavel Novák	Hana Hegerová

Tabulka č. 7: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1968 (vlastní zpracování)

Přichází konec šedesátých let. Ačkoli v Československu už nějaký čas pobývaly tanky armád Varšavské smlouvy, českou populární hudbu v roce 1968 prozatím nic výrazně neomezovalo, ani neovlivňovalo. Teprve po roce 1969 bylo zřejmé, že nastávají časy, které s sebou přinesou i mnoho nepříjemného, co se nejen umělecké scény týkalo. Že je něco po této stránce jinak, mohli mladí čtenáři zpozorovat už v časopise *Mladý svět*, kde například chyběly oficiální výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1969. Nekonal se ani tradiční „slavičí“ koncert. Část nejen české populární scény čekaly krušné chvíle...¹¹²

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Marta Kubišová
2.	Waldemar Matuška	Eva Pilarová
3.	Václav Neckář	Helena Vondráčková

Tabulka č. 8: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1969 (vlastní zpracování)

V neposlední řadě bychom mohli uvést i nejoblíbenější písničky alespoň za období 60. let, jejichž obliba je taktéž uvedena v již zmíněném titulu Roberta Rohála (uvedeny jsou vždy 3 nejpopulárnější):

¹¹² ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 48-54. ISBN 978-80-86983-56-1.

za rok:	Název písně (autor)
1962	<i>Láska nebeská</i> (Jiří Šlitr – Jiří Suchý) <i>Dříve než na louce</i> (Jaromír Vomáčka – Karel Šašek) <i>Píseň pro Zuzanu</i> (Jiří Šlitr – Jiří Suchý) ...
1963	<i>Oči sněhem zaváté</i> (Jiří Šlitr – Jiří Suchý) <i>Motýl</i> (Jiří Šlitr – Jiří Suchý) <i>Tam za vodou v rákosí</i> (Karel Mareš – Jiří Štáidl) ...
1964	<i>Schody do nebe</i> (Karel Kopecký – Jindřich Faktor) <i>Kdyby sis oči vyplakala</i> (Jiří Bažant a kol. – Vratislav Blažek) <i>Volání divokých husí</i> (Jaromír Vomáčka – Jiří Vittinger) ...
1965	<i>Cesta rájem</i> (Arthur Glenn – Jiří Štáidl) <i>Tereza</i> (Jiří Šlitr – Jiří Suchý) <i>Bim bam</i> (Paul Anka – Ivo Fischer) ...
1966	<i>C'est la vie</i> (Jaromír Klempíř – Jiří Štáidl) <i>Pošli to dál</i> (Jaromír Klempíř – Jiří Štáidl) <i>Bum-bum-bum</i> (Ladislav Štáidl, Karel Gott – Jiří Štáidl) ...
1967	<i>Náhrobní kámen</i> (Petr Novák – Ivo Plicka) <i>Rekviem</i> (Bohuslav Ondráček – Jan Schneider) <i>Dlouhá báj</i> (Ladislav Štáidl – Rostislav Černý) ...
1968	<i>Lady Karneval</i> (Karel Svoboda – Jiří Štáidl) <i>Modlitba pro Martu</i> (Jindřich Brabec – Petr Rada) <i>Ona se brání</i> (Ladislav Heráček – Pavel Žák) ...

**Tabulka č. 9: Výsledky kategorie Písnička ankety Zlatý slavík za období 1962-1968
(vlastní zpracování)**

3.3.2 Sedmdesátá léta

Při pohledu na výsledek ankety za rok 1970 jsou změny zapříčiněné především okupací Československa, resp. normalizací, očividné. Některá jména jako by nadobro zmizela a jiná v tom lepším případě dobrovolně emigrovala – tak třeba Yvonne Přenosilová, jednající sotva pár dní po srpnových událostech, ale i zakázaný Karel Kryl či Jaroslav Hutka. Příkladem zneviditelnění a především zákazu působení byla Marta Kubišová, která přestože vyhrála Zlatého slavíka i za rok 1970, její vítězství spolu s hlasovacími lístky pro ni byly utulány, zničeny. Lidé však navzdory pravidlům o možnostech hlasování pouze pro veřejně vystupující

interprety své Martě hlasy posílali i nadále. Po letech toto již veřejné tajemství o umístění zpěvačky vyšlo napovrch. Přes zákaz uměleckého působení Marta Kubišová nikdy neemigrovala a doslova ve své domovině zůstala režimu „na truc“. Spolu s Martou zaniklo i legendární trio Golden Kids, jehož zbylým členům byly sebemenší zmínky o existenci „zlatých dětí“ na veřejnosti zakázány. Jedině za takových podmínek mohli dále pokračovat vstříc své umělecké dráze a dle výsledků Zlatého slavíka v následujících desetiletí můžeme konstatovat, že se jim dařilo i nadále.

V měsíčníku *Melodie* pak vyšla k tomuto ročníku udílení cen krátká zpráva o uzavření ankety čtenářů *Mladého světa*, *Mladé fronty* a *Smeny* spolu s „oficiálními“ výsledky:

kategorie	Zpěváci a zpěvačky
1.	Karel Gott
2.	Waldemar Matuška
3.	Petr Spálený
4.	Václav Neckář
5.	Eva Pilarová + Pavel Novák

Tabulka č. 10: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1970 (vlastní zpracování)

Časem taktéž vyplynulo na povrch, že do výsledků Zlatého slavíka zasahovali samotní členové *Federálního úřadu pro tisk a informace*, a co víc – údajně prý dopředu „doporučili“ konečnou podobu výsledků a vítěze ankety. Jak řekl sám Václav Neckář v devátém vydání hudebního časopisu *Melodie* z roku 1970: „Že byl ten rok špatnej, to nebylo umístěním ve Slavíku nebo tím, že bych prodal míň desek. Důvody byly jiné. Dalo by se o tom dlouho povídat (...)“.¹¹³

Jubilejní 10. anketa Zlatého slavíka s sebou přinesla mnoho nových tváří, které se i v následujících letech předních příček držely „zuby, nehty“ – Jiří Korn, Marie Rottrová, Hana Zagorová, Miluška Voborníková. Z prvních pěti pozic

¹¹³ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 60. ISBN 978-80-86983-56-1.

se pak nově v sedmdesátých letech těšili Petra Černocká, Petr Spálený, Petr Rezek, Jiří Schelinger, a konečně pak Nad'a Urbánková, která vedle Karla Gotta vítězila pět let po sobě. Karlu Gottovi patřily celé sedmdesátky.

<i>kategorie</i>	<i>Zpěváci</i>	<i>Zpěvačky</i>
1.	Karel Gott	Eva Pilarová
2.	Petr Spálený	Helena Vondráčková
3.	Václav Neckář	Marie Rottrová
4.	Waldemar Matuška	Nad'a Urbánková
5.	Pavel Novák	Hana Zagorová

Tabulka č. 11: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1971 (vlastní zpracování)

<i>kategorie</i>	<i>Zpěváci</i>	<i>Zpěvačky</i>
1.	Karel Gott	Nad'a Urbánková
2.	Waldemar Matuška	Eva Pilarová
3.	Václav Neckář	Helena Vondráčková
4.	Bob Frídl	Hana Zagorová
5.	Petr Spálený	Miluše Voborníková

Tabulka č. 12: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1972 (vlastní zpracování)

<i>kategorie</i>	<i>Zpěváci</i>	<i>Zpěvačky</i>
1.	Karel Gott	Nad'a Urbánková
2.	Waldemar Matuška	Eva Pilarová
3.	Václav Neckář	Helena Vondráčková
4.	Bob Frídl	Petra Černocká
5.	Petr Spálený	Jana Robbová

Tabulka č. 13: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1973 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Nad'a Urbánková
2.	Waldemar Matuška	Helena Vondráčková
3.	Václav Neckář	Hana Zagorová
4.	Josef Laufer	Petra Černocká
5.	Karel Zich	Eva Pilarová

Tabulka č. 14: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1974 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Nad'a Urbánková
2.	Waldemar Matuška	Helena Vondráčková
3.	Václav Neckář	Hana Zagorová
4.	Jiří Schelinger	Petra Černocká
5.	Josef Laufer	Marie Rottrová

Tabulka č. 15: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1975 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky
1.	Karel Gott	Nad'a Urbánková
2.	Václav Neckář	Hana Zagorová
3.	Waldemar Matuška	Helena Vondráčková
4.	Petr Rezek	Marie Rottrová
5.	Jiří Schelinger	Petra Černocká

Tabulka č. 16: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1976 (vlastní zpracování)

Od 15. ročníku čtenářské ankety za rok 1976 převzala první místo v kategorii zpěvaček Hana Zagorová a obhájila si jej obdivuhodných 9 let po sobě. Svou přízeň posluchačů podtrhla i několika nezapomenutelnými duety po boku též populárního Petra Rezka (př. *Asi, asi, Duhová víla, Dotazník, Ta pusa je tvá*).

Jako jedna z novinek let 70. bylo nové ocenění *Bílá vrána*, jež představovala cenu za nejlepší album a nejlepší singlovou nahrávku z domácí skladatelské dílny. Jako první byli oceněni Petr Ulrych za album *Nikola Šuhaj loupežník* a Jaroslav Wykrent jakožto autor písně *Lásko*, nazpívanou Marií Rottrovou. V dalších letech si *Bílou vránu* převzali například tvůrci alba *Ten, kdo nás má rád*, natočeného Václavem Neckářem spolu s jeho vlastní doprovodnou skupinou Bacily.¹¹⁴

Dalším zpestřením v kategoriích Zlatého slavíka bylo rozšíření o kategorii hudebních skupin, a to od roku 1977. Úspěchy sklízeli Orchestr Ladislava Štáidla, Plavci, Katapult, a o svou přízeň nepřicházeli ani „staří dobří“ Olympici.

Od 17. ročníku ankety (za rok 1978) začala české interprety výrazně doplňovat slovenská scéna, která se rozhodně nebála vyšších příček, což bylo dosti patrné především během let osmdesátých.

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky	Skupina
1.	Karel Gott	Hana Zagorová	Orch. Ladislava Štáidla
2.	Václav Neckář	Helena Vondráčková	Plavci
3.	Jiří Korn	Petra Janů	Sk. Karla Vágnera
4.	Petr Rezek	Nad'a Urbánková	Katapult
5.	Jiří Schelinger	Marie Rottrová	Bacily

Tabulka č. 17: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1977 (vlastní zpracování)

kategorie	Zpěváci	Zpěvačky	Skupina
1.	Karel Gott	1. Hana Zagorová	1. Orch. Ladislava Štáidla
2.	Jiří Korn	2. Petra Janů	2. Katapult
3.	Václav Neckář	3. Helena Vondráčková	4. Plavci
4.	Petr Rezek	5. Petra Černocká	5. Banjo Band Ivana Mládka
5.	Jiří Schelinger	6. Nad'a Urbánková	6. Olympic

Tabulka č. 18: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1978 (vlastní zpracování)

¹¹⁴ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 77. ISBN 978-80-86983-56-1.

kategorie <i>Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Karel Gott	1.	Hana Zagorová	1.	Katapult
2.	Václav Neckář	2.	Helena Vondráčková	2.	Orch. Ladislava Štáidla
3.	Jiří Korn	4.	Petra Janů	3.	Olympic
4.	Petr Rezek	5.	Marie Rottrová	4.	Banjo Band Ivana Mládka
5.	Karel Zich	6.	Petra Černocká	5.	Plavci

Tabulka č. 19: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1979 (vlastní zpracování)

3.3.3 Osmdesátá léta

Přestože ani léta osmdesátá se nevyhnula mnohým omezením, česká populární scéna byla nadále obohacována novými a mezi posluchači velice oblíbenými talenty.

Stálými mezi pěti nejúspěšnějšími „slavíky“ zůstávají Karel Gott, Hana Zagorová, Jiří Korn, Helena Vondráčková, Václav Neckář, Marie Rottrová, jejichž pořadí v umístění se však v tomto desetiletí čekalo mnohé, dosud nevídané sestupy. Důvodem byl vzestup popularity slovenských interpretů, včetně slovenských kapel.

Nováčky, kteří se vyhoupli hned na první příčky žebříčku, byli Heidi Janků, Iveta Bartošová, Bára Basiková, Michal David, Vítězslav Vávra, přicházející s jiným typem hudby za doprovodu skupiny Petra Hanniga, dále písničkář Jaromír Nohavica, ale i duo Petr Kotvald se Stanislavem Hložkem. Časopis *Mladý svět* pak při jubilejním dvacátém ročníku ankety Zlatý slavík jako zajímavost uvedl, že jasnou převahu mezi hlasujícími měly právě ženy, mladé dívky, jejichž srdce byly pro nováčky popu.

Konkrétně nad umístěním dua Kotvald s Hložkem v kategorii zpěváků se pozastavili mnozí hlasující. Jak je možné, že organizátoři tuto dvojici zařadili mezi sólové interprety, zatímco další dvojice – Kamélie nebo Miroslav Paleček a Michael Janík – figurovaly v kategorii skupin?

Po vyhlášení výsledků jednadvacátého ročníku nastal v kategorii zpěváků nečekaný „zvrát“. Nejen že Karel Gott „musel“ předat svůj první vítězný stupínek, ale zároveň poprvé za jedenadvacet let jej obsadil interpret ze Slovenska, Miroslav Žbirka. A nebylo to naposledy, neboť za rok 1985 Meko vystřídal Peter Nagy.

Ovšem ani tak by si Karel Gott po onom čtyřicetém ročníku své první místo nazpět neobhájil – na české populární scéně totiž začal sklízet ovace Moravák, Dalibor Janda.

Změny v pořadí se nevyhnuly ani kategorii zpěvaček. Po devíti letech si zlatého Slavíka odnesla mladičká zpěvačka, Iveta Bartošová, a dřívější „slavice“, Hana Zagorová, se musela spokojit s místem třetím. Druhé už totiž držela pevně v ruce Petra Janů, jež si v následujícím ročníku ankety přišla i pro samotné zlato. Zato Helena Vondráčková ke konci 80. let začala obsazovat místa, na něž dříve z vysokých příček sotva dohlédla.

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Karel Gott	1.	Hana Zagorová	1.	Katapult
2.	Václav Neckář	3.	Helena Vondráčková	2.	Olympic
3.	Jiří Korn	4.	Marie Rottrová	3.	Orch. Ladislava Štáidla
4.	Vítězslav Vávra	5.	Petra Janů	5.	Banjo Band Ivana Mládka
5.	Petr Rezek	6.	Petra Černocká	6.	Plavci

Tabulka č. 20: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1980 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Karel Gott	1.	Hana Zagorová	1.	Olympic
2.	Michal David	2.	Helena Vondráčková	2.	Orch. Ladislava Štáidla
3.	Vítězslav Vávra	4.	Marie Rottrová	3.	Plavci
4.	Václav Neckář	5.	Věra Špinarová	4.	Katapult
5.	Jiří Korn	6.	Lenka Filipová	7.	Maximum Petra Hanniga

Tabulka č. 21: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1981 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
2.	Karel Gott	1.	Hana Zagorová	1.	Olympic
3.	Michal David	3.	Helena Vondráčková	3.	Sk. Karla Vágnera
4.	Vítězslav Vávra	4.	Marie Rottrová	5.	Pražský výběr
5.	Kotvald+Hložek	5.	Petra Janů	6.	Plavci
6.	Václav Neckář	6.	Věra Špinarová	7.	Kamélie

Tabulka č. 22: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1982 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Karel Gott	1.	Hana Zagorová	1.	Olympic
3.	Kotvald+Hložek	3.	Helena Vondráčková	3.	Plavci
5.	Michal David	4.	Marie Rottrová	4.	Sk. Karla Vágnera
6.	Stanislav Procházka	5.	Petra Janů	5.	Turbo
7.	Václav Neckář	6.	Michaela Linková	6.	Orch. Ladislava Štáidla

Tabulka č. 23: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1983 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Karel Gott	1.	Hana Zagorová	2.	Olympic
4.	Kotvald+Hložek	2.	Helena Vondráčková	3.	Orch. Ladislava Štáidla
5.	Michal David	3.	Petra Janů	4.	Sk. Karla Vágnera
6.	Stanislav Procházka ml.	5.	Lenka Filipová	5.	Turbo
7.	Petr Rezek	6.	Marie Rottrová	7.	Kroky Františka Janečka

Tabulka č. 24: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1984 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
2.	Dalibor Janda	1.	Hana Zagorová	2.	Olympic
3.	Karel Gott	2.	Petra Janů	3.	Turbo
5.	Michal David	3.	Heidi Janků	4.	Kroky Františka Janečka
6.	Pavel Horňák	4.	Helena Vondráčková	5.	Sk. Karla Vágnera
7.	Stanislav Procházka ml.	5.	Lenka Filipová	6.	Citron

Tabulka č. 25: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1985 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Dalibor Janda	1.	Iveta Bartošová	2.	Citron
3.	Karel Gott	2.	Petra Janů	3.	Kroky Františka Janečka
5.	Michal David	3.	Hana Zagorová	4.	Olympic
6.	Sagvan Tofi	4.	Helena Vondráčková	5.	Turbo
7.	Jaromír Nohvica	5.	Heidi Janků	6.	Sk. Karla Vágnera

Tabulka č. 26: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1986 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Dalibor Janda	1.	Petra Janů	1.	Turbo
3.	Karel Gott	2.	Iveta Bartošová	2.	Citron
5.	Pavel Horňák	3.	Bára Basiková	3.	Orch. Ladislava Štáidla
6.	Petr Kotvald	4.	Heidi Janků	4.	Olympic
7.	Jaromír Nohvica	6.	Hana Zagorová	5.	Kroky Františka Janečka

Tabulka č. 27: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1987 (vlastní zpracování)

<i>kategorie Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Dalibor Janda	1.	Petra Janů	1.	Citron
2.	Michal David	2.	Iveta Bartošová	2.	Turbo
3.	Petr Kotvald	3.	Heidi Janků	4.	Katapult
4.	Karel Gott	4.	Bára Basiková	5.	Výběr
6.	Michal Penk	5.	Tanja Kauerová	6.	Trik

Tabulka č. 28: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1988 (vlastní zpracování)

V neposlední řadě – anketní kategorie skupiny. Popularity se těšili předně skupiny Citron, Turbo a léta známí Olympici, Plavci, Orchester Ladislava Štáidla nebo Skupina Františka Janečka. Především za rok 1989 bychom mohli nominované označit jako „škatulata – hejbejte se!“. Přestože se práce věnuje především české scéně, nelze nekomentovat šťastnou slovenskou trojici v podobě tří skupin – Team, Elán a Tublatanka, která si nekompromisně převzala zlatého, stříbrného a rovnou i bronzového Slavíka.

Když byly počátkem roku 1990 zveřejněny poslední výsledky ankety Zlatého slavíka z osmdesátých let, bylo znát značně menšího počtu zaslaných hlasů,

neboť „nové“ polistopadové Československo už nebavilo složitě vystřihovat anketní kupony, jimiž se hlasovalo. „Anketa začala živořit.“¹¹⁵ Přesto se tento fenomén zachoval i po následující generace, byť s dočasnými odmlkami organizátorů Slavíka.

kategorie <i>Zpěváci</i>		<i>Zpěvačky</i>		<i>Skupina</i>	
1.	Karel Gott	1.	Petra Janů	4.	Citron
2.	Dalibor Janda	2.	Iveta Bartošová	5.	Žentour
3.	Michael Kocáb	3.	Tanja Kauerová	6.	Výběr
4.	Petr Kotvald	4.	Bára Basiková	7.	Kern
6.	Ladislav Křížek	5.	Lenka Filipová	8.	Orch. Ladislava Štáidla

Tabulka č. 29: Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1989 (vlastní zpracování)

3.4 Hej, pane diskžokej!

Fenomén diskoték aneb co je momentálním hitem, musí zaznít i na každém pořádném večírku. Tedy pokud mají mít tyto zábavy nějaký úspěch a ohlas mezi svými návštěvníky. Je tomu tak dnes a bylo tomu tak i tehdy.

Kde se ale tento fenomén u nás vzal, kde má své kořeny? Stalo se tak v 60. letech ve Francii (a odtud pochází i původní podoba názvu, *discothèque*), kde se začaly provozovat tzv. podniky, v nichž se tančilo na hudbu z gramofonových desek, jež prezentoval *disc jockey*. A s odstupem času se tyto diskotéky, resp. jejich provozní místa, začaly výrazně odlišovat od dřívějších tanečních lokálů. Důvodem byl fakt, že samotná kapacita návštěvníků vyžadovala větší a větší prostory, pro něž zase byl čím dál víc zapotřebí reprodukováný zvuk. Vedle něj se začaly uplatňovat osvětlovací principy s využitím laserů, kouřového efektu, v němž vznikal specifický fantazijní svět, a mnoho dalšího, co se začalo podobat diskotékám dnes.¹¹⁶

Právě diskotéky se staly téměř ztělesněným ukazatelem „užitkovosti“ ve smyslu šíření popularity zpěváků, skupin, případně skladatelů, a šíření pop music

¹¹⁵ ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 166. ISBN 978-80-86983-56-1.

¹¹⁶ POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 75-76. ISBN 80-244-0180-0.

obecně.¹¹⁷ Ta v tomto případě bývá označována jako *disco*, *disco sound* neboli hudba uplatňovaná při diskotékách. Zprvu se realizovala v podobě krátkých tanečních skladeb s energickou metrorýtmikou a výrazným sytým soundem. Od druhé poloviny sedmdesátých let se pak začaly uplatňovat i skladby pomalé, dnes známé jako „ploužáky“.

„Pátky a soboty patřily diskotékám. Začaly být vážnou konkurencí muzikantům i kapelám.“¹¹⁸

Stejně tak začaly diskotéky od zmiňovaných 70. let nejen u nás, ale i celosvětově nahrazovat tradiční lokál s živými kapelami. Nenahraditelnou úlohu má v tomto případě člověk dříve zvaný diskžokej, dnes prostě a jednoduše DJ [dý džej]. Právě díky nim se mladá generace dozvídala o hudebním dění ve světě, což za okolností tehdejšího života nebylo samozřejmostí – k poslechu zahraničních nahrávek se nedalo jak dostat, a to až do roku 1989.

Ani stát se diskžokejem nebylo nic snadného. Taková osoba musela disponovat solidní sbírkou desek, a především musela pravidelně skládat zkoušky u Pražského kulturního střediska, které následně vystavilo licenci, tedy pokud dotyčný u komise uspěl. „Zkouška například zahrnovala splnění testu, který se týkal znalosti muziky všech žánrů, pak následovala krátká přehrávka a dodání celého hudebního playlistu. Po složení zkoušky si mohl člověk začít vydělávat jako diskžokej s honorářem zhruba 120 korun za celý večer. Později se jednalo o částku okolo 200 korun. Nicméně neoficiálně si mohl diskžokej přivydělat například tím, že se nechal uplatit, aby zahrál písničku na přání.“¹¹⁹

Jak už řádky mnohé napovídají, ani tato zábava se za socialismu cenzuře zkrátka nevyhnula. Řeč je především o hudebním playlistu, v němž československá scéna musela být zastoupena povinně, a dále pak o vinylových deskách, jejichž sehnání byla akce sama o sobě. Hlavním zdrojem těchto desek byly burzy – mnohé z nich přitom probíhaly „na černo“, bez povolení. „Jinak s nákupem desek

¹¹⁷ SCHNIERER, Miloš. *Přehled vývoje populární hudby*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2013, s. 117-118. ISBN 978-80-7460-047-0.

¹¹⁸ ŠEBO, Juraj. *Reálne 80. roky*. Bratislava: Marenčin PT, 2010, s. 202. ISBN 978-80-8114-056-3.

¹¹⁹ MIKO, Martin. Diskotéky v dobách socialismu: diskžokej si vydělal 120 korun a singl stál stovku. *G.cz* [online]. © 2015-2021, poslední revize 25. 7. 2020, [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné na: <https://g.cz/diskoteky-v-dobach-socialismu-diskzokej-si-vydelal-120-korun-a-singl-stal-stovku/>

pomáhali kamarádi, sportovci, kteří jezdili do zahraničí, známí z ambasad, a pokud to šlo, jezdili si pro ně i diskžokejové sami.“¹²⁰ Každá zábava zkrátka něco stojí dnes, a o něco víc stála i v tehdejší socialistickém Československu.

Jako zajímavost uvedeme Jiřího Suchého, kterého poslání diskžokeje a samotná forma této práce natolik zaujala, že se nakonec rozhodl vyzkoušet si tuto úlohu „na vlastní pěst“, a na podzim 1965 zahájil na rozhlasovém okruhu Československo II sérii svých večerních půlhodin, tzv. *Gramotingtanglů* (šestkrát týdně), v nichž seznamoval posluchače s bohatstvím své diskotéky. V historii naší populární hudby to byl první pořad zásadně postavený nikoli na zpěvácích, ale na konferenciérovi.¹²¹

Na závěr nesmíme opomenout prvního skutečného krále DJ pultu, jenž stál u zrodu diskoték v Praze roku 1965, a tím byl Honza Beneš. A jestliže bychom měli vyzdvihnout krále českých diskoték coby interpreta, jistě by se mnozí shodli na Michalu Davidovi. „Jeho disko-taneční hudba s jednoduchými texty, dobrým rytmem a zapamatovatelnou melodií tvořila základ jeho úspěchu. Osmdesátá léta bez Michala Davida, to je jako socialismus bez KSČ. Dalšími disko-hvězdami pak byli Hložek s Kotvaldem a jejich *Holky z naší školky*.“¹²²

¹²⁰ KOVAŘÍKOVÁ, Blanka. Diskotéky měly za socialismu velké kouzlo. *Novinky.cz* [online]. © 2003-2021, poslední revize 15. 12. 2016, [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné na: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/diskoteky-mely-za-socialismu-velke-kouzlo-40017980>

¹²¹ ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966, s. 153, [12] s. obr. příl. Život kolem nás; sv. 61.

¹²² ŠEBO, Juraj. *Reálne 80. roky*. Bratislava: Marenčin PT, 2010, s. 202. ISBN 978-80-8114-056-3.

4 Česká populární hudba minulého století mezi generacemi dnes

Dnešní doba nabízí spousty nových tváří, žánrů, technologií. O to víc je zkrátka těžší hodnotit, jakou popularitu mají mezi generacemi dnes s odstupem času čeští populární zpěváci století minulého spolu s jejich hity, a též prostřednictvím čeho vlastně lze jejich oblibu dnes zmapovat.

Samozřejmě, jednou z možností je vyhledat si například počet zhlédnutí (poslechu) či celkovou oblibu písně daného interpreta na *YouTube.com* či *Spotify.com*, a velmi obecně tak vyvodit zájem posluchačů o jeho šlágry. Zmíněná varianta je mimochodem úkazem toho, jakým směrem se populární hudba dále vyvíjela – ještě v 90. letech se prodávaly CD nosiče těchto melodií, a dnes jsou volně dostupnými na internetu. „Začalo se mluvit o tom, že internet zničil gramofonový průmysl, což je v podstatě pravda,“¹²³ vzpomínal v roce 2016 český muzikálový zpěvák Daniel Hůlka ve čtvrtém dílu první řady dokumentu *Pop Story*.

Dalším ukazatelem ještě nedávno byly výsledky ankety Český slavík Mattoni, avšak v tomto případě se jednalo o pouhé výjimky jedinců pop music minulých let, jako například Karel Gott, Helena Vondráčková. Ovšem stále se nejedná o zdroje, v nichž bychom našli konkrétní výsledky (procenta) o popularitě zpěváků a jejich písní z 2. poloviny 20. let mezi jednotlivými věkovými kategoriemi dnes.

V každém případě je bez pochyb, že díky hned několika zprostředkovatelům a možnostem v mnoha podobách tu písně zmíněných českých interpretů stále přetrvávají (a v některých případech máme štěstí i na samotného jejich interpreta).

V následujících řádcích se alespoň ve zkratce pokusíme nastínit pár příkladů, prostřednictvím koho nebo čeho – v jakých podobách – se dnes s populárními hity či jejich interprety minulého století setkáváme.

¹²³ Pop Story: Obchod a finance – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320004/>

4.1 Média – TV, tisk, rádio, internet

Již v minulém století měla média velký vliv a též podíl na popularitě jak samotných představitelů populární scény, tak jejich písní. Ten, kdo byl vidět, byl populární, to, co bylo slyšet, bylo hitem. Dnes tomu není jinak, ani v případě těch „starých dobrých pecek“, a na co se zkrátka vzpomíná, znovu ožívá.

Je pochopitelné, že některá média soustředí svou pozornost pouze na konkrétní věkovou kategorii posluchačů/diváků, a to zcela záměrně, a té upřednostňují to, co je daným jedincům nejbliž. Ovšem vedle nich jsou i taková, jež mají za cíl přilákat pozornost široké populace nezávisle na věku.

Na internetu dnes lze dohledat a vyčíst prakticky cokoli asi tak, jako čistě v tisku, především v tzv. „bulváru“. Co se týče rozhlasu, prostřednictvím jeho několika stanic nabízí mnohé žánry – od hudby vážné, dechovky po hudbu populární, avšak v tom rozdílu, zda tu aktuální současnou, nebo tu z let starších či obojí zároveň, a v tomto případě není mnohým cizí ani práce s *remixy* neboli znovu upravenými skladbami, novými aranžmá těchto známých hitů¹²⁴.

Také televizní stanice, a zejména pak ty komeční, se snaží přilákat co nejvíce diváků ke svým hudební, hudebně-zábavným pořadům, v nejlepším případě pro mladší i starší generaci dohromady. Těmto kritériím by už pár let jistě odpovídal hudební projekt TV Nova *Tvoje tvář má známý hlas*, což je česká verze zahraniční pěvecké reality show. Náplní pořadu je napodobení český i zahraničních pěveckých legend – nejen těch současných. V posledních letech bývá v každém ročníku zvykem věnovat alespoň jeden díl čistě českým/československým interpretům, mezi nimiž jsou i ti starších ročníků (včetně těch již zesnulých), kteří se díky inscenaci účastníků dostanou do povědomí mnohým z diváků, starším i mladším.

Za zmínku z dalších aktuálních hudebních projektů, věnujících se mimo jiné i hitům českých populárních interpretů minulého století, jistě stojí i *Staré pecky* českého moderátora a hlasatele rozhlasové stanice *Evropy 2*, Leoše Mareše. Během veřejných venkovních produkcí, ale i přímých online přenosů zazní hity jak současné, tak právě ty z let minulých českých i zahraničních populárních hvězd.

¹²⁴ Remix - ABZ.cz: slovník cizích slov. www.slovník-cizich-slov.cz [online]. Copyright © 2005-2021 [cit. 9. 5. 2021]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/remix>

A z let předchozích bychom rádi uvedli též hudební pořady, při nichž se svými hity vystoupili sami jejich interpreti, jako například *To byl náš hit*, *Jsou hvězdy, které nehasnou* nebo *Královny popu*.

Od března roku 2020 bylo též jako důsledek celosvětové pandemie covidu-19 zahájeno vysílání televizní stanice ČT3, která jakožto nostalgický kanál zprostředkovává několik let staré pořady, včetně těch s náplní českých populárních písní. Jmenujme alespoň *Diskotéka pro starší a pokročilé*, *Hitšaráda*, *Kolotoč melodií*, *Sejdeme se Na výsluní*, *To je šoubyznys* a mnoho dalších.

Na místě je však zmínit, že výběr projektů a náplní výše uvedených médií není koncipován na základě žebříčků sledovanosti či osobních sympatií. Jedná se o pouhý výčet toho, co je v posledních letech aktuálně v nabídce.

4.2 Muzikály

Již nějaký čas je u nás čím dál častějším trend sepsat muzikál, přesněji nějakou jeho dějovou linku, z písní nějakého českého interpreta z minulého století, jehož hity si mnozí zpívají dodnes, na což tvůrci sází. Obecně lze takto charakteristický muzikál pojmenovat jako *jukebox muzikál* neboli muzikál, jehož repertoár je složen spíše z populárních písní, nežli z písní původních.

4.2.1 Od muzikálů k hudebním filmům

Podíváme-li se na muzikál z historického hlediska u nás, už před pár desítkami let v oblasti populární hudby hraje v Česku důležitou roli muzikál a hudební film. „Prvním českým muzikálem uvedeným v Československu a vlastně i v Evropě je *Divotvorný hrnec* v úpravě Jiřího Voskovce a Jana Wericha, jehož premiéra proběhla v roce 1948, tedy rok po jeho uvedení v Americe. Šlo o jeden z nejúspěšnějších broadwayských muzikálů 40. let autorů Burtona Lanea, Edgara Yipa Harburga a Freda Saidyho. Z tvorby divadel malých forem lze do žánru

muzikál zařadit také hry Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra, např. *Člověk z půdy*, *Jonáš a tingl-tangl* nebo *Dobře placená procházka*.¹²⁵

Avšak budeme-li ještě konkrétnější, zjistíme, že na české jeviště vstoupil muzikál nenápadně a nanečisto už v roce 1928, když Oldřich Nový coby režisér i představitel hlavní mužské role uvedl hudební komedii *Ne, Ne Nanette* skladatele Vincenta Youmansa a libretistů Otto Harbacha a Franka Mandela. Jelikož ale u nás v té době žánr tohoto jména prozatím oficiálně neexistoval, musela česká scéna ještě dvě desetiletí počkat a čest prvenství byla přenechána zmíněnému Voskovcovi s Werichem.

V šedesátých letech se začal vedle muzikálu tvořit i hudební film a to tehdy, když Jiří Suchý přepracoval skutečný český muzikál, a je jen škoda, že *Kdyby tisíc klarinetů* není filmem barevným. Dalším příkladem pak jsou *Starci na chmelu* Vratislava Blažka, jehož námět byl původně psán pro divadlo. A z těch mlaších jsou známé *Šakalí léta*, *Rebelové* a další.

Nejúspěšnějším filmovým zpracováním muzikálu v letech sedmdesátých byla *Noc na Karlštejně*, jejíž nesmrtelné melodie složil Karel Svoboda.¹²⁶

Jinou kategorii začaly tvořit zpívané pohádky či filmy pro děti – *Šíleně smutná princezna*, *Ať žijí duchové*, *Přijela k nám pouť*...¹²⁷

A v letech osmdesátých už byl muzikál jako takový jednoznačně stálou součástí repertoáru českých divadel, ačkoli na světové dobové tituly si diváci museli ještě počkat do let devadesátých, kdy teprve nastal hlavní boom českého muzikálu (*Jesus Christ Superstar*, *Johanka z Arku*, *Dracula*, *Monte Christo*).¹²⁸

Co se samotného názvu týče, „*musical* – tedy muzikál v české transkripci – vznikl zkrácením z původního názvu *musical comedy*, tedy hudební komedie, čímž vůbec není řečeno, že libreto muzikálu nutně musí být komediální, tedy humorné, ba právě naopak: moderní muzikály se chutě pouštějí do témat

¹²⁵ KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019, s. 106. ISBN 978-80-261-0906-8.

¹²⁶ VANĚK, Jan J. *Muzikál v Čechách, aneb, Velký svět v malé zemi*. Praha: Knihcentrum, 1998, s. 18-25. ISBN 80-86054-67-5.

¹²⁷ KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019, s. 106. ISBN 978-80-261-0906-8.

¹²⁸ VANĚK, Jan J. *Muzikál v Čechách, aneb, Velký svět v malé zemi*. Praha: Knihcentrum, 1998, s. 26. ISBN 80-86054-67-5.

vážných, ožehavých, zásadních.“¹²⁹ Jan J. Vaněk ve své knize *Muzikál v Čechách aneb Velký svět v malé zemi* objasňuje tento pojem i svými vlastními slovy, a sice že „muzikál je americký vynález, jenž se zrodil na principech evropského divadla, které přetavil po svém, obohatil novými rytmy a jazzovými hudebními postupy – a vítězně se vydal na celosvětové tažení, přičemž starý kontinent coby svou pravlast dobyl zvláště velkolepě.“¹³⁰

4.2.2 České melodie minulého století v muzikálovém zpracování

Cílem těchto řádků ovšem není podat informace o vývoji muzikálu v Československu dodnes, nýbrž poukázat na skutečnost, že i prostřednictvím nichž lze „oprášit“ staré zapomenuté hity a dostat je do povědomí i té generaci, která s melodiemi minulého století přímo nevyrostala.

Příkladem takových muzikálů v posledních letech jsou například: muzikálová komedie *Mýdlový princ* z roku 2015 s libretem a režii Radka Balaše, jež je založena na písních Václava Neckáře, miláčka dívek a žen především v 60. letech minulého století a jednoho z trojice populárních Golden Kids.

Tímto se dostáváme k další člence zmíněného tria, a to ke „slavici“ Heleně Vondráčkové, která se též dočkala dějového zpracování jejich nezapomenutelných písní pod názvem *Kvítek Mandragory* z roku 2019.

Ze starších uvedených muzikálů pak získaly mnoho ohlasů *Děti ráje* aneb muzikálové zpracování hitů „krále českých diskoték“ Michala Davida, dále muzikálové zpracování písní několikanásobného českého slavíka Karla Gotta – *Čas růží* z roku 2017, a stejně tak muzikál Lucie Bílé – *Láska je láska* z roku 2005.

Nově očekávaným je muzikál *Láska nebeská*, jenž bude obsažen hity Waldemara Matušky.

¹²⁹ VANĚK, Jan J. *Muzikál v Čechách, aneb, Velký svět v malé zemi*. Praha: Knihcentrum, 1998, s. 14. ISBN 80-86054-67-5.

¹³⁰ VANĚK, Jan J. *Muzikál v Čechách, aneb, Velký svět v malé zemi*. Praha: Knihcentrum, 1998, s. 6. ISBN 80-86054-67-5.

4.3 Revival

Dalším oblíbeným fenoménem nejen u nás je *revival* neboli *revival bands*. Dle *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby* se tento výraz v širším významu užívá „pro každou novou vlnu zájmu o starší stylové fáze jazzu i moderní populární hudby.“¹³¹ V hudební terminologii pak hovoříme o označení specifické hudební formace hrající jednoduše řečeno vypůjčený repertoár.

4.3.1 České revivaly a zahraniční tribute bands

Nejen u nás, ale i v zahraniční zkratka ne každý má možnost zúčastnit se produkce oblíbeného interpreta či kapely, často i z důvodu finanční nákladnosti. Díky ztvárnění revivalů se tak fanoušci svým idolům a oblíbencům alespoň trochu přiblíží, díky nim mnohé melodie opět ožijí a především se dostanou i mezi ty nejmladší nezasvěcené generace.

Rozdíl mezi tuzemskými revivaly a těmi za hranicemi našeho státu je ten, že v zahraničí jsou především *tribute bands* kapel již „mrtvých“ – Queen, ABBA nebo Beatles. Zato čeští hudebníci uskutečňují revivaly i interpretů a kapel stále umělecky činných, a tím se od ostatních Česká republika značně liší.

A které jsou u nás nejpopulárnější? „V Česku je hodně populární tvrdá muzika. Z toho vychází vášeň Čechů pro Kabáty, kteří jsou jakýmsi symbolem českého rocku. Odpovídá tomu i zájem muzikantů, kdy existuje zhruba 30 různých revivalů Kabátů. Druhým pomyslným vrcholem české hudby je pak populární muzika, kterou pro nás představuje právě Michal David,“¹³² komentuje v rozhovoru režisér Šimon Šafránek natočeného dokumentu pro Českou televizi z roku 2016, „Země revivalů“.

¹³¹ MATZNER, Antonín. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 1, Část věcná. Vyd. 2., dopl. Praha, 1983.

¹³² VONDRÁŽKA, Prokop. Česko je země revivalů. Jsme racionální národ, proto nám stačí náhražky kapel, říká filmař. *Magazin.aktualne.cz* [online]. Praha: Aktuálně.cz, 2016 [cit. 30. 4. 2021]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/cesko-je-zeme-revivalu-jsme/r~24cc869c9b4511e687f70025900fea04/>

4.3.2 Revivaly českých legendárních interpretů a kapel

Ani rocková skupina Kabát ani „hit-maker“ Michal David nejsou jediní umělci, které se někdo rozhodl ztvárnit, co nejvíce je napodobit. Dalšími revivaly hvězd především minulého století jsou například Karel Gott Cover Band, Dalibor Janda Revival, Walda Gang revival, Jiří Schelinger Revival či Revival České zpěvačky, interpretující písně Heleny Vondráčkové, Evy Pilarové a Marie Rottrové. Z kapel pak Lucie Revival, Katapult Revival či například revival Kroků Františka Janečka pod velice netradičním názvem seskupení – Broky Františka Kanečka – a mnoho dalších.

4.4 Repertoár veřejných a soukromých událostí, produkcí, oslav

V neposlední řadě nás melodie minulých let doprovází při veřejných i soukromých událostech. Organizace hudební složky těchto příležitostí je pochopitelně věc zcela individuální, a to dle generačních skupin zúčastněných. Při veřejných akcích musí pořadatel brát zřetel na oslovení každé věkové kategorie, a taktéž výběr písní přizpůsobuje konkrétní příležitosti. Naopak při akcích soukromých je volba repertoáru více subjektivní a skrovný – v tom případě hity minulého století buďto zaznít mají, nebo nikoli.

Stejně tak si tyto melodie dnes často nechávají aranžovat mnohé orchestry dle svého instrumentáře, a to z důvodu nabídky vícero žánrů svým posluchačům a oslovení nejedné generace. Řeč je o dechových hudbách, orchestrech, jazz bandů...

Stále však mezi námi zůstávají i samotní představitelé české populární scény, jíž byli krály/královnami zejména v letech minulých. Mnozí se i po letech řídí heslem, že „věk je jen číslo“ a své řemeslo ještě stále na hřebík nepověsili. Příznivci těchto legend se tak i dnes mohou těšit na jejich vlastní produkce či spolupráce se současnými umělci, kterých si ale o to víc věrní posluchači váží.

II. Výzkumná část

5 Výzkum

V kapitolách teoretické části jsme si v první řadě především objasnili, co termín *populární hudba* vlastně znamená a též jaké hudební žánry představuje (viz kapitola 2). Následně jsme si nastínili vývoj primárně české populární scény, a to konkrétně v letech 1960-1989 z důvodu zaměření práce na toto období – jaký vliv měla politická situace na hudební umění a jaká vznikala tvorba interpretů oficiálního a neoficiálního hudebního proudu (viz kapitola 3). Ve čtvrté a páté kapitole jsme se, ačkoli s odstupem let, věnovali téměř totožnému tématu, a sice popularitě českých populárních interpretů a jejich písní – prostřednictvím čeho lze i dnes zpětně zmapovat úspěšnost českých zpěváků a jejich melodií z let minulých, a naopak v jakých podobách či v rámci jakých možností se s těmito legendami a jejich šlágry setkávají generace dnes.

5.1 Výzkumné šetření

Problém však nastává v situaci, položíme-li si následující myšlenku: v minulém století byly zmíněné české populární hvězdy spolu s jejich ikonickými melodiemi aktuálními, generace let minulých je jakožto současníci své idoly pochopitelně poslouchaly, vyhledávaly, a že se v případě dotyčných vsutku jednalo o popularitu, lze zpětně doložit výsledky mnoha anket, žebříčků hitparád (rozhlasových i televizních) či čísla prodaných desek hitů, nebo též obecně interpreta. Dnes ve 21. století o těchto osobnostech a písních z nějakého důvodu víme, ať už více či méně, zároveň však s odstupem času posloucháme a vyhledáváme taktéž současné interprety, kapely. Jsou přesto české populární písně minulého století spolu s jejich interprety stále populárními? A pokud ano, tak pro které generace? Z jakého důvodu tuto „hudební epochu“ vyhledáváme i dnes a v jakých podobách? A právě tomuto jsme se rozhodli věnovat pozornost ve výzkumném šetření.

Uvedené myšlenky a nejasnosti se pokusíme objasnit v této výzkumné části práce, pro jejíž průzkum jsme zvolili metodu dotazníku – ten jsme efektivně rozdělili na dvě části: teoretickou a praktickou – poslechovou, jež nám poslouží jako podklad pro tvrzení jednotlivců z části teoretické.

V následujících podkapitolách budou stanoveny výzkumné cíle a hypotézy, představíme si výzkumný vzorek a metody potřebné k realizaci výzkumu. Poté v podkapitole *Interpretace a analýza dotazníkového šetření* popíšeme celý průběh výzkumného šetření, na jehož základě budou vyhodnoceny a též okomentovány výzkumné metody. Výzkumnou část uzavře *Celkové shrnutí výzkumné části*.

5.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem průzkumu a práce celkově bylo zmapovat popularitu české populární hudby minulého století mezi generacemi dnes.

Dílními cíli pak bylo zjistit, jaký vztah k české populární hudbě minulého století obecně mají jednotlivé věkové kategorie dnes, zda tyto generace mají nyní s odstupem času ponětí o poslání a událostech okolo české populární hudby minulého století, dále v jakých podobách a při jakých příležitostech jednotlivé ročníky dnes vyhledávají české populární písně či jejich interprety minulého století, a nakonec hity kterých let jsou jednotlivým věkovým kategoriím dnes bližší.

5.3 Výzkumné hypotézy

Na základě výše uvedených cílů výzkumu jsme si stanovili následující hypotézy, které posléze za pomoci dotazníkového šetření buďto verifikujeme či vyvrátíme.

- **Hypotéza č. 1:** Respondenti narození v letech 60., 70., 80. a 90. českou populární hudbu minulého století záměrně vyhledávají jakožto oblíbený repertoár, respondenti narození v letech 2000-2010 takovou hudbu nevyhledávají.

- **Hypotéza č. 2:** Respondenti narozeni v 60., 70. a 80. letech budou znát úlohu (poslání) českých populárních písní v minulém století, zato generace mladší nikoli.
- **Hypotéza č. 3:** Respondenti generace 60., 70., 80. a 90. uvedou jako zakázaného interpreta české pop-music minulého století po československé okupaci vojsky varšavské smlouvy minimálně Martu Kubišovou, respondenti narozeni v letech 2000-2010 nebudou mít ponětí o zakázaných interpretech české populární scény po roce 1969.
- **Hypotéza č. 4:** Respondenti se dnes s českými populárními písněmi minulého století nejčastěji setkávají prostřednictvím médií, a stejně tak při veřejných či soukromých událostech.
- **Hypotéza č. 5:** Respondenty 60., 70., 80. a 90. let více zaujme fenomén českých muzikálů s repertoárem české pop-music minulého století, než fenomén českých revivalů. A nejmladší respondenti, již se narodili v letech 2000-2010, nebudou jevit zájem ani o jeden z fenoménů.
- **Hypotéza č. 6:** Respondentům narozeným v letech 1960-69 budou nejbližší hity z let 60., respondentům generace 70. let budou nejbližší hity z let 70., a respondentům narozených v letech 80. a 90. budou nejbližší hity z 80. let. Respondentům narozených v letech 2000-2010 nebudou hity z třech zmíněných desetiletí blízké vůbec.

5.4 Výzkumná metoda sběru a zpracování dat

Pro sběr informací jsme si vybrali metodu dotazníku, která nám umožní kvalitativní průzkum. Pro naše potřeby stačila forma anonymního dotazníku. Jediné osobnější údaje respondentů bylo zařazení se do věkové kategorie svého dle desetiletí, v němž se narodili (1960-1969, 1970-1979, 1980-1989, 1990-1999,

2000-2010). I pro větší pohodlí respondentů byl dotazník realizován online, a to prostřednictvím internetové stránky *Survio.com*¹³³.

Náš dotazník tvořilo 21 otázek, a to převážně uzavřených, ale též polootevřených. Z celkového počtu otázek bylo 18 součástí teoretické části dotazníku, a zbylé 3 části praktické – poslechové. Tvorba těchto otázek byla v souladu s předem prostudovanou odbornou literaturou.¹³⁴

Pro jednotlivé odpovědi byli respondenti již v úvodním slovu dotazníku požádáni, aby pro jeho vyplňování nevyhledávali informace na internetu, neboť jejich momentální či přirozená nevědomost o faktech k tématu dotazníku pomůže nám k vědomosti o generačních proměnách a rozdílech obecně, co se odvíjí české populární hudby minulého století týče.

Po ukončení sběru odpovědí se webová stránka *Survio.com* sama postará o celkové zpracování dat do grafů a tabulek, jež si my následně dle potřeby sami dopracujeme či přepracujeme.

5.5 Výzkumný vzorek

Za výzkumný vzorek jsme pro účely šetření oslovili širokou veřejnost, rozenou v letech 1960-2010. Pro šíření dotazníku mezi těmito generacemi respondentů jsme zvolili sociální sítě, *Facebook.com* a *Instagram.com*, a též možnost zaslání odkazu dotazníku e-mailovými adresami, a to z důvodu většího počtu oslovení respondentů a též zajištění diverzity mezi nimi. Pro ročníky respondentů narozených v letech 2000-2010 jsme navíc oslovili žáky 8. a 9. ročníku ZŠ Želatovské v Přerově, jimž byl náš dotazník předán v rámci výuky

¹³³ *Survio.com* je webová stránka, která umožňuje jejím návštěvníkům velmi snadno, rychle, a především zdarma vytvořit online dotazník. Pro jednodušší tvorbu dotazníku obsahuje několik předpřipravených vzorů a šablon. Získaná data se automaticky zpracovávají do tabulek, grafů a PDF reportů, se kterými může uživatel ihned pracovat. Stránka oficiálně funguje od dubna roku 2012. <https://www.survio.com/cs/o-nas>. *Survio.com: O nás* [online]. Brno: *Survio*, ©2012-2021 [cit. 5. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.survio.com/cs/o-nas>

¹³⁴ VÁŇOVÁ, Hana a SKOPAL, Jiří. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. 3., aktualizované vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 162 stran. Učební texty Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-246-3621-4.

Hudební výchovy. Přesto jejich účast v našem dotazníkovém šetření zůstala zcela dobrovolná, stejně jako pro všechny ostatní oslovené.

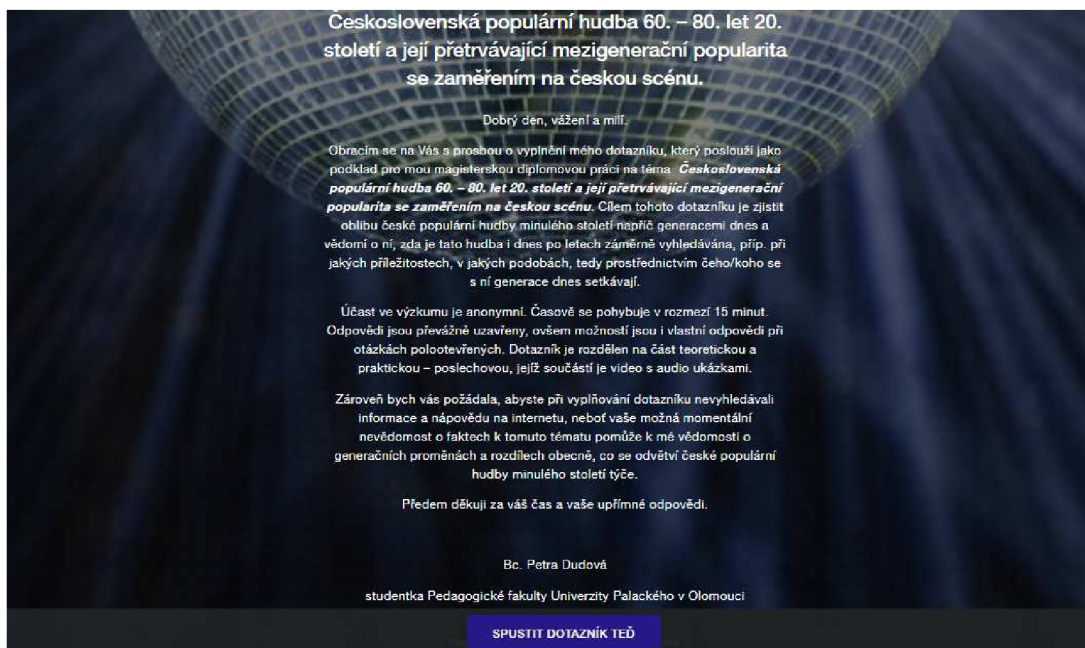
5.6 Časové rozložení výzkumu

Prvním podstatným krokem pro samotný dotazník bylo jeho sestavení – vytyčit si předmět šetření, stanovit si výzkumný cíl a jeho cíle dílčí, stejně tak si promyslet a formulovat hypotézy, vymežit výzkumný vzorek. Teprve poté jsme byli schopni rozhodnout, která výzkumná metoda bude pro celkové šetření nejvhodnější.

Vzhledem k rozsáhlosti a náročnosti dotazníku, jenž obsahoval část teoretickou a praktickou – poslechovou, se délka dotazníku odhadovala na cca 15-20 min. Tento časový limit byl však zcela individuální – záleželo na jednotlivých respondentech, jak svědomitě přistupovali k oběma částem dotazníku, především pak k té poslechové.

Po finálním sestavení dotazníku následovala fáze šetření, pro něž jsme si stanovili časové rozmezí 4 týdnů, během něž jsme získávali odpovědi respondentů – od 20. dubna 2021 do 18. května 2021.

Po ukončení sběru odpovědí respondentů, kdy jeho celkový počet byl 375, následovalo vygenerování zpracování těchto dat do jednotlivých tabulek a grafů prostřednictvím již uvedené internetové stránky *Survio.com* (některé podoby tabulek jsme si pro své potřeby sestavili sami), potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz a v závěru celkové zhodnocení celého dotazníkového šetření.

Příloha č. 1: Úvodní slovo dotazníku – ukázka (vlastní zdroj)

5.7 Interpretace a analýza dotazníkového šetření

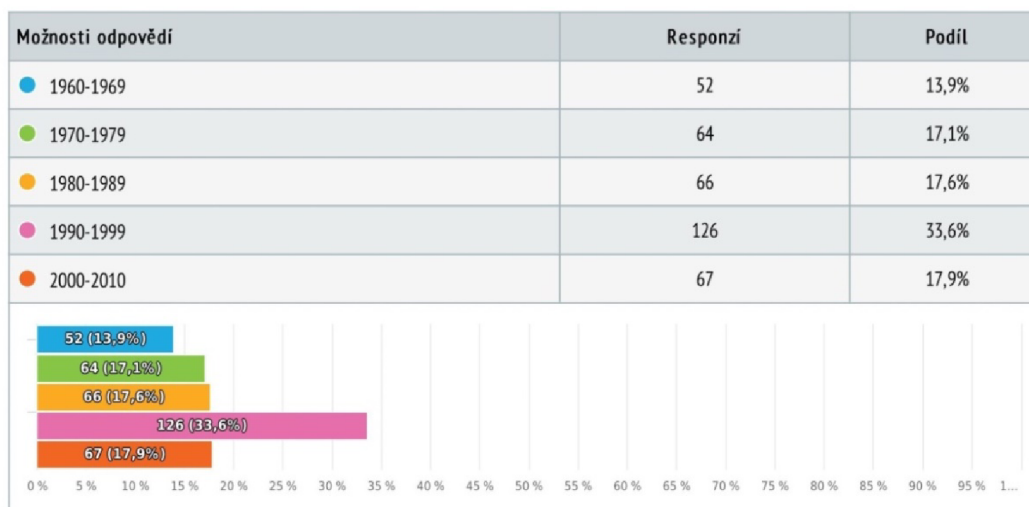
Jak už bylo výše uvedeno, dotazníku se zúčastnilo celkem 375 respondentů, což byl ke zpracování našeho kvantitativního výzkumu vcelku dostačující počet.

5.7.1 Teoretická část dotazníku

Pro náš výzkum nebylo podstatné znát pohlaví či bližší osobní údaje respondentů, nicméně klíčovým byl jejich rok narození, což bylo první poskytnutí informace každého z účastníků dotazníku, tedy otázka č. 1. V následujícím grafu lze zpozorovat převahu respondentů narozených v letech 1990-1999 a 2000-2010. Jedním z důvodů této hojné účasti je fakt, kolik času, především toho volného, tyto generace tráví na sociálních sítích či počítačích obecně, na rozdíl od zbylých ročníků.

1 Narodil(a) ses:

Výběr z možností, zodpovězeno 375 x, nezodpovězeno 0 x

Graf č. 1: Rok narození respondentů

Rovněž nepostradatelnou informací od respondentů pro nás v teoretické části dotazníku byla, *jaký mají vztah k české populární hudbě minulého století* (otázka č. 2).

Nejčastější odpovědí, a to u generací rozených v 60., 70., 80. a 90. letech, bylo, že takovou hudbu respondenti „mají rádi, poslouchají ji a taktéž ji vyhledávají“. Z 375 respondentů (100%) tak tento postoj zastává 47,7%.

Rozdíl pozorujeme u generace respondentů narozených v letech 2000-2010, kdy na tuto otázku převahuje odpověď, že jim „tato hudba nevádí, poslechnou si ji, ale sami od sebe ji už nevyhledávají“. Myslíme si, že důvodem jejich nezaujatosti či nenáročnosti je zvyklost této generace přijmout, co hudební svět a obecně služby zrovna nabízí, kdežto generace starší jsou přeci jen ještě stále náročnějšími a vybíravějšími ročníky a jen tak něčím se nenechají zlákat. Stejně tak dostupnost hudby dnes je též přístupnější oproti letům dřívějším, kdy nebyl internet a možnost okamžitého stahování. Tuto generační rozdílnost jsme znázornili v následující tabulce:

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Mám ji rád(a), poslouchám ji, vyhledávám ji.	67,3%	62,5%	51,5%	46,0%	17,9%
Nevadí mi, poslechnu si ji, ale nevyhledávám ji.	30,8%	32,8%	39,4%	44,4%	53,7%
Je mi jedno, co poslouchám.	1,9%	0,0%	6,1%	2,4%	11,9%
Nemám ji rád(a), nevyhledávám ji.	0,0%	4,7%	3,0%	7,1%	14,9%
Nevím, co populární hudba je a jak bych ji od jiných žánrů rozeznal(a).	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%

Tabulka č. 30: Vztah jednotlivých generací (1960-2010) k české populární hudbě minulého století

Uvedeným výsledkům odpovídaly odpovědi na dotaz (otázka č. 6) nad *pocity respondentů při poslechu českých populárních písní minulého století*. Generace narozené v letech 1960-1999 se nejčastěji „hlásily“ k „pocitům radosti, nadšení a výjimečného dojmání se“. Zato respondentům rozeným v letech 2000-2010 byly opět nejbližší „neutrální pocity, kdy si dané písně zkrátka poslechnou a nijak je při tom neprožívají“.

K těmto informacím se vztahovala i otázka č. 5, *proč se respondentům české populární písně minulého století líbí*. Naprosto shodně se respondenti všech zúčastněných ročníků shodli, že „důvodem jejich obliby je prostý zvyk“ – jinak řečeno, je to klasika, která se poslouchá z generace na generaci, a tak si ji i naši zúčastnění dotazníku ze zvyku poslechnou jako každou jinou, kterou mají rádi.

Někteří svou oblibu vůči těmto písním podtrhli i vlastními komentáři, jako:

- *Ty dobré jsou léty ověřené, na ty špatné se zapomenulo.*
- *Baví mě, někdy je s těmito písněmi i legrace.*

- *Jsou super (i na uklízení). Zásadně mi dodají potřebnou kuráž. Navíc si je díky češtině snáz zazpívám + jsou z pravidla tuze chytlavé.*
- *Hudba zejména kolem divadla Semafor a před rokem 1968 je stále výjimečná.*

Druhou nejčastější zvolenou variantou odpovědi k téže otázce, avšak už u generací 60., 70., 80. a 90. let, byla odpověď, že „tyto české populární písně minulého století mají své kouzlo, originalitu, které dnes v málokteré písni z nynější doby vnímají“.

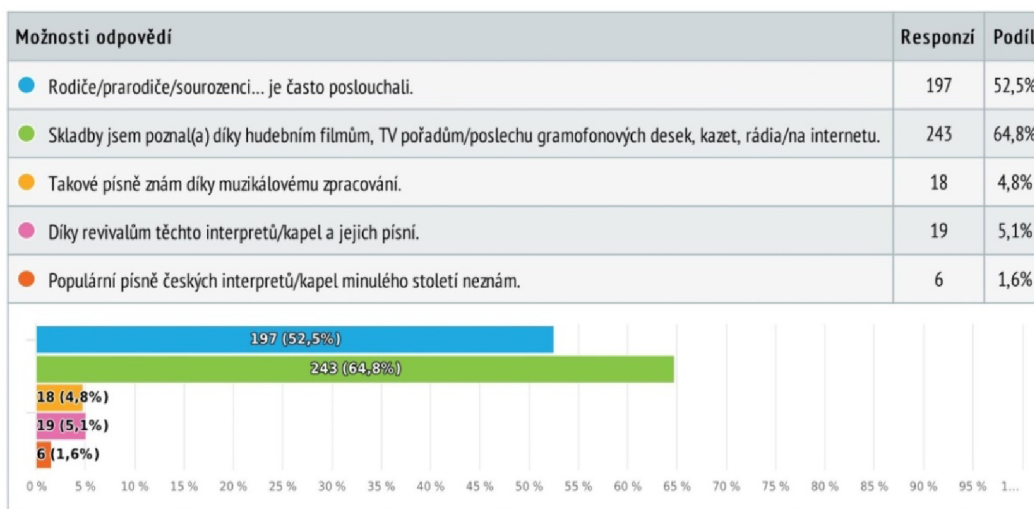
Zato u respondentů rozených v letech 2000-2010 byla druhou nejčastější odpovědí, že nijak „poslech těchto písní neprožívají, ovšem nevadí jim“. Což koneckonců odpovídá i výsledkům tabulky č. 30.

Pouhých 17 jedinců, již se narodili v letech 1990-2010, z celkových 375 zúčastněných zvolili variantu, že „tyto písně se jim nelíbí a přednost dávají písním své generace“ – tato odpověď se u starších ročníků neobjevila. Pravděpodobně právě skrz důvody, které objasňuje výše uvedená, druhá nejčastější varianta odpovědi. Ročníky mladší se dnes zkrátka soustředí na novinky a aktuální songy, ať už jsou harmonicky jakkoli zajímavé či nenáročné, jsou prostě „cool“.

Dále nás zajímalo, *prostřednictvím koho nebo čeho přišli respondenti k písním českých populárních interpretů/kapel minulého století* (otázka č. 3). Nejčastějšími byly varianty odpovědi, kdy „tyto skladby respondenti poznali díky hudebním filmům, TV pořadům/poslechu gramofonových desek, kazet, rádia či na internetu“, což mnohé vypovídá o moci a vlivu médiích tehdy a pochopitelně i dnes, a následně volili možnost odpovědi, že „české hity minulého století poslouchali rodiče/prarodiče/sourozenci našich respondentů“ – pochopitelně, vždyť i dnes většina poslouchá, co je nového dnes, a tím je automaticky často ovlivněno i blízké okolí posluchačů.

3 Jak jsi k písním českých populárních interpretů/kapel minulého století přišel?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 375 x, nezodpovězeno 0 x

Graf č. 2: Prostřednictvím koho nebo čeho přišly jednotlivé generace k českým populárním písním minulého století

Důvodem informačního dotazu č. 4 k respondentům, a sice zda *české populární písně minulého století poprvé slyšeli buďto a) převážně při produkci interpretů/kapely těchto písní* (když ještě žili, či působili/žijí stále) *nebo b) převážně až po smrti jejich interpretů/rozpadu kapel* (díky prezentování písní někým jiným), bylo poukázat na fakt, že většina těchto českých legend minulého století je stále mezi námi, navíc jsou natolik vitální, že bývají součástí produkcí dodnes, ať už svých vlastních či jako hosté. I proto se většina respondentů (rozených v letech 1960-1999) ztotožnila s odpovědí *a*).

Přesto jsme ale i zde zpozorovali generační rozdílnost, a sice opět u respondentů rozených v letech 2000-2010, kdy je převaha odpovědi *b*) dominantnější oproti generacím předchozím, ačkoli i u těch vidíme v rámci této druhé varianty odpovědi nárůst procent s odstupem jednotlivých desetiletí.

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
České populární písně minulého století jsem poprvé slyšel(a) převážně až po smrti jejich interpretů/rozpadu kapel, a to díky prezentování písní někým jiným.	0,0%	1,6%	10,6%	29,4%	50,7%

Tabulka č. 31: První kontakt s českou populární hudbou minulého století po smrti či konci produkce jejích interpretů/po rozpadu kapel

Na tuto otázku navazuje též naše myšlenka (otázka č. 10), *z jakého důvodu si naši respondenti myslí, že se tyto staré hity stále hrají a vyhledávají?* A zcela logicky, dle předchozích výsledků, jsme se dočkali dvou nejčastějších odpovědí u všech oslovených generací:

- stále žije generace, která takové písně ráda poslouchá a vyhledává, a i díky ní jsou tyto šlágry známy dodnes (zvyk)
- jsou to hity, jejichž interpreti byli/jsou legendami, kterých už dnes mezi nynějšími není (výjimečnost)

K těmto názorům se vázaly i dodatečné komentáře respondentů – níže jsme uvedli některé z nich:

- *Každý člověk si utváří hudební návyk cca „v pubertě“, a proto se to tato hudba bude kaskádově, tedy věkově táhnout dále.*
- *Většina lidí snad ani jinou hudbu nezná, a to pro svůj nezájem – princip stádnosti.*
- *Tyto písně, jež máme na mysli, vyjadřovaly skutečné pocity.*
- *Některé písně z té doby byly a jsou jednoduše nadčasové.*

Následovala část, stále patřící do odvětví teoretického našeho dotazníku, kdy jsme zjišťovali vědomí našich respondentů o situaci, především té politické, jež byla pevně spjata s populární scénou minulého století.

Začali jsme základní otázkou (č. 7), jež zněla: *Která z možností Ti připadá nejpravděpodobnější, jestliže by ses měl(a) vyjádřit k úloze (poslání) českých populárních písní v minulém století (1960-1989)?* Správnou odpověď jsme zformulovali do varianty odpovědi, znějící: „Populární hudba byla svého času komerční záležitostí (reklama, propagace) a později byla ‚nejvíce v kurzu‘, co se týče hudby k tanci“. Zmíněnou reklamou a propagací jsme měli na mysli podporu a ztotožnění se socialistickým režimem, čemuž odpovídala oficiální hudební scéna, jejíž písně v té době zněly asi nejvíce.

Právě k tomuto bodu se váže i naše hypotéza č. 2, ale té se budeme věnovat až v následující podkapitole. Nyní si však zveřejníme výsledky odpovědí, tedy vědomí našich zúčastněných dotazníku o situaci české populární scény v minulých letech:

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Populární hudba byla jediný žánr, který zde u nás byl (byli jsme umělecky chudí).	32,7%	35,9%	16,7%	10,3%	9,0%
Populární hudba byla svého času komerční záležitostí (reklama, propagace...) a později byla nejvíce v kurzu, co se týče hudby k tanci.	42,3%	39,1%	43,9%	46,0%	23,9%
Populární hudbu směl prezentovat kdokoli, kdo chtěl, proto jí je z minulého století tolik.	5,8%	4,7%	6,1%	7,9%	13,4%
Jejich důvod existence neznám, ale písně a samotné jejich interprety ano.	19,2%	20,3%	33,3%	32,5%	43,3%
Neznám populární hudbu minulého století, stejně jako důvod jejich existence.	0,0%	0,0%	0,0%	3,2%	10,4%

Tabulka č. 32: Vědomí respondentů o dějinných událostech spjatých s českou pop-music minulého století

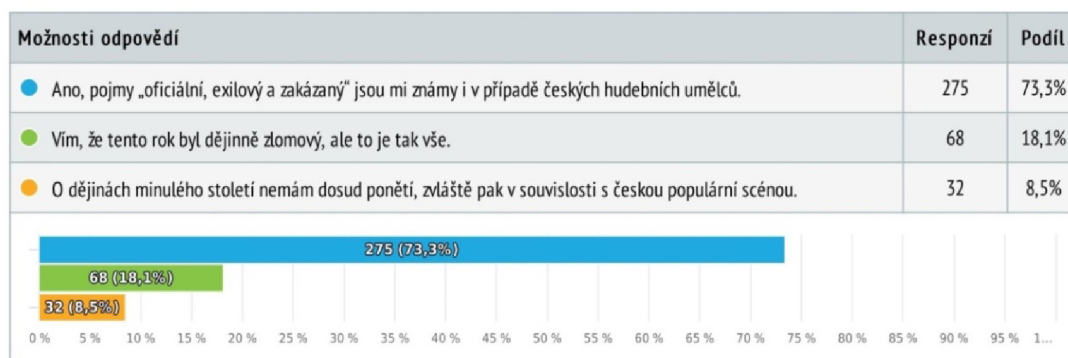
Uvedeným výsledkům bychom se rádi vyjádřili. Přestože generace narozené v letech 1960-1999 zvolily naši správnou variantu odpovědi, podobně blízka jim byla i varianta druhá. V případě ročníků 1960-1979 se jednalo o odpověď pojednávající o „populární hudbě minulého století jako o tehdy jediném žánru u nás“, v případě ročníků 1980-1999 se jednalo zase o variantu odpovědi, kdy „pravý důvod takových písní, jež vznikaly a o nichž je řeč, neznají“, a proto soudíme, že u generace respondentů rozených v 80. a 90. letech se nachází již více jedinců, kteří se v těchto dějinných převratech, týkajících se české pop music neorientují dostatečně, neboť oni sami si situaci, obzvláště pak tu politickou, v níž vyrůstali, neuvědomovali a možná stále neuvědomují. S takovou reakcí k dějinnému tématu se nejčastěji ztotožňovali též respondenti narozeni v letech 2000-2010 – dle našich očekávání. A na rozdíl od předchozích generací, zde pozorujeme výrazně vyšší procento vzhledem k nevědomosti o české populární hudbě minulého století obecně.

Tuto zpětnou vazbu respondentů u otázky č. 7 jsme si ověřili dalším dotazem (otázkou č. 8), zda *něco vědí o situaci českých zpěváků a kapel po roce 1969*. Tady jsme už tušili, že by se většina zúčastněných mohla orientovat minimálně díky získaným vědomostem při základním vzdělávání. Někteří tak možná čerpali z obecných poznatků o jiných umělcích, jako např. o spisovatelích, kdy i oni sami se potýkali s oficiální, samizdatovou či exilovou tvorbou právě díky tehdejší ideologii.

Ukázalo se, že všichni respondenti si jsou vědomi toho, že rok 1969 (pochopitelně již s rokem 1968) byl dějinně zlomový, což pro nás bylo pozitivním zjištěním. Přesto se ale respondenti narozeni v 60., 70., 80. a 90. letech v historii těchto let orientují konkrétněji, oproti nejmladším zúčastněným dotazovaným.

8 Víš něco o situaci českých zpěváků a kapel po roce 1969?

Výběr z možností, zodpovězeno 375 x, nezodpovězeno 0 x

Graf č. 3: Znalost respondentů (všech generací dohromady) o situaci českých umělců po roce 1969

Překvapující pro nás však byly výsledky v otázce č. 9, kdy jsme po našich respondentech chtěli ještě bližší odpovědi, a to na dotaz: *znáš alespoň jednoho českého interpreta/kapelu, jimž bylo po roce 1969 jejich působení „omezeno“?*

Třebaže v předchozích otázkách většina respondentů rozených v letech 90. patřila k těm, již jsou o dějinných událostech, a zvláště pak ve spojitosti s českou pop music, dobře obeznámeni, tentokrát se vyšší procento pohybovalo u odpovědi – „Neznám, ale o situaci, která byla, vím“. Což je pro nás matoucí, neboť jestliže někdo ví patřičné informace o situaci českých zpěváků a kapel po roce 1969, neměl by snad znát alespoň pár zástupců každého z hudebních proudů? Že takových výsledků dosáhly i ročníky 2000-2010, nás již z výsledků předchozích dat nepřekvapuje. Bližší představu nám přiblíží následující tabulka č. 33:

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Znám, a sice:	78,8%	79,7%	66,7%	46,5%	10,4%
Neznám, ale o situaci, která byla, vím.	19,2%	20,3%	33,3%	52,0%	83,6%
Proč by měl někdo někoho omezovat v jeho tvorbě a uměleckém prezentování se?	1,9%	0,0%	0,0%	1,5%	6,0%

Tabulka č. 33: Zakázaní čeští interpreti a kapely po roce 1969 a jejich znalost respondentů

Příjemným zjištěním však zůstává fakt, že v každé z oslovených generací se našli tací, kterým v tomto případě nejsou cizí Marta Kubišová, Karel Kryl, ani The Plastic People of The Universe (u starších generací se často objevoval i Waldemar Matuška, Yvonne Přenosilová, Jaroslav Hutka, Petr Novák nebo legendární trio Golden Kids).

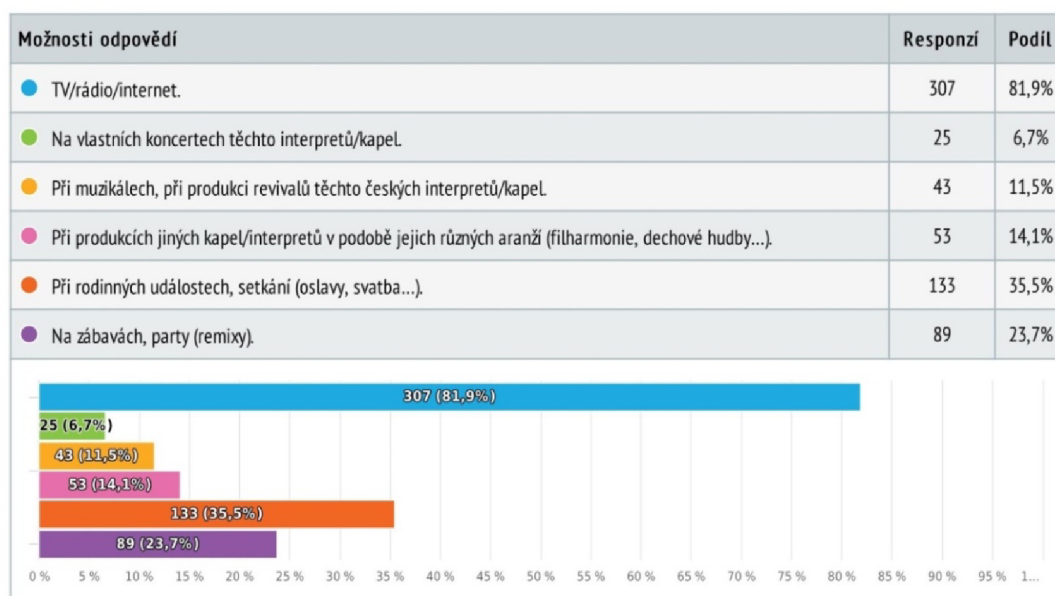
Pro naše výzkumné šetření bylo též důležité zjistit, *v jakých podobách a situacích se generace dnes s českými hity minulých let setkávají, pokud tedy vůbec* (otázka č. 11). Nejčastějším prostředkem pro přístup k těmto hitům či samotným jejich interpretům mezi všemi zúčastněnými generacemi byly ve výsledku zvoleny veřejná média – televize, rozhlas i internet. To jen poukazuje na skutečnost, že tato média měla a stále mají vliv na všeobecnou popularitu osobností. Jako další dosti častá možnost přístupu k melodiím 60., 70. a 80. let dnes se, mimo jiné, prokázaly soukromé události – rodinná setkání, oslavy, svatby... Důvodem může být střet generací při těchto příležitostech, kdy si každá ráda poslechne to, co jí bylo a je nejbližší, což dále může pozitivně i negativně ovlivňovat hudební vkus dalších přítomných, především ročníkově mladší. Takový vliv ovšem dle našich výsledků a zpětné vazby respondentů nesou i události veřejné – zábavy, party – což je další úkaz snahy oslovit při takovýchto akcích co nejširší veřejnost.

Nejméně častou zvolenou možností byla možnost vlastních koncertů těchto interpretů/kapel – snad proto, že mnozí z těchto umělců (především ti starších ročníků) se již svému řemeslu zkrátka nevěnují, a když, tak ojediněle, někteří už ani nejsou mezi námi.

Souhrnné výsledky k této otázce tak ukazují jasně (viz následující graf).

11 Kde se s českými populárními písněmi z minulého století dnes nejčastěji „setkáváš“?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 375 x, nezodpovězeno 0 x

Graf č. 4: Přístupnost českých interpretů/kapel minulých let mezi generacemi dnes

Jak již bylo zmíněno a prokázáno, nejlivnějšími pro popularitu, v našem případě českých populárních písní minulého století, stále zůstávají média. Nás ale dále zajímalo, ***jak si mezi generacemi vedou fenomény, jako jsou český revival a český muzikál.*** Podstatnou roli zde hrálo slovo „český“, což se také odrazilo ve výsledcích otázek č. 12, 13, 14 a č. 15.

- **k českým revivalům:**

Ačkoli se mnoho hudebníků na profesionální či poloprofesionální úrovni snaží o jak hlasovou, tak charakterovou nápodobu s celkovou vizáží českých legend, pro respondenty narozené v letech 1970-2010 to zkrátka není nic, co by stálo za jejich pozornost a čas. Ani pro ročníky 60. let, třebaže z 100% zúčastněných v této věkové kategorii se 40,4% hlásilo k variantě odpovědi, že „produkce revivalů českých interpretů/kapel vyhledávají, a za tuto možnost jsou rádi, neboť alespoň takto se oblíbeným legendám mohou přiblížit a jejich hity slyšet tzv. na živo“. Dalších 34,6% již tento názor nezastává a naopak je „tento fenomén neoslovil“.

Z celkových 375 respondentů (100%) se našlo i pár jedinců – 17 (4,5%), kteří „revival obecně vnímají jako zesměšňování a slabou imitaci zlatého originálu“. Pro přehlednost popularity českého revivalu mezi jednotlivými zúčastněnými generacemi uvádíme tabulku níže:

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Vyhledávám české revivaly.	40,4%	29,7%	27,3%	14,3%	23,9%
Raději si zaplatím koncert „originálu“, je-li možnost.	21,2%	20,3%	10,6%	23,0%	11,9%
Nevyhledávám české revivaly.	34,6%	45,3%	57,6%	55,6%	64,2%
Fenomén revival vnímám jako zesměšňování legendárních umělců.	3,8%	4,7%	4,5%	7,1%	0,0%

Tabulka č. 34: Popularita českých revivalů mezi jednotlivými generacemi

Při vzpomínce (otázka č. 13) nad českými revivaly nejčastěji zazněla jména jako skupina Kabát, Karel Gott Revival, revival Michala Davida, revival Heleny Vondráčkové, Schelinger revival, Katapult revival, Olympic Revival Band, Walda Gang, Ivan Mládek Illegal Band, a to u jedinců všech oslovených generací, jež tvořily z celkového počtu pouhých 26,7%. Nicméně 64,5% ze všech zúčastněných respondentů uvedlo, že „vědí, co je revival, ale ve spojitosti s českými hudebníky žádný takový neznají“. Zbýlých 8,8% uvedlo, že „nevědí, co revival je“.

- **k českým muzikálům:**

Podobné ohlasy mezi našimi generacemi jsme vypořadali i u otázky nad fenoménem českých muzikálů. Ten se u nás objevoval již za první republiky, a od nového tisíciletí začali scénáristé psát dějové linky dle vlastních ikonických hitů konkrétního interpreta/kapely. Bohužel, ani v tomto případě nemůžeme o českých muzikálech z písní českých umělců hovořit jako o něčem mimořádném. Ostatně, výsledky jednotlivých ročníků

u otázky *Navštěvuješ české muzikály s českým repertoárem minulého století?* jsme znázornili v následující tabulce:

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Ano, a sice pro jejich zvolený repertoár.	26,9%	32,8%	13,6%	20,6%	10,4%
Ano, a sice pro jejich zvolený děj (písně vnímám jako „bonus“).	9,6%	3,1%	6,1%	6,3%	9,0%
Navštěvuji jiné muzikály, než tyto konkrétní.	17,3%	23,4%	24,2%	31,7%	25,4%
Žádné muzikály nenavštěvuji.	46,2%	40,6%	56,1%	41,3%	55,2%

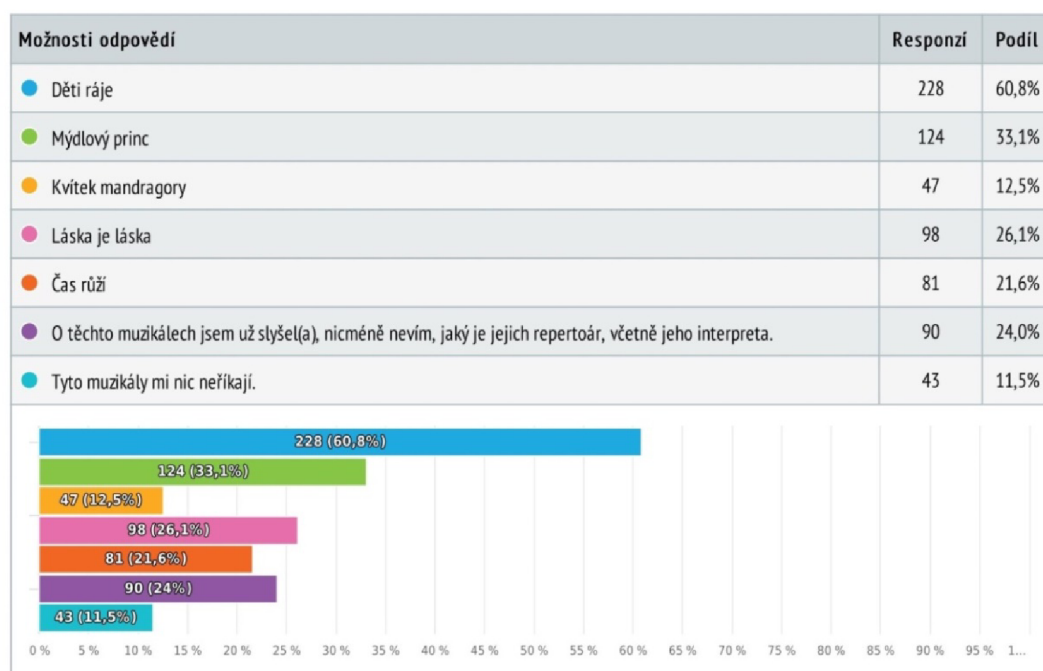
Tabulka č. 35: Popularita českých muzikálů na písně českých umělců minulých let mezi oslovenými generacemi

Možným důvodem těchto ne příliš pozitivních výsledků může být fakt, že nás zajímal zájem pouze o české muzikály, jejichž repertoár se skládá čistě ze šlágrů interpretů minulých let. V jiném případě naši respondenti potvrzovali mj. i „zájem o muzikály jiných formátů, než jsme sami zvolili“ (záměrně). Ovšem mezi ročníky respondentů 60. a 70. let je oproti generacím mladším procento zájmu právě o námi specifikované muzikály větší. Pozitivní na těchto výsledcích však je, že téměř většina si repertoár většiny muzikálů uvědomuje, a možná i proto si sami volí, který zrovna navštíví – tomuto odpovídají procenta u všech odpovídajících generací u varianty odpovědi: „Ano (navštěvuji české muzikály), a sice pro jejich děj, písně vnímám jako „bonus““.

I v případě muzikálů jsme našim respondentům nabídli možnost konkrétnější volby v rámci námi zvolených příkladů takto pojatých českých muzikálů (viz další graf).

15 Vyber z následujících muzikálů ten/ty, které znáš/o nichž víš, že existují, včetně jejich repertoáru:

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 375 x, nezodpovězeno 0 x

Graf č. 5: Popularita konkrétních českých muzikálů mezi jednotlivými generacemi dnes

Pro všechny ročníky, jež se podílely na našem výzkumu, je dodnes s viditelnou převahou nejpopulárnější muzikál z písní Michala Davida, *Děti ráje*. Jen o pár procent méně je dobře znám muzikál *Mýdlový princ* (písně Václava Neckáře) nebo také *Láska je láska* (melodie Lucie Bílé). I o dalších muzikálech naši tázání slyšeli, blíže jim však už nebyl znám ani jejich repertoár, ani jejich interpret.

V závěru k popularitě těchto dvěma fenoménům lze konstatovat, že v českém provedení scénáře, napsaného dle českých ikonických písní konkrétních interpretů, si v konečném souhrnném výsledku u oslovených generací svou přízeň spíše nezískaly.

V poslední části teoretického okruhu dotazníku jsme se věnovali praktickým příkladům situací, kdy našim respondentům byly demonstrovány jednotlivé události – veřejné i soukromé, a nás zajímaly jejich případné reakce, pocity, zachování se.

První příklad události se vztahoval k rodinným sešlostem (tedy záležitost soukromá), kdy předpokládáme, že si rodinní příslušníci hudební repertoár volí sami dle vlastního vkusu – výběr skladeb tedy mohou ovlivnit. Výsledky u této otázky (č. 16) odpovídaly předchozím otázkám vztahujícím se ke vztahu respondentů k české populární hudbě minulého století. Generace narozené v letech 1960-1999 budou v tomto případě za volbu takového repertoáru v první řadě „nadšeny, a dokonce je zvolená hudební vložka pobídne i k samotnému tanci“. Respondenti ročníků 2000-2010 budou převážně opět, „tolerující, zvolený repertoár jim bude téměř volný“. Někteří též uvedli, že „na svých rodinných sešlostech volí jiný repertoár, než ten, který máme na mysli“. Celkové výsledky této otázky jsou zaznamenány níže.

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Budu nadšený/á, s radostí si i zatančím.	73,1%	76,6%	60,6%	61,1%	26,9%
Bude mi to jedno, vadit mi to nebude.	21,2%	15,6%	33,3%	32,5%	58,2%
Budu rozladěn(a).	0,0%	1,6%	1,5%	1,6%	9,0%
Na těchto rodinných sešlostech volíme jiný repertoár, než uvedený.	3,8%	3,1%	1,5%	4,0%	4,5%
Při rodinných událostech písně nepouštíme.	1,9%	3,1%	3,0%	0,8%	1,5%

Tabulka č. 36: Pocity respondentů ze zvoleného repertoáru české pop-music minulých let během rodinných sešlostí (soukromých akcí).

Druhý, a vlastně i třetí příklad událostí se vztahoval k akcím, jako je zábava a party (v klubu). Důvod, proč jsme zvolili dvě na první pohled podobné varianty veřejných událostí, je takový, že při vesnických zábavách často bývá zvykem pořadatelů pozvat takové muzikanty/DJs, jejichž repertoár bude blízký všem generacím, od nejstarší po tu nejmladší. Avšak v případě party v klubech DJs často počítají spíše s ročníky mladšími (tak, jak tomu bylo už od 2. poloviny 20. století), jimž poskytují aktuální nejpoblíbenější songy, a šlágry starších let v ojedinělých případech zazní nejčastěji coby remixy. Naším očekáváním bylo, že především generace respondentů, narozena v letech 2000-2010, tento rozdíl mezi dvěma uvedenými veřejnými akcemi pocítí a při svých odpovědích zaznamená.

Nicméně nakonec jsme se dočkali téměř totožných výsledků, jako při předchozí otázce, jež se vztahovala k soukromým rodinným událostem – viz tabulky č. 37 a č. 38.

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Budu nadšený/á, určitě půjdu tancovat.	69,2%	75,0%	59,1%	62,7%	35,8%
Bude mi to jedno, vadit mi to nebude.	30,8%	21,9%	37,9%	34,1%	53,7%
Budu rozladěn(a) a budu zvažovat odchod domů.	0,0%	3,1%	3,0%	3,2%	10,4%

Tabulka č. 37: Pocity respondentů ze zvoleného repertoáru české pop-music minulých let při vesnických zábavách (veřejných akcí).

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Budu nadšený/á, určitě půjdu tancovat.	67,3%	65,6%	57,6%	53,2%	28,4%
Bude mi to jedno, vadit mi to nebude.	32,7%	31,3%	36,4%	38,9%	58,2%
Budu rozladěn(a) a budu zvažovat odchod domů.	0,0%	3,1%	6,1%	7,9%	13,4%

Tabulka č. 38: Pocity respondentů ze zvoleného repertoáru české pop-music minulých let při party v klubech (veřejných akcí).

5.7.2 Praktická část dotazníku

Součástí praktické části dotazníkového šetření byl poslech. Jednotlivé ukázky, jež poslech zahrnoval, jsme volili dle popularity jejich interpretů a kapel z výsledků žebříčků čtenářské ankety Zlatý slavík z let 1962-1989, a pro první roky let šedesátých jsme se orientovali dle výsledků nejprodávanějších interpretů na deskách. Tuto popularitu jsme zaznamenali do tabulek v podkapitole *Slavici ankety Zlatý slavík kapitoly 3, Popularita českých populárních písní a jejich interpretů mezi generacemi minulého století*. Výsledky všech ročníků jsme upravili pro naše potřeby v tom smyslu, že jsme vynechali interprety slovenské a uvádíme tak pouze hudebníky české, ovšem pořadí jsme nijak nezaměňovali, to zůstává zachováno.

Poslech jsme účelně rozdělili do 3 částí a během každé z nich zazněly úryvky melodií pro každé desetiletí samostatně – nejoblíbenější hity let 60., 70. a 80.

Interprety a kapely pro tuto poslechovou část jsme vybrali následovně: z každého ročníku jsme zaznamenali prvních pět umístěných českých interpretů (později i kapel) a nakonec jsme pro každou kategorii – zpěvák, zpěvačka, kapela – vybrali pro každé desetiletí 3 nejoblíbenější.

Dalším úkolem bylo vybrat skladby, jejichž volba by zcela objektivní, nezaujatá a mohli bychom ji podložit hned několika fakty. Nejčastěji jsme čerpali z výsledků jednotlivých ročníků již zmíněné ankety, konkrétně z její kategorie *Písnička*, dále pak dle ocenění jednotlivých desek – jejich hitů – vydaných Supraphonem, úspěšnosti písně během festivalu Bratislavská lyra, ocenění *Cenou kritiky*, *Nejoblíbenější píseň*, *Nejprodávanější album...* Ve výjimečných případech jsme museli sami rozhodnout, ovšem i v těchto momentech jsme se vždy snažili orientovat dle všemožných dostupných zdrojů.

V neposlední řadě, pro úryvky melodií jsme za pomoci programu *Audacity* zaznamenali ve většině případů refrény písní, které bývají pro danou píseň orientační a nejcharakterističtější. Všechny ukázky byly poté osloveným generacím prezentovány v rámci videa, informujícího naše respondenty o jednotlivých přechodech desetiletí – video jsme vytvořili pomocí programu *Movie Maker*. Celková délka poslechu se psala na 10 minut a 40 sekund, ovšem pro pohodlí respondentů zde byla možnost „posouvání“ a tím pádem „krácení“ si minutáží jednotlivých ukázek dle jejich potřeby, dle známosti melodií.

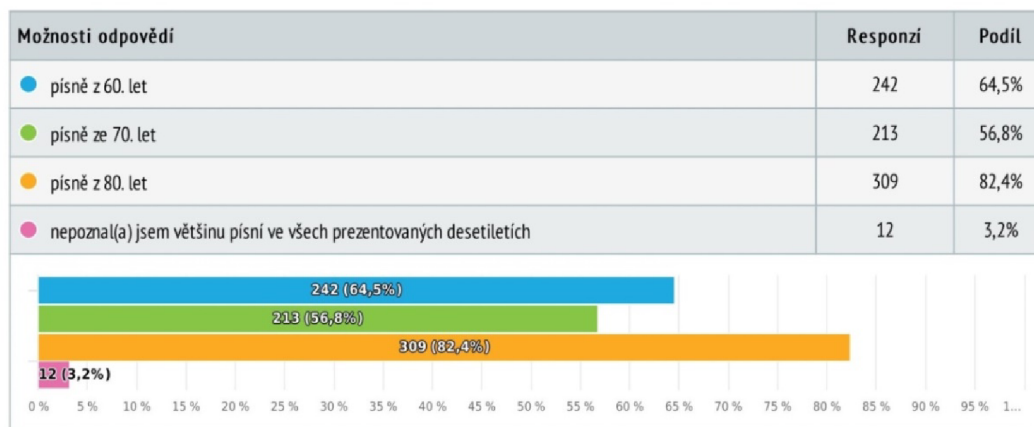
Praktická poslechová část zahrnovala 3 otázky, a sice:

- *které ze tří prezentovaných desetiletí obsahovaly pro respondenta nejvíce známých melodií, včetně hlasů jejich interpretů* (otázka č. 19),
- *které ze tří prezentovaných desetiletí obsahovaly pro respondenta nejméně známých melodií, včetně hlasů jejich interpretů* (otázka č. 20),
- *zda při poslechu respondent poznával spíše píseň než interpreta / spíše hlas interpreta než samotnou píseň / při poslechu poznával jak interpreta, tak píseň / respondent měl problém poznat jak interpreta, tak píseň* (otázka č. 21)

U otázky č. 19 jsme souhrnně zjistili, že pro respondenty z obecného pohledu byly nejznámější hity z let osmdesátých, a to nejspíš proto, že ze zvolených tří desetiletí byly těmi nejmladšími (viz graf níže).

19 Která skupina pro Tebe obsahovala NEJVÍCE známých melodií, včetně jejich interpretů? Jestliže nastane situace např. že Ti byly velice dobře známy písně z 60. i ze 70. let, označ obě dvě možnosti, případně všechny tři.

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 375 x, nezodpovězeno 0 x

Graf č. 6: Nejznámější české populární melodie let minulých a jejich interpreti mezi generacemi dnes

Příjemným pro nás však bylo zjištění, kdy jen ve výjimečných případech jsme se dočkali odpovědi, že naši oslovení nepoznali většinu prezentovaných písní, a to z 375 respondentů pouhých 12. Tito respondenti se vyskytovali mezi respondenty narozenými v letech 1980-2010. K tomuto lze říct snad jen, že přestože náš výběr písní i interpretů/kapel byl vybrán zcela objektivně dle prokazatelné popularity tehdy, jejich poslech mezi generacemi dnes je čistě individuální záležitost, a tak mnozí třeba znají jiné šlágry, avšak pro ty už v našem poslechu nebyl vyhrazen prostor. Nicméně nahlédněme k těmto obecným výsledkům blíže.

Ačkoli jsme již výše naznačili, že obecně nejznámější jsou naším osloveným generacím hity z 80. let, nečekali jsme, že tomu tak bude i téměř u všech zúčastněných ročníků zvláště. Pouze v případě respondentů narozených v letech 60. výsledky ukazují, že nejpopulárnějšími pro ně jsou melodie „sedmdesátek“, ale jen o pár procent méně tomu tak podobně je i u hitů z let osmdesátých.

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
písně z 60. let	75,0%	71,9%	63,6%	70,6%	38,8%
písně ze 70. let	84,6%	75,0%	66,7%	39,7%	40,3%
písně z 80. let	80,8%	89,1%	83,3%	82,5%	76,1%
Nepoznal(a) jsem většinu písní ze všech prezentovaných desetiletí.	0,0%	0,0%	1,5%	2,4%	11,9%

Tabulka č. 39: Nejpopulárnější české populární melodie minulého století a jejich interpreti mezi generacemi dnes

Naopak jako nejméně populární mezi našimi respondenty se prokázaly písně ze zbylých dvou desetiletí, 60. a 70. let – z obecného hlediska (dle závěrečných procent) se jedná o hity „sedmdesátek“, avšak mezi jednotlivými kategoriemi výsledkům odpovídaly hity z šedesátých let, které jsou zkrátka samy o sobě nejstarší.

Na závěr nás zajímalo, kdo nebo co zůstává mezi generacemi dnes v podvědomí na prvním místě – zda pouze melodie nebo též jejich samotní interpreti, jejichž hlas je stále znám. Dalšími variantami též bylo, že na paměti respondentům zůstávají jak melodie, tak charakteristický hlas umělců, anebo zkrátka bylo obtížší poznat samotnou píseň, natož jejich interpreta.

I v tomto případě bychom mohli oslovené respondenty rozdělit do skupin starší generace (1960-1989) a mladší (1990-2010), neboť pro generace starší zůstávají známy jak melodie, tak jejich ikonický interpretův hlas, a generacím mladším jsou bližší primárně melodie, než samotný jejich interpret.

Rok narození respondentů	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-10
Při poslechu jsem poznával(a) spíše píseň než samotného interpreta.	1,9%	6,3%	34,8%	47,6%	58,2%
Při poslechu jsem poznával(a) spíše hlas interpreta než samotnou píseň.	1,9%	3,1%	1,5%	7,9%	6,0%
Většinou jsem poznal(a) jak píseň, tak samotného interpreta.	96,2%	89,1%	63,6%	44,4%	22,4%
Měl(a) jsem problém poznat jak píseň, tak interpretův hlas.	0,0%	1,6%	0,0%	0,0%	13,4%

Tabulka č. 40: Česká pop-music minulých let v podvědomí respondentů

5.8 Verifikace hypotéz s komentáři

V této podkapitole jednotlivé hypotézy vyhodnotíme a následně okomentujeme.

Hypotéza č. 1: *Respondenti narozeni v letech 60., 70., 80. a 90. českou populární hudbu minulého století záměrně vyhledávají jakožto oblíbený repertoár, respondenti narozeni v letech 2000-2010 takovou hudbu nevyhledávají.*

Naše první domněnka v podobě 1. hypotézy se v závěru skutečně potvrdila. Generace respondentů narozených v letech 2000-2010 českou populární hudbu minulého století mezi svůj repertoár již skutečně nezařazuje, na rozdíl od oslovených ročníků starších, avšak její pocity k ní jsou zcela neutrální, tudíž v nich poslech těchto hitů nevyvolává ani pozitivní, ale ani negativní emoce. A snad bychom jen doplnili, že přestože se ze 126 respondentů narozených v letech devadesátých 46% vyjádřilo vůči vztahu k této pop music jako k melodiím sobě blízkým, tak jako generace 60., 70. a 80. let (záměrně je vyhledávají), o necelé 2% méně respondentů (44,4%) jsou už taktéž zastánci pocitů neutrálních, stejně jako nejmladší zúčastnění. Proto jisté proměny ve vztahu k českým šlágrům minulých vnímáme o jedno desetiletí dříve, než ukazují výsledná procenta v tabulce č. 30. To celé jen poukazuje na vzrůstající pasivitu vůči náročnosti hudebního stylu a žánru mladších generací dnes, jež se zkrátka spokojí s tím, co doba přináší, bez většího vyhraňování se konkrétním subžánrům či interpretům. Někteří dnes označují populární hudbu minulého století za kýč, stejně jako její zástupce, ovšem co je to v porovnání s některými dnešními interprety, pro které jsou jejich experimenty a možnosti stále málo? V případě těch se teprve setkáváme s naprostou devalvací populární hudby. K tomuto se mimochodem vyjádřila i taková jména, jako Lubomír Dorůžka ve svém titulu *Panoráma populární hudby 1918/1978*, nebo též český muzikolog, profesor Ivan Poledňák – oba jistý možný úpadek v populární hudbě nastínili s předstihem pár let.

Hypotéza č. 2: Respondenti narozeni v 60., 70. a 80. letech budou znát úlohu (poslání) českých populárních písní v minulém století, zato generace mladší nikoli.

Nad touto hypotézou se musíme pozastavit hned z několika důvodů. Částečně se nám potvrdila, a přesto ji z jisté části nemůžeme považovat za prokázanou. Při pohledu na tabulku č. 32 respondenti narozeni v letech 1960-1989 z větší části vsutku pravé poslání české pop-music minulého století spíše znají, ovšem podobných procent u těchto ročníků se dočítáme i u odpovědí, které pravdě neodpovídají. Důvodem může být i obecná nevědomost populace o tom, co se skrývalo za možnostmi uměleckého dění, o nichž se v těchto časech mluvilo veřejně nahlas.

Podobné výsledky jsme zaznamenali u generace mladší, a to respondentů z „devadesátek“, což naši hypotézu částečně vyvrací. Teprve u generace zúčastněných z let 2000-2010 můžeme potvrdit, že onu „podstatu“ české populární scény 2. poloviny 20. století skutečně neznají.

Hypotéza č. 3: Respondenti generace 60., 70., 80. a 90. uvedou jako zakázaného interpreta české pop-music minulého století po československé okupaci vojsky varšavské smlouvy minimálně Martu Kubišovou, respondenti narozeni v letech 2000-2010 nebudou mít poněti o zakázaných interpretech české populární scény po roce 1969.

Ani v případě hypotézy v pořadí třetí jsme se zcela nepletli, a přesto trochu ano. Nejenže jméno Marta Kubišová znají generace ročníků 1960-1999, ale symbol československé okupace (1968) a sametové revoluce (1989) znají někteří jedinci, již se narodili v letech 2000-2010. Pravda, takových je oproti ročníkům starším podstatně méně.

Jestliže se ale budeme orientovat dle výsledných procent, jež jsou zaznamenány v tabulce č. 33, můžeme hypotézu v tomto případě potvrdit, jelikož jsme u generace respondentů narozených v letech 2000-2010 v 83,6% dočkali odpovědi, že „ani jednoho českého interpreta/kapelu, jimž bylo po roce 1969 jejich působení ‚omezeno‘, neznají, nicméně o situaci, jež byla, vědí“.

Hypotéza č. 4: *Respondenti se dnes s českými populárními písněmi minulého století nejčastěji setkávají prostřednictvím médií, a stejně tak při veřejných či soukromých událostech.*

Tato hypotéza se nám prokázala zcela. U všech oslovených generací byly nejčastější možnou variantou pro přístup k hitům či jejich interpretům/kapelám minulých let média (TV, rozhlas, internet), což jen poukazuje na jejich maximální přístupnost dnes již k čemukoli a komukoli, dále pak události soukromé (oslavy, svatby...) a vzápětí události veřejné (zábavy, party).

Hypotéza č. 5: *Respondenty 60., 70., 80. a 90. let více zaujme fenomén českých muzikálů s repertoárem české pop-music minulého století, než fenomén českých revivalů. A nejmladší respondenti, již se narodili v letech 2000-2010, nebudou jevit zájem ani o jeden z fenoménů.*

Při našem přesvědčení o hypotéze č. 5 jsme se velmi mylili. Ukázalo se, že zmíněné dva fenomény, revival a muzikál, v českém provedení, a konkrétně s repertoárem obsahujícím české populární hity minulého století, nejsou mezi oslovenými generacemi populární tak, jak jsme si mysleli, respektive téměř vůbec. To jen dokazuje, že těmto dvěma fenoménům nevděčíme za popularitu české pop-music minulých let mezi generacemi dnes, ale naopak zprostředkovatelé revivalů a muzikálů si jsou dobře vědomi této mezigenerační popularity, kterou mohou využít ke komerčním účelům.

Alespoň v případě revivalu jsme se u generace respondentů z 60. let dočkali nejčastější odpovědi v podobě kladné odpovědi – „ano, vyhledávám produkce revivalů, a za tuto možnost jsem rád(a)“, a to u 40,4% zúčastněných. Nicméně dalších 34,6% odpovídajících volilo již uvedenou verzi odpovědi, podobně jako ostatní ročníky, a sice že „tento fenomén nevyhledávají, jelikož je neoslovil“.

Muzikály, jež jsme pro naše šetření konkrétněji specifikovali, respondenty všech ročníků příliš neoslovily. Potvrdila to též další často zvolená varianta odpovědi, která vypovídá o zájmu našich respondentů o muzikály jiného charakteru, než jsme uvedli. Přesto se ale do podvědomí všech dostaly takové tituly muzikálů, jejichž děj obsahuje repertoár právě českých populárních legend.

Hypotéza č. 6: Respondentům narozeným v letech 1960-69 budou nejbližší hity z let 60., respondentům generace 70. let budou nejbližší hity z let 70., a respondentům narozených v letech 80. a 90. budou nejbližší hity z 80. let. Respondentům narozených v letech 2000-2010 nebudou hity z třech zmíněných desetiletí blízké vůbec.

Důvod pro formulaci hypotézy č. 6 byl takový, že jsme spoléhali na vliv okolí našich respondentů v časech jejich dětství. Proto jsme věřili, že generaci narozené v 60. letech budou nejbližší hity z let 60., neboť je poslouchalo jejich nejbližší okolí, a i z důvodu jakési nostalgie by se mohli s naší domněnkou ztotožňovat (podobně pak i zbylí respondenti ročníků mladších). Nicméně se nakonec ukázalo, že z hlediska obecného byly respondentům nejbližší melodie nejmladší z prezentovaných, a to z 80. let. Jestliže bychom se ale řídili výslednými procenty, tak v případě ročníků 1960-1969 se jako nejpopulárnější prokázaly písně let sedmdesátých. Zbylým mladším zúčastněným byla nejbližší uvedená plejáda šlágrů z „osmdesátek“.

Jednou z možností odpovědi v rámci otázky č. 19 vztahující se k této hypotéze byla odpověď, kdy dotyčný/á „nepoznal(a) většinu písní ze všech prezentovaných desetiletí“, pro kterou se rozhodlo z celkových 375 respondentů (100%) pouhých 12 jedinců (3,2%), čímž chceme naznačit, že u zbylých variant, týkajících se každá jednomu desetiletí s konkrétními hity té doby, se ačkoli v odlišné míře popularita českých populárních hitů minulých let přesto prokázala.

Při pohledu na výsledná procenta v tabulce č. 39 je zřejmé, že u generace respondentů narozených v letech 2000-2010 obliba těchto písní mírně klesá oproti generacím starším. Jako příčinu bychom ale uvedli, že s odstupem let je naší populaci bližší mnoho jiných žánrů, umělců, především pak těch světových, instrumentace a též technologií, jimž generace mladší zkrátka věnuje a bude věnovat čím dál větší pozornost, než těm, jimiž se naše práce zabývá.

5.9 Celkové shrnutí výzkumné části

Dne 20. dubna 2021 byla webová adresa k online dotazníku ze serveru *Survio.com* rozeslána prostřednictvím sociálních sítí – *Facebook.com* a *Instagram.com* – a e-mailových adres mezi ročníky jedinců, jež se narodily v letech 1960-2010 (rok 2010 byl již hraniční). Oslovena tak byla široká veřejnost. Pro kategorii respondentů narozených v letech 2000-2010 jsme se navíc obrátili i na žáky 8. a 9. ročníku ZŠ Želatovské v Přerově, čímž však netvrdíme, že zúčastnění této věkové kategorie byli pouze studenti uvedené základní školy. Účast oslovených žáků v dotazníku byla stejně zcela dobrovolná, jako v případě všech ostatních zúčastněných.

Dotazník se skládal z dvou hlavních částí:

- teoretické, v rámci jejích otázek jsme zjišťovali vztah respondentů k české pop music minulého století, vědomosti zúčastněných o dějinných (též možno politických) událostech spjatých s nejen českou populární scénou té doby, dále nás zajímalo, v jakých podobách či prostřednictvím koho/čeho zůstávají respondenti v kontaktu s těmito legendami (písněmi i osobnostmi), a v neposlední řadě jsme respondentům demonstrovali situace, při kterých se dnes naši respondenti nezávisle na věku mohou setkat s melodiemi, jež dnes již nepatří mezi nejaktuálnější;
- praktické – poslechové, jejíž součástí bylo video s krátkými úryvky melodií tří prezentovaných desetiletí (60., 70. a 80. léta minulého století); naši respondenti pak sami zvolili, které hity z kterého desetiletí jsou jim dnes nejbližší.

Naše otázky v rámci dotazníku byly převážně uzavřené, ovšem v případě pár dotazů byla možnost odpovědí i polootevřených.

Prvním zjišťovaným údajem a zároveň jediným údajem částečně osobním bylo zařazení se do věkové kategorie dle roku, respektive desetiletí svého narození. Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 375 respondentů: 52 narozených v letech 1960-1969, dalších 64 narozených v letech 1970-1979,

66 respondentů spadajících do „osmdesátek“ minulých let, obdivuhodných 126 respondentů narozených v letech 1990-1999 a nakonec 67 respondentů generace ze všech nejmladší, narozené v letech 2000-2010.

Zprvu jsme počítali s tím, že nejvíce zpětných vazeb obdržíme od respondentů, již se narodili v letech 1990-2010, a to pro jejich čas (především pak ten volný), který denně stráví na sociálních sítích. Nakonec se ukázalo, že i generace starší (1970-1989) si dnes pro internet vyhrávají dostatek svého času.

Zato oslovení pro naše šetření nejstarší generace narozené v 60. letech bylo obtížnější, neboť ti sociálním sítím nevěnují tolik pozornosti, jako ročníky věkově mladší, nicméně s tímto jsme počítali a velice nám tak pro sběr dat jejich věkových kategorií pomohla možnost e-mailové pošty.

Následovaly 4 týdny, během nichž jsme získávali zpětnou vazbu našich oslovených respondentů. S finálním množstvím odpovědí jsme se věnovali celkové analýze odpovědí, díky níž jsme měli možnost též potvrdit či vyvrátit námi předem stanovené hypotézy (celkem 6 hypotéz, viz podkapitola 6.8. *Verifikace hypotéz s komentáři*).

Každá uvedená hypotéza zahrnovala větší počet otázek dotazníku. Tak například hned pro první hypotézu, která se nám zcela potvrdila – „Respondenti narozeni v letech 60., 70., 80., a 90. českou populární hudbu minulého století záměrně vyhledávají jakožto svůj oblíbený repertoár, respondenti narozeni v letech 2000-2010 takovou hudbu nevyhledávají.“ – jsme čerpali z otázek v dotazníku: „Jaký je Tvůj vztah k české populární hudbě minulého století?“ nebo „Proč se Ti české populární písně z minulého století líbí?“ anebo „Jaké pocity v Tobě poslech české populární hudby minulého století vyvolává?“ a další. Otázky spolu takto úzce souvisely a my jsme si tímto i ověřili, zda naši respondenti nad svými odpověďmi skutečně přemýšleli nebo zvolili formu náhodné odpovědi bez přemýšlení. V našem případě jsme naštěstí měli svědomité zúčastněné.

V rámci zmíněné první hypotézy a též v rámci dalších hypotéz se ukázalo, že generace respondentů narozených v letech 1960-1999 si českou populární scénu minulých let spolu s jejich osudy uvědomují znatelně více oproti ročníkům nejmladším (2000-2010). To znamená, že respondenti narozeni v minulém tisíciletí takovou hudbu poslouchají, mají ji rádi, poprvé s ní přišli do styku převážně ještě

s jejich původními interprety, znají její charakter a uvědomují si dobu, v níž legendární písně vznikaly. Generace nejmladších zúčastněných tyto šlágry registrují, poznají ji, ovšem už o ní a obecně o době, do níž se řadí, mnoho nevědí. Všem generacím, ať už více či méně, však zůstává na paměti Marta Kubišová – symbol srpnové okupace Československa (1968) a listopadové sametové revoluce (1989), což je příjemné zjištění, neboť alespoň takto se snad generace orientují a budou ještě pár desítek let orientovat v historicky nezapomenutelných milnících naší země.

Přestože se doba v mnohém změnila, síla a moc médií zůstává stejná, ne-li větší, zejména pak co se internetu týče. A právě díky tomuto zprostředkovateli se mnohé populární melodie minulých let dostávají do podvědomí většině generací i dnes, což se nám opět potvrdilo při naší hypotéze č. 4: „Respondenti se dnes s českými populárními písněmi minulého století nejčastěji setkávají prostřednictvím médií, a stejně tak při veřejných či soukromých událostech.“ – a ano, druhou nejčastější možností, jak všechny oslovené generace (nezávisle na věku) tráví čas s těmito nezapomenutelnými melodiemi (ať už dobrovolně či nikoli), jsou skutečně veřejné a soukromé události.

Variant, díky kterým dnes populární hity 2. poloviny 20. století ožijí, je pochopitelně spousta – tak například fenomén revivalu a muzikálu. I na jejich popularitu mezi generacemi dnes jsme se našich respondentů tázali, a jejich zpětná vazba byla pro nás až zarážející. K tomuto jsme si stanovili hypotézu, v pořadí 5., která zní: „Respondenty 60., 70., 80. a 90. let více zaujme fenomén českých muzikálů s repertoárem české pop-music minulého století, než fenomén českých revivalů. A nejmladší respondenti, již se narodili v letech 2000-2010, nebudou jevit zájem ani o jeden z fenoménů.“ Důvod, proč jsme v našich domněnkách upřednostnili české muzikály před českými revivaly, byl takový, že je obecně znám větší zájem o revivaly zahraničních umělců (Queen, The Beatles, Elvis Presley...). Tím však nikterak nechceme „shazovat“ české revivaly našich populárních legend – i ty mají pochopitelně své kouzlo a zástup posluchačů. Avšak tuto hypotézu nám zpětná vazba respondentů vyvrátila. Nejenže u ročníků narozených v letech 1970-2010 revivaly českých umělců neuspěly, neboť tyto generace fenomén revivalu zkrátka nezaujal (kromě generace zúčastněných z 60. let, jež je za tuto možnost, alespoň v nějaké míře přiblížení se českým legendám

minulého století, ráda, a proto je vyhledává), ale snad ještě menší ohlasy si získaly české muzikály, jejichž repertoár je založen na ikonických melodiích vždy jednoho populárního interpreta z let minulých. V tomto případě však hrálo podstatnou roli adjektivum „český“, protože jestliže by byla řeč o muzikálech, jejichž scénář není tuzemský a zkrátka takový, který jsme záměrně uvedli, zájem by byl značně vyšší, alespoň tomu tak odpovídají výsledná procenta v tabulce č. 35.

Jako poslední, šestou, hypotézu jsme si stanovili, že „Respondentům narozeným v letech 1960-69 budou nejbližší hity z let 60., respondentům generace 70. let budou nejbližší hity z let 70., a respondentům narozeným v letech 80. a 90. budou nejbližší hity z 80. let. Respondentům narozených v letech 2000-2010 nebudou hity z třech zmíněných desetiletí blízké vůbec.“ I v tomto případě jsme se mýlili. Jak už jsme uvedli v komentáři k této hypotéze v rámci podkapitoly *Verifikace hypotéz s komentáři*, spoléhali jsme na to, že jednotlivé generace zkrátka vyrůstaly na hitech té doby, toho desetiletí, a i proto a pro onu nostalgii jsme věřili, že naší hypotéze budou odpovídat odpovědi respondentů. Ovšem ty nakonec spíše odpovídaly tomu, že „co je mladší, to je populárnější“ (hity 80. let), kromě naší nejstarší oslovené generace, pro kterou jsou dle výsledků nejpoblížší písně z let 70. Snad proto, že při své volbě odpovědi vzpomínali na to, co jim bylo bližší v období svého dospívání, než dětství, a tomu by pak odpovídala zpětná vazba i zbylých mladších respondentů, již sice takový repertoár nemuseli mít na denním pořádku, avšak při mnoha chvílích se k němu vraceli, ať už kvůli sobě či svým blízkým.

Celý náš kvantitativní výzkum můžeme tedy vyhodnotit jako úspěšný. Získaná data pro nás byla velice zajímavá, mnohdy až překvapující, ale především přínosná, poněvadž jsme si díky nim mohli vytvořit představu o tom, jak populární jsou české populární hity minulého století (1960-1989) mezi generacemi dnes. Jsou, ovšem pro každou námi oslovenou generaci respondentů v rozdílné míře. Blíže bychom mohli usoudit, že pro generace narozené v letech 1960-1999 české populární melodie let minulých populární stále jsou, pro ročníky svou účastí v dotazníku nejmladší (2000-2010) už tolik populární nejsou, nicméně si k nim ještě stále dokáží zachovat neutrální vztah, nikoli ten negativní.

Je nám však jasné, že s každým novým obdobím vždy přichází a budou přicházet nové hudební styly, nové hudební žánry, noví umělci, již si získají pozornost především mladších posluchačů, jimž novinky byly, jsou a budou vždy blízké a lákavá, zároveň však přesto doufáme, že s těmito mladšími generacemi naše české populární melodie minulých let nadobro neupadnou v zapomnění.

Závěrem naší empirické části práce se tedy domníváme, že hlavní a dílčí cíle výzkumu byly naplněny a díky dotazníkovému šetření byly též potvrzeny i vyvráceny výzkumné hypotézy.

ZÁVĚR

Jak už bylo uvedeno dříve, každé nové období s sebou přináší něco nového, a stejně tomu tak je i v případě hudby: nový styl, nový interpret, nová image, nová popularita. Novinkám následně věnují pozornost nejen média (jako příklad zmíníme rozhlasové stanice, prostřednictvím nichž zní hudební novinky během konkrétního období den co den, dokud pro ně posluchači hlasují), ale i samotní posluchači. Mám za to, že ještě o pár desítek let dříve se interpret opravdu snažil, aby si získal posluchačovo srdce, a to jak svým promlouvajícím textem, tak hudbou celkově. Dnes je text ve většině případů až na druhém místě, postačí jednoduchý, chytlavý, dokola se opakující track, a posluchačům mladšího věku to bohatě postačí – totiž, „jestliže je to nové a momentálně i jinými vyhledávané, je to zkrátka ‚cool‘“. Někdo by pochopitelně mohl zastávat jiný názor a naopak o hitech minulých let hovořit jako o „výplachu hlavy“. Nicméně tomuto našemu komentáři odpovídají i výsledná procenta po výzkumném šetření. Ráda bych se ale ještě vrátila k prvním kapitolám práce.

V první řadě jsem chtěla, aby hned ze začátku byl vymezen a objasněn pojem *populární hudba*, neboť jeho význam si dodnes mnozí pletou a usuzují, že se zkrátka jedná o označení žánru pop. To však není celá pravda, a proto jsem této terminologii věnovala patřičnou pozornost.

Za další jsem chtěla popsat z hlediska politicky-historického, jakým směrem se vyvíjela česká populární hudba u nás, a to v rámci kapitoly druhé. Rozhodně nejsem toho názoru, že jsem zaznamenala všechny okamžiky týkající se české populární hudby, které se udály, ale myslím si, že těm nejpodstatnějším byl ponechán dostatek řádků. Důraz jsem pak věnovala především na pop music a rock music, a to z důvodu poukázání na kontrast mezi oficiálním a neoficiálním proudem.

S touto kapitolou úzce souvisela i kapitola následující, v pořadí již třetí. V prvních odstavcích naznačuji pár z možností té doby, první kroky, jak na sebe dnes již legendární umělci mohli upozornit a odstartovat tak svou kariéru zpěváka/zpěvačky, a následně skrze co i my dnes zpětně můžeme prokázat a podložit jejich tehdejší popularitu mezi generacemi té doby – asi nejvíce obsáhlá je část o čtenářské anketě Zlatý slavík. Jeho výsledky jsem si do vlastních tabulek upravila dle potřeby, ovšem žádná pořadí nebyla nijak zaměňována, pouze jsem vynechala

slovenské interprety a kapely, a to z prostého důvodu – zaměření diplomové práce výhradně na českou scénu. Důvodem, proč znázorňuji výsledky každého ročníku ankety od roku 1962 (od tohoto roku teprve existovala) do roku 1989, je spojitost s praktickou poslechovou částí výzkumu – právě z výsledných pořadí Zlatého slavíka jsem volila, kteří interpreti a které hity zazní při poslechu v praktické části dotazníku.

A v neposlední řadě klasifikuji možnosti, v jakých podobách nebo prostřednictvím koho/čeho se lze setkat s populárními hity i jejich interprety minulých let dnes (mnohdy též se samotnými legendami) – uvedené příležitosti dále ovlivňují hudební vkus nejen generací, jež s těmito melodiemi „vyrůstaly“, ale i generace mladší – a zejména jejich názor na popularitu starých šlágrů měl velkou váhu při dotazníkovém šetření.

Hlavním cílem mé diplomové práce tedy bylo zmapovat popularitu české populární hudby 60. – 80. let 20. století mezi generacemi dnes. Zmíněné generace tvořili respondenti narození v letech 1960-2010, kteří se hned v první otázce dotazníku zařadili dle roku svého narození do odpovídajícího desetiletí (př. 1960-1969, 1970-1979...). Právě tato desetiletí byla následně klíčová pro orientaci popularity mezi jednotlivými ročníky. A jestliže bych měla uvést jeden obecný shrnující poznatek, řekla bych, že české populární melodie 60. – 80. let 20. století jsou mezi generacemi dnes (1960-2010) stále populární, pochopitelně že v rozdílné míře. Pro ročníky 1960-1999 jsou tyto hity ve většině případů stále nezapomenutelné a dodnes se k nim s radostí vědomě vrací, nejčastěji pak prostřednictvím médií (TV, rozhlas, a hlavně internet). I generace nejmladší, 2000-2010, tyto písně znají, nejvíce ty z 80. let, avšak samy od sebe je nevyhledávají, nepatří k jejich oblíbenému repertoáru. Přesto si ke šlágrům zachovávají neutrální vztah.

Cíle mé diplomové práce tedy byly naplněny. Popularitu legendárních hitů mezi generacemi dnes jsem zmapovala, uvedla celkem 6 hypotéz, z nichž některé se ve výsledku potvrdily, jiné jen částečně a některé byly zcela mylné, jako například zcestná představa o popularitě fenoménů český revivalů a českých muzikálů s repertoárem jednoho z legendárních interpretů populární hudby – české revivaly vyhledává spíše jen generace 60. let a pro české muzikály se specifickým repertoárem si čas najde ještě méně nadšenců.

Mám za to, že má diplomová práce může posloužit jako originální měřítko mezigenerační přetrvávající popularity české populární hudby 60. – 80. let minulého století.

RESUMÉ

Diplomová práce zaznamenává popularitu českých populárních písní a jejich interpretů 60. – 80. let minulého století mezi generacemi dnes, jež jsme pro naše výzkumné šetření oslovili (1960-69, 1970-79, 1980-89, 1990-99, 2000-2010). Práce je členěna na 5 kapitol, z nichž poslední věnuje pozornost právě výzkumu, pro který jsme zvolili metodu dotazníku. První kapitola vymezuje pojem *populární hudba* pro ujasnění mylných definic o termínu samotném. Další kapitoly pojednávají o české hudební populární scéně v 2. polovině 20. století ve spojitosti s politickou ideologií a její popularitě mezi generacemi tehdy, a kapitoly následující pro změnu uvádí, prostřednictvím koho nebo čeho se s těmito legendami setkávají generace dnes. V neposlední řadě se kapitola pátá věnuje interpretaci a analýze výzkumného šetření, a též verifikaci našich předem stanovených hypotéz. Práce může posloužit jakožto orientační zdroj či měřítko mezigenerační popularity hudebních stylů včera a dnes.

SUMMARY

The diploma thesis is dealing with the popularity of Czech popular songs and their performers of the 60s - 80s of the last century among the generations which we addressed for our research (1960-69, 1970-79, 1980-89, 1990-99, 2000-2010). The work is divided into 5 chapters, the last chapter focuses on the research for which we chose the method of the questionnaire. The first chapter defines the concept of popular music to clarify erroneous definitions of the term itself. Other chapters deal with the Czech popular music scene in the second half of the 20th century in connection with political ideology and its popularity among generations at that time. On the contrary, the following chapters present via who or what the generations encounter these legends nowadays. Last but not least, the fifth chapter concerns with the interpretation and analysis of research, as well as the verification of our predetermined hypotheses. This work can serve as an orientation source or a measure of the intergenerational popularity of musical styles yesterday and today.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

6.1 Knižní zdroje

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 342-345. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

ČERNÝ, Jiří. *Zpěváci bez konzervatoře*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966, s. 155, [12] s. obr. příl. Život kolem nás; sv. 61.

HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 52. ISBN 978-80-244-2025-7.

Import - export - rock'n'roll: výstava, Národní muzeum - České muzeum hudby = exhibition, National Museum - Czech Museum of Music. Praha: Národní muzeum, 2019. 63 stran. ISBN 978-80-7036-564-9.

JAKUBEC, Jaroslav – ŠVAŘÍČEK, Stanislav – ŠOLC, Miroslav. *Komunistická strana Československá a kultura*. Praha: Svoboda, 1983, s. 13-18.

KNAPÍK, Jiří, FRANZ, Martin a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967*. Praha: Nakladatelství Academia, 2012, s. 567. ISBN 978-80-200-2019-2.

KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. Praha: Academia, 1998, s. 288-294. ISBN 80-200-0634-6.

KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019, s. 3. ISBN 978-80-261-0906-8.

LINDAUR, Vojtěch a KONRÁD, Ondřej. *Bigbít*. Praha: Albatros Media a.s., 2010, s. 14. ISBN 978-80-259-0023-9

MATZNER, Antonín. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 1, Část věcná. Vyd. 2., dopl. Praha, 1983.

MATZNER, Antonín. *Golden kids – 40 let s legendou*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 49. ISBN 978-80-86983-40-0.

MERVART, Jan. *Kultura v karanténě: umělecké svazy a jejich konsolidace za rané normalizace*. Praha: NLN, s.r.o., Nakladatelství Lidové noviny, 2015, s. 24 - 25.

MOTÝL, Ivan. *Taková byla 60. léta: obrazy z let 1960 až 1969*. Praha: Empresa Media, 2018, s. 143. ISBN 978-80-88207-18-4.

MÜLLER, Jan – PRAJZLER, Petr. *Budování československého gramofonového průmyslu po druhé světové válce 1945-1963*. Ústí nad Labem: Statutární město Ústí nad Labem, 2017, s. 96. ISBN 978-80-86646-57-2.

POLEDŇÁK, Ivan. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 10. ISBN 80-244-0180-0.

ROHÁL, Robert. *Legendy československé populární hudby: 70. a 80. léta*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 46. ISBN 978-80-247-5364-5.

ROHÁL, Robert. *Slavíci a slavice: Zlatý a Český slavík Mattoni 1962-2008*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 48. ISBN 978-80-86983-56-1.

SCHNIERER, Miloš. *Přehled vývoje populární hudby*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2013, s. 23-25. ISBN 978-80-7460-047-0.

SVATOŠOVÁ, Hana a Václav LEDVINKA. *Město a jeho dům: kapitoly ze stoleté historie Obecního domu hlavního města Prahy (1901-2001)*. Praha: Obecní dům, 2002, s. 176-187. ISBN 80-86339-12-2.

ŠEBO, Juraj. *Normálne 70. roky*. 1. vyd. Bratislava: Albert Marenčin - Vydavateľstvo PT, 2009, s. 9. ISBN 978-80-8114-001-3.

ŠEBO, Juraj. *Reálne 80. roky*. 1. vyd. Bratislava: Marenčin PT, 2010, s. 7. ISBN 978-80-8114-056-3.

ŠEBO, Juraj. *Zlatá léta šedesátá*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2012. s. 15. ISBN 978-80-7207-869-1.

VANĚK, Jan J. *Muzikál v Čechách, aneb, Velký svět v malé zemi*. Praha: Knihcentrum, 1998, s. 18-25. ISBN 80-86054-67-5.

VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010, s. 53-54. Šťastné zítřky; sv. 3. ISBN 978-80-200-1870-0.

VÁŇOVÁ, Hana a SKOPAL, Jiří. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. 3., aktualizované vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 162 stran. Učební texty Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-246-3621-4.

6.2 Elektronické zdroje

Anticharta: Jsou kolaboranti mezi námi, nebo v nás samotných? – Reflex.cz. *Reflex.cz – Komentáře, zprávy, výrazné autorské fotografie* [online]. Copyright © 2001 [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpetne-zrcatko/92673/vladimir-mertlik-jiny-pohled-na-antichartu-jsou-kolaboranti-mezi-nami-nebo-v-nas-samotnych.html>

Anticharta, mechanismus loajality. *YouTube* [online]. Copyright © 2021 [cit. 12. 5. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Lb5F38nsvgs&ab_channel=Dokumentyazaj%C3%ADmavosti

Anticharta - protest umělců proti Chartě 77. ČT24 — *Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 7. 5. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1464655-anticharta-protest-umelcu-proti-charte-77>

Bratislavská Lyra slaví 50 let – Helena Vondráčková – oficiální internetové stránky. *Helena Vondráčková: Vzhůru k výškám 2020* [online]. Copyright © LENKA HATAŠOVÁ [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <http://www.vondrackova.cz/cz/novinky-1/2016-10-18-bratislavska-lyra-slavi-50-let-427>

Celostátní shromáždění kulturní fronty v Národním divadle. *Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 6. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/141559-celostatni-shromazdeni-kulturni-fronty-v-narodnim-divadle/27745110142/>

ČABOVÁ, Katarína. *Československá populární hudba 70. a 80. let a totalita*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2018.

Děti Ráje – Goja. *Goja – Goja, agentura Gott – Janeček, spol. s r.o.* [online]. Copyright © Copyright GOJA, Agentura Gott [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.goja.cz/muzikaly/deti-raje/>

Hledáme písničku pro všední den (1959) — Archiv ČT24: Devítkové květny — iVysílání. *Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116288585-archiv-ct24/219411058210019/obsah/697801-hledame-pisnicku-pro-vsedni-den-1959>

„Jen řekni Sokolov.“ Před 45 lety se konal první Festival politické písně. ČT24 – *Česká televize* [online]. Copyright ©1996-2021 [cit. 28. 4. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2421259-jen-rekni-sokolov-pred-45-lety-se-konal-prvni-festival-politicke-pisne>

JEŽKOVÁ, Vladimíra. *Časopis Rock&Pop na pozadí současné české hudební publicistiky*. Bakalářská práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, 2009, s. 23-25.

KOVAŘÍKOVÁ, Blanka. Diskotéky měly za socialismu velké kouzlo. *Novinky.cz* [online]. © 2003-2021, poslední revize 15. 12. 2016, [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné na: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/diskoteky-mely-za-socialismu-velke-kouzlo-40017980>

MELODIE – 2. ročník – 1964 – Staré časopisy pro děti a mládež v souvislostech. *Staré časopisy pro děti a mládež v souvislostech – o starých dětských a mládežnických časopisech v souvislostech a projektu jejich digitalizace* [online]. Copyright © 2021 [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.detske-casopisy.cz/melodie-2-rocnik-1964/>

MICHAL DAVID revival – Program 9. října 2013 – Restaurant music Pub Fičák. *www.club-ficak.cz* [online]. Copyright © Restaurant music Pub FIČÁK, 2012 [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <http://www.club-ficak.cz/program/michal-david-revival-165>

MIKO, Martin. Diskotéky v dobách socialismu: diskžokej si vydělal 120 korun a singl stál stovku. *G.cz* [online]. © 2015-2021, poslední revize 25. 7. 2020, [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné na: <https://g.cz/diskoteky-v-dobach-socialismu-diskzokej-si-vydelal-120-korun-a-singl-stal-stovku/>

Pop Story: Muzika a politika – Česká televize. *www.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/218542151320005-popstory-ii/>

Pop Story: Obchod a finance – Česká televize. *www.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320004/>

Pop Story: Tváře a hlasy – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320001/>

Pop Story: Zvuky a média – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320002/>

Pop Story: Žánry a styly – Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11066934013-popstory/215542151320003/>

Pozvánka do Dex klubu — Česká televize. www.ceskatelevize.cz [online]. Copyright © 1967 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1117288659-pozvanka-do-dex-klubu/>

Remix - ABZ.cz: slovník cizích slov. www.slovník-cizich-slov.cz [online]. Copyright © 2005-2021 [cit. 9. 5. 2021]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/remix>

RŮŽIČKA, Daniel. Cenzura aneb Úřad pro tisk a informace: TOTALITA. Totalita.cz [online]. Copyright ©1999-2021 [cit. 7. 5. 2021]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/cenzura_04.php

Stručný průvodce normalizačními coververzemi aneb hledání světla v černých chvílích československého popu. Wave.rozhlas.cz [online]. Praha: Český rozhlas, 2018 [cit. 24. 4. 2021]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/strucny-pruvodce-normalizacnimi-coververzemi-aneb-hledani-svetla-v-cernych-7666212>

Supraphon – Wikipedie, otevřená encyklopedie. www.wikipedia.org [online]. Poslední revize 22. 4 2021. Dostupné z: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Supraphon>

Survio.com: *O nás* [online]. Brno: Survio, ©2012-2021 [cit. 5. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.survio.com/cs/o-nas>

VLČEK, TOMÁŠ. Charta 77: TOTALITA. Totalita.cz [online]. Copyright ©1999-2021 [cit. 14. 5. 2021]. Dostupné z: <http://totalita.cz/vysvetlivky/ch77.php>

VONDRÁŽKA, Prokop. Česko je země revivalů. Jsme racionální národ, proto nám stačí náhražky kapel, říká filmař. *Magazin.aktualne.cz* [online]. Praha: Aktuálně.cz, 2016 [cit. 30. 4. 2021]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/cesko-je-zeme-revivalu-jsme/r~24cc869c9b4511e687f70025900fea04/>

ZAPLETAL, Petar. Svaz českých skladatelů a koncertních umělců. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Poslední revize 25. 7. 2013, [cit. 9. 5. 2021]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_det&id=1003551.

Zlatá lýra – Česká televize. *www.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2015 [cit. 22. 4. 2021]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11229675313-zlata-lyra/315292320220001/>

7 SEZNAM GRAFŮ

- **Graf č. 1:** Rok narození respondentů
- **Graf č. 2:** Prostřednictvím koho nebo čeho přišly jednotlivé generace k českým populárním písním minulého století
- **Graf č. 3:** Znalost respondentů (všech generacíh dohromady) o situaci českých umělců po roce 1969
- **Graf č. 4:** Přístupnost českých interpretů/kapel minulých let mezi generacemi dnes
- **Graf č. 5:** Popularita konkrétních českých muzikálů mezi jednotlivými generacemi dnes
- **Graf č. 6:** Nejznámější české populární melodie let minulých a jejich interpreti mezi generacemi dnes

8 SEZNAM TABULEK

- **Tabulka č. 1:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1962 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 2:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1963 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 3:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1964 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 4:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1965 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 5:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1966 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 6:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1967 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 7:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1968 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 8:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1969 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 9:** Výsledky kategorie Písnička ankety Zlatý slavík za období 1962-1968 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 10:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1970 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 11:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1971 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 12:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1972 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 13:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1973 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 14:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1974 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 15:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1975 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 16:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1976 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 17:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1977 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 18:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1978 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 19:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1979 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 20:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1980 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 21:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1981 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 22:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1982 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 23:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1983 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 24:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1984 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 25:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1985 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 26:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1986 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 27:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1987 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 28:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1988 (vlastní zpracování)

- **Tabulka č. 29:** Výsledky ankety Zlatý slavík za rok 1989 (vlastní zpracování)
- **Tabulka č. 30:** Vztah jednotlivých generací (1960-2010) k české populární hudbě minulého století
- **Tabulka č. 31:** První kontakt s českou populární hudbou minulého století po smrti či konci produkce jejích interpretů/po rozpadu kapel
- **Tabulka č. 32:** Vědomí respondentů o dějinných událostech spjatých s českou pop-music minulého století
- **Tabulka č. 33:** Zakázaní čeští interpreti a kapely po roce 1969 a jejich znalost respondentů
- **Tabulka č. 34:** Popularita českých revivalů mezi jednotlivými generacemi
- **Tabulka č. 35:** Popularita českých muzikálů na písně českých umělců minulých let mezi oslovenými generacemi
- **Tabulka č. 36:** Pocity respondentů ze zvoleného repertoáru české pop-music minulých let během rodinných sešlostí (soukromých akcí).
- **Tabulka č. 37:** Pocity respondentů ze zvoleného repertoáru české pop-music minulých let při vesnických zábavách (veřejných akcí).
- **Tabulka č. 38:** Pocity respondentů ze zvoleného repertoáru české pop-music minulých let při party v klubech (veřejných akcí).
- **Tabulka č. 39:** Nejpopulárnější české populární melodie minulého století a jejich interpreti mezi generacemi dnes
- **Tabulka č. 40:** Česká pop-music minulých let v podvědomí respondentů

9 SEZNAM PŘÍLOH

- **Příloha č. 1:** Úvodní slovo dotazníku – ukázka (vlastní zdroj)
- **Příloha č. 2:** Ocenění festivalu Bratislavská lyra
- **Příloha č. 3:** Festival Bratislavská lyra 1968
- **Příloha č. 4:** Hudební vydavatelství Suprophon
- **Příloha č. 5:** Měsíčník Melodie, číslo 11, 2. ročník (1964)
- **Příloha č. 6:** Dopis Marty Kubišové svým kolegům z tria Golden Kids
- **Příloha č. 7:** Jan Bartoš jako Michal David
- **Příloha č. 8:** Muzikál z hitů Michala Davida, Děti ráje
- **Příloha č. 9:** Disko tým minulých let
- **Příloha č. 10:** Shromáždění umělců v Národním divadle 4. února 1977
před podpisem Anticharty
- **Příloha č. 11:** Dotazník (vlastní zpracování)

PŘÍLOHY

135

Příloha č. 2: Ocenění festivalu Bratislavská lyra

¹³⁵ Bratislavská Lyra slaví 50 let – Helena Vondráčková – oficiální internetové stránky. *Helena Vondráčková: Vzhůru k výškám 2020* [online]. Copyright © LENKA HATAŠOVÁ [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <http://www.vondrackova.cz/cz/novinky-1/2016-10-18-bratislavska-lyra-slavi-50-let-427>

136

Příloha č. 3: Festival Bratislavská lyra 1968

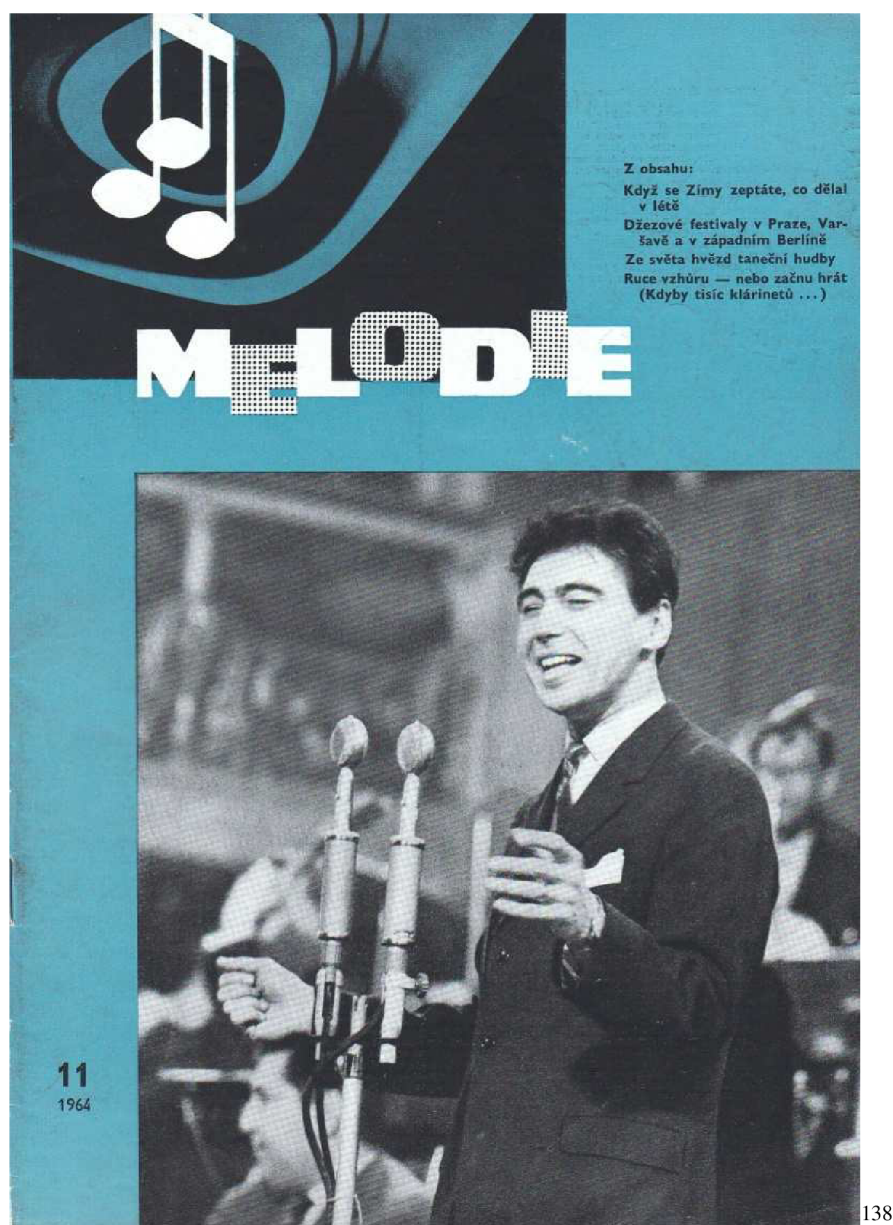

137

Příloha č. 4: Hudební vydavatelství Supraphon

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Supraphon – Wikipedie, otevřená encyklopedie. www.wikipedia.org [online]. Poslední revize 22. 4 2021. Dostupné z: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Supraphon>

Příloha č. 5: Měsíčník Melodie, číslo 11, 2. ročník (1964)

¹³⁸ MELODIE – 2. ročník – 1964 – Staré časopisy pro děti a mládež v souvislostech. *Staré časopisy pro děti a mládež v souvislostech – o starých dětských a mládežnických časopisech v souvislostech a projektu jejich digitalizace* [online]. Copyright © 2021 [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.detske-casopisy.cz/melodie-2-rocnik-1964/>

Moje drahé děti, Heleno a Vašku,

promiňte mi, že všechno, co bych Vám chtěla říci, Vám píšu, ale ono je to lepší z toho důvodu, kdyby Vás snad někdo chtěl podezírat z „nedržení party“ nebo z něčeho podobného.

Zachovali jste se ke mně fantasticky, dokázal by to málokdo, jenomže dnešní stav situace nikterak nenasvědčuje tomu, že by se v dohledné době něco vylepšilo. Uvažuji-li naprosto normálně, protože dnes už nevěřím v žádné zázraky, je mi jasné, že do konce sezony 1969–70 si už nezapí-
vám. Což by znamenalo totéž i pro Vás. Vzhledem k tomu, že čin, který se stal na naší skupině, hlavně na mně, se nedá odčinit ze strany vrchnosti jenom pouhou omluvou, hodlám být tedy naprosto důsledná a dám si, podobně jako oni, na čas. Nemohla bych si to dovolit v případě, že bych byla členkou jakékoli skupiny. Mohu si to dovolit pouze v případě, když budu zodpovědná za svůj čas na tom strávený. Proto si myslím, že by bylo dobré z důvodu, abyste zachránili kapelu a vůbec lidi, kteří s námi spolupracovali, abyste udělali již vlastní program beze mne. Jsem si vědoma toho, že jste udělali vše, co bylo ve Vašich silách, podobně tak i já, ale jak vidíte, není nám to nikomu nic platné...

Budu trvat na soudech a omluvách a vysvětleních a mezitím je nemyslitelné, že bych dělala, jako by se nic nestalo při normální koncertní činnosti. Zatím se tedy nedá nic dělat, než abyste se Vy pustili do samostatné práce. Nechápejte tenhle dopis jako přerušení spolupráce, je to zkrátka vyšší moc, která se na nás tak „rozšoupla“. Protože Vy dělat můžete, tak dělejte! Já bych Vás pouze zatěžovala, a než jednou zákaz padne, tak bych Vás zdržovala, protože už se nemohu stavět ke světu jako Vy. Proto potřebuju mít volné ruce. Děti moje, nekončím dopis nikterak pateticky, protože se zakrátko uvidíme při natáčení. Pracovalo se mi s Vámi dobře, možná že si to někdy budeme mít možnost zopakovat, ale sen o „neporazitelné trojičce“ budeme muset na delší dobu opustit.

Vaše Marta

139

Příloha č. 6: Dopis Marty Kubišové svým kolegům z tria Golden Kids

¹³⁹ MATZNER, Antonín. *Golden kids – 40 let s legendou*. V Řitce: Daranus, 2008, s. 105-106. ISBN 978-80-86983-40-0.

MICHAL DAVID revival

140

Příloha č. 7: Jan Bartoš jako Michal David

¹⁴⁰ MICHAL DAVID revival – Program 9. října 2013 – Restaurant music Pub Fičák. www.club-ficak.cz [online]. Copyright © Restaurant music Pub FIČÁK, 2012[cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <http://www.club-ficak.cz/program/michal-david-revival-165>

141

Příloha č. 8: Muzikál z hitů Michala Davida, Děti ráje

142

Příloha č. 9: Disko tým minulých let

¹⁴¹ Děti Ráje – Goja. Goja – Goja, agentura Gott – Janeček, spol. s r.o. [online]. Copyright © Copyright GOJA, Agentura Gott [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.goja.cz/muzikaly/deti-raje/>

¹⁴² MIKO, Martin. Diskotéky v dobách socialismu: diskžokej si vydělal 120 korun a singl stál stovku. G.cz [online]. © 2015-2021, poslední revize 25. 7. 2020, [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné na: <https://g.cz/diskoteky-v-dobach-socialismu-diskzokej-si-vydelal-120-korun-a-singl-stal-stovku/>

143

**Příloha č. 10: Shromáždění umělců v Národním divadle 4. února 1977
před podpisem Anticharty**

¹⁴³ Anticharta: Jsou kolaboranti mezi námi, nebo v nás samotných? – Reflex.cz. *Reflex.cz – Komentáře, zprávy, výrazné autorské fotografie* [online]. Copyright © 2001 [cit. 19. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpetne-zrcatko/92673/vladimir-mertlik-jiny-pohled-na-antichartu-jsou-kolaboranti-mezi-nami-nebo-v-nas-samotnych.html>

Příloha č. 11: Dotazník (vlastní zpracování)

Ceskoslovenská populární hudba 60. – 80. let 20. století a její přetrvávající mezigenerační popularita se zaměřením na českou scénu.

Teoretická část dotazníku

1 Narodil(a) ses:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 1960-1969 1970-1979 1980-1989 1990-1999 2000-2010

2 Tvůj vztah k české populární hudbě minulého století je:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- mám ji rád(a), poslouchám ji, vyhledávám ji. nevadí mi, poslechnu si ji, ale nevyhledávám ji. je mi jedno, co poslouchám. nemám ji rád(a), nevyhledávám ji.
 nevím, co populární hudba je a jak bych ji od jiných žánrů rozeznal(a).

3 Jak jsi k písním českých populárních interpretů/kapel minulého století přišel?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Rodiče/prarodiče/sourozenci... je často poslouchali. Skladby jsem poznal(a) díky hudebním filmům, TV pořadům/poslechu gramofonových desek, kazet, rádia/na internetu. Takové písně znám díky muzikálovému zpracování. Díky revivalům těchto interpretů/kapel a jejich písní.
 Populární písně českých interpretů/kapel minulého století neznám.

4 České populární písně minulého století jsem poprvé slyšel(a):

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- převážně při produkci interpretů/kapel těchto písní, a to když ještě žili či působili/žijí doteď. převážně až po smrti jejich interpretů/rozpadu kapely, díky prezentování písní někým jiným.

5 Proč se Ti české populární písně z minulého století líbí?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Mají své kouzlo, originalitu, které dnes v málokteré písni z nynější doby vnímám. Je to prostě klasika, která se poslouchá z generace na generaci, a tak si ji i já ze zvyku poslechnu, jako každou jinou, kterou mám rád(a). Nijak poslech těchto písní neprožívám, ale nevadí mi. Písně z minulého století se mi nelíbí, neposlouchám ji, přednost dávám písním mé generace.
 Jiná možnost (ve zkratce):

6 Jaké pocity v Tobě poslech české populární hudby minulého století vyvolává?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Radost, nadšení, výjimečně se i dojímám. Neutrální pocity (zkrátka danou píseň slyším a nijak ji neprožívám). Znechucení („To je ale otrava, nebylo by tam něco lepšího?!“).

7 Která z možností Ti přijde nejpravděpodobnější, jestliže by ses měl(a) vyjádřit k úloze (poslání) českých populárních písní v minulém století (1960-1989)?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Populární hudba byla jediný žánr, který zde u nás byl (byli jsme umělecky chudí).
- Populární hudba byla svého času komerční záležitostí (reklama, propagace...) a později byla nejvíce v kurzu, co se týče hudby k tanci.
- Populární hudbu směl prezentovat kdokoli, kdo chtěl, proto jí je z minulého století tolik.
- Jejich důvod existence neznám, ale písně a samotné jejich interprety ano.
- Neznám populární hudbu minulého století, stejně jako důvod jejich existence.

8 Víš něco o situaci českých zpěváků a kapel po roce 1969?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, pojmy „oficiální, exilový a zakázaný“ jsou mi známy i v případě českých hudebních umělců.
- Víím, že tento rok byl dějinně zlomový, ale to je tak vše.
- O dějinách minulého století nemám dosud ponětí, zvláště pak v souvislosti s českou populární scénou.

9 Znáš alespoň jednoho českého interpreta/kapelu, u nichž po roce 1969 bylo jejich působení „omezeno“?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Neznám, ale o situaci, která byla, vím.
- Proč by měl někdo někoho omezovat v jeho tvorbě a prezentování se?
- Znáám, a sice:

10 Z jakého důvodu si myslíš, že se dnes tyto písně stále hrají, pouští, vyhledávají?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Jsou to hity, jejichž interpreti byli/jsou legendami, kterých už dnes mezi nynějšími není (výjimečnost).
- Stále žije generace, která takové písně ráda poslouchá a vyhledává, a díky které jsou známy i dnes (zvyk).
- Aby z toho veřejnoprávní média (TV/rádía...) a další dobře těžily (komerce).
- Sám/sama tomu nerozumím, mě osobně tyhle písně z minulého století vůbec nezajímají.
- Jiná možnost (ve zkratce):

11 Kde se s českými populárními písněmi z minulého století dnes nejčastěji „setkáváš“?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- TV/rádío/internet.
- Na vlastních koncertech těchto interpretů/kapel.
- Při muzikálech, při produkci revivalů těchto českých interpretů/kapel.
- Při produkcích jiných kapel/interpretů v podobě jejich různých aranž (filharmonie, dechové hudby...).
- Při rodinných událostech, setkání (oslavy, svatba...).
- Na zábavách, party (remixy).

12 Vyhledáváš produkce revivalů českých interpretů/kapel minulého století?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, jsem rád(a) za tuto možnost alespoň takto se legendám přiblížit a slyšet jejich hity.
- Raději si zaplatím koncert „originálu“ (je-li možnost).
- Nevyhledávám je, tento fenomén mě neoslovil.
- Fenomén revivalů vnímám jako zesměšňování a slabou imitaci zlatého originálu.

13 Napiš, jaký znáš český revival českého interpreta/české kapely minulého století:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Vím, co je revival, nicméně neznám žádný českého interpreta/české kapely.
- Nevím, co je revival.
- Příklad českého revivalu:

14 Navštěvuješ české muzikály s českým repertoárem minulého století?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, a sice pro jejich zvolený repertoár (např. muzikál z písní Michala Davida/Heleny Vondráčkové/Václava Neckáře...)
- Ano, a sice pro jejich děj (písně vnímám jako „bonus“)
- Navštěvuju spíše jiné muzikály než tyto konkrétní.
- Žádné muzikály nenavštěvuju.

15 Vyber z následujících muzikálů ten/ty, které znáš/o nichž víš, že existují, včetně jejich repertoáru:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Děti ráje
- Mýdlový princ
- Kvítek mandragory
- Láska je láska
- Čas růží
- O těchto muzikálech jsem už slyšel(a), nicméně nevím, jaký je jejich repertoár, včetně jeho interpreta.
- Tyto muzikály mi nic neříkají.

Nyní si tyto české písně minulého století představ při následujících situacích:

16 Představ si následující situaci: Jsí na velké rodinné sešlosti (vaše soukromá akce - př. oslava životního jubilea, svatba...) a někdo pouští písně českých interpretů/kapel minulého století. Tvoje reakce bude následující:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- budu nadšený(á), protože tyhle písně si vždy rád(a) poslechnu, a stejně tak si rád(a) zatančím.
- budu mi to jedno, vadit mi to nebude.
- budu rozladěn(a), protože tyhle písně nemám rád(a).
- na těchto rodinných sešlostech pouštíme jiné písně, než právě tyto zmíněné.
- na rodinných událostech (oslava/svatba) písně nepouštíme.

17 Představ si následující situaci: Jsí na vesnické zábavě (veřejné akci) a v repertoáru kapely/DJ zazní písně českých interpretů/kapel minulého století. Tvoje nálada bude následující:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- budu nadšený(á) a určitě půjdu tancovat.
- bude mi to jedno, vadit mi to nebude.
- budu rozladěn(a), a jestli nezmění repertoár, budu zvažovat odchod domů.

18 Představ si následující situaci: Jsi s přáteli na party v klubu (veřejná akce) a v repertoáru DJ zazní písně českých interpretů/kapel minulého století. Tvoje nálada bude následující:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- budu nadšený(á) a určitě půjdu tancovat. bude mi to jedno, vadit mi to nebude. budu rozladěn(a), a jestli nezmění repertoár, budu zvažovat odchod domů.

Výborně! Už teď mi Tvé odpovědi velice pomohly. Čeká Tě poslední část dotazníku, a sice praktická - poslechová.

Nyní si spustí video, které je rozděleno na 3 části (písně z 60. let, 70. a 80. let). Každá část videa (každé prezentované desetiletí) obsahuje pár krátkých úryvků hitů z těchto let. Pozorně si poslechni každou část videa. Po poslechu hitů ze všech tří desetiletí zodpověz na poslední tři otázky.

Ničeho se neboj, video Tě na vše navede :)

Pro případ, že by se video u 19. otázky nezobrazovalo, prosím zkopíruj tento odkaz:

https://www.youtube.com/watch?v=mZyJXnMiLE&ab_channel=PetraDudov%C3%A1

19 Která skupina pro Tebe obsahovala NEJVÍCE známých melodií, včetně jejich interpretů? Jestliže nastane situace např. že Ti byly velice dobře známy písně z 60. i ze 70. let, označ obě dvě možnosti, případně všechny tři.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

Video: https://www.youtube.com/watch?v=mZyJXnMiLE&ab_channel=PetraDudov%C3%A1

- písně z 60. let písně ze 70. let písně z 80. let nepoznal(a) jsem většinu písní ve všech prezentovaných desetiletích

20 Která skupina pro Tebe obsahovala NEJMÉNĚ známých melodií, včetně jejich interpretů? Jestliže nastane situace např. že Ti byly nejméně známy písně z 60. i ze 70. let, označ obě dvě možnosti, případně všechny tři.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- písně z 60. let písně ze 70. let písně z 80. let poznal(a) jsem velice dobře většinu prezentovaných písní

21 A úplně poslední otázka na závěr Tvého poslechu:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- při poslechu jsem poznával(a) spíše píseň než samotného interpreta při poslechu jsem poznával(a) spíše hlas interpreta než samotnou píseň většinou jsem poznal(a) jak interpreta, tak jeho píseň, která zazněla měl(a) jsem problém poznat jak hlas interpreta, tak píseň, co zazněla

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Petra Dudová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Filip T. Krejčí, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Československá populární hudba 60. – 80. let 20. století a její přetrvávající mezigenerační popularita se zaměřením na českou scénu
Název v angličtině:	Czechoslovak popular music since 60's till the 80's of 20th century and its persisting popularity with the focus on the Czech scene
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá popularitou české populární hudby 60. – 80. let minulého století mezi generacemi dnes. V prvních kapitolách je vymezen termín populární hudba, v dalších je zaznamenán politicko-historický vývoj a popularita české pop music v období 2. poloviny 20. století, a naopak možnosti zprostředkování hitů minulých let dnes. Praktická část práce se věnuje výzkumu, jenž zaznamenává přetrvávající popularitu legendárních hitů minulého století mezi jednotlivými generacemi dnes.
Klíčová slova:	tradiční populární hudba, moderní populární hudba jazzového okruhu, pop music, rock music, česká populární hudba 60. – 80. let 20. století, Golden Kids, Anticharta, hudební měsíčník Melodie, Bratislavská lyra, Dvanáct na houpačce, Supraphon, Zlatý slavík, diskotéka, diskžokej, muzikál, revival bands
Anotace v angličtině:	This Diploma Thesis deals with popularity of Czech 60s - 80s pop music among generations at present time. The first chapters define the term popular music, the other chapters describe the political historical development and popularity of Czech pop scene in the second half of the 20th century. The last theoretical chapter focuses on mediating the past hits in the 21 st century. The practical part of my thesis deals with research that records the continuing popularity of legendary hits of the last century among various generations today.
Klíčová slova v angličtině:	traditional pop music, moder pop music of the jazz type, pop music, rock music, Golden Kids, Anticharta, Melodie monthly, Bratislavská lyra, Dvanáct na houpačce, Supraphon, Zlatý slavík, discotheque, DJ, musical, tribute bands
Přílohy vázané v práci:	11 příloh
Rozsah práce:	108 stran
Jazyk práce:	český